

- 1788 The mscr KK Coll. 539.31.2 (Varia 6.2), p. 95–336, was probably bound from notebooks, the size of which is ca. 11 x 18 cm. In the library, the diary was titled *Reseanteckningar 1847*, although it consists almost exclusively of notes from 1846. No travel diary by Castrén from the autumn of 1845 to the spring of 1846 has been preserved.
- 1789 The number of the notebook. It is not sure whether this numbering is by Castrén's own hand or of a later date.
- 1790 Versts travelled by Castrén as far as Turuxansk. Cf. the distances at the end of the previous travel diary (p. 1122 in this volume), where the total is 436 versts more than here. The most notable difference is 408 versts between Helsinki and Tobol'sk.
- 1791 вода [...] ярахъ || весной на ярахъ вода

28

[Reseanteckningar]

❖ 95 ❖

*Jenisej*¹⁷⁸⁸

№ 1789

3007

862

740

474

552

338

5973

200

1084

7257¹⁷⁹⁰

❖ 96 ❖

1831. strök isen på Jenisei den 28 Apr[il]

❖ 97 ❖

[–] 18/30 Maj [1846] afreste från Jeniseisk.

– Regn, åska och storm.

– Nejden war lågländt, stränderna å ömse sidor af floden ovanligt låga. Man såg så väl branta stränder, som långsluttande, de förra leriga de sednare uppfyllda med liten knappersten. Det sades, att wid sommarwattenet stranden öfverallt wore låg (вода весной на ярахъ¹⁷⁹¹). Flodens grund öfverallt stenig.

– Пески äro sällsynta.

— Flodens¹⁷⁹² bredd wid wattnets sommarstånd uppgafs till 1 och 1 ½ verst; nu var den 2–3 verst bred.

— Bland trädslag: *talnik* merendels närmast stranden och på sterila ställen barrskog; *gran*, tall, *furu*, *пихта*, barkträd, ceder, björk, asp, hägg, rönn etc.

❖ 98 ❖ — Fiskafänget är wid Jenis[ei] ej särdeles gynnande. Här finnes ej tjenliga notställen, inga *пески*, stora stenar i flodbottnet¹⁷⁹³; flodens stridhet är äfven hinderlig för notdräkten. Dessutom uppehåller sig fisken gerna i *ямы* och sådana finnas ej. Derföre fiskas här mest med krok (långref¹⁷⁹⁴), mindre¹⁷⁹⁵ med not och nät. Jenisei är¹⁷⁹⁶ fattig på grenar (*протоки*), ej heller finnas holmar, och detta är en orsak till fiskafängets¹⁷⁹⁷ dålighet. — med små nötter.¹⁷⁹⁸

— Boskapsskötseln är ringa, ty *pesten*¹⁷⁹⁹ är så härjande, att man i stora¹⁸⁰⁰ byar skulle¹⁸⁰¹ knappast [finna] en enda ko. Korna störta med den snabbhet, att en person, som om morgonen med fröjd betraktat sin rika hjord, om aftonen ej äger en enda vid lifvet.

❖ 99 ❖ [—] Åkerbruket är mycket lönande och jorden så fet, att den ej behöfver gödas. Men wid sjelfva floden sår man endast hafra och trädgårds-saker, och de egentliga råg- samt kornfälten äro ofta¹⁸⁰² belägna 40–60 verst ifrån byarna. Orsaken¹⁸⁰³ [är] den, att stränderna dels öfversvämmas dels¹⁸⁰⁴ bestå af kärr och dels tjock barrskog.

— Man svedjar så wäl åker- som ängsfält.

— Wattnet stiger i Jenisei ända till sl[utet] af Maj l. början af Junii, sänker sig derpå, och stiger andra g[ån]gen kring Petri och Pauli dag, då snön i bergsbygden bortsmälter.

- 1792 *Flodens* || Bland
 1793 flod-/bottnet
 1794 lång-/ref
 1795 *mindre* || af
 1796 *är* || war
 1797 fiska-/fängets
 1798 It is unclear where these three words actually belong.
 1799 *pesten* || bos[kapen]
 1800 *stora* || flera ~
 1801 *skulle* [...] [*finna*] || ofta ej finner || Mscr: skulle knappast finner
 1802 *ofta* [...] *verst* || belägna wid
 1803 *Orsaken* || 1. Man || 2. <---->
 1804 *dels* || samt

- 1805 Ust'-Kem' is on the Enisej at N58°32'22" E92°3'37". NB. Cast-rén wrote *Усть* in Cyrillic and *Kem* in Latin script. (TS)
- 1806 Enisejsk.
- 1807 The River Kem' discharges into the Enisej at N58°31'4" E92°5'44". (TS)
- 1808 synes [...] bergssträckning || widtager ð en
- 1809 Pages are missing here.
- 1810 Inzyrevo at the mouth of the River Inzyrevka, at N62°9'29" E89°5'52". (TS)
- 1811 каменная || полская

- ❖ 100 ❖ [–] *Усть-Кем*¹⁸⁰⁵ – en liten by med kyrka 12 verst från staden¹⁸⁰⁶.
[–] *Kem*¹⁸⁰⁷ är en liten flod befolkad med blott Ryssar.
– Slättlandet fortgår till trakten af *Bashenowa*, på andra sidan om denna synes¹⁸⁰⁸ på högra stranden en betydlig bergssträckning, (камень), hvarå äfven klippor скалы wisa sig.
– I trakten af Jeniseisk ser man byar å ömse sidor af floden; men längre fram finner man dem blott å venstra allt intill¹⁸⁰⁹
- ❖ 101 ❖ [–] Antsiferovska vološten eger 1599 revis[ion] m[an]k[ön]:
[–] Vološten börjas wid Ust-Kem och sträcker sig till Inserowo¹⁸¹⁰, зимовье, innef[attar] i längd 600 verst.
– Åkerbruket går Jeniseisk blott till wid Nasimova.
– I Antsif[erovska]-vološten besås knappt 1000 desjat[iner] jord.
– Med *polui* förstår man flodgrenar, som bildas om våren af öfversvämningen.
– Högra sidan af Jeniseisk heter каменная¹⁸¹¹, venstra: полская.
– På venstra sidan af floden finnas wid stranden wackra ängsfält och betesmarker – талникъ osv.
- ❖ 102 ❖ [–] Wid stränderna stodo öfverallt ismassor, hvilka sades blifva beståndande intill Petrow-день
– Att fiska med not ute på floden bär sig ej, emedan stora stenar ligga i bottnet. Patande wore här lämpligt.
– Njelma och muksun sades ej stiga ofvanom Podkamennaja Tunguska, men väl ossetr och sterläd.

– Bergen på högra stranden äro m[yc]k[e]t steniga och innehålla på sina st[ällen] klippor.

– Emellan Jenisej och Antisy¹⁸¹² anmärkte jag blott tre holmar – men blott:

– En egentlig gren (протока) och äfven denna endast tre verst lång. Den k[al]l[a]s¹⁸¹³ заостровка och holmen samt byn Подмёсово¹⁸¹⁴, en by, som tillförene säges hafva tillhört Pomeštsnikar. Belägen 15 verst ifrån staden Jeniseisk.

– Stantsi funnos ej emellan Antsif[erova] och Jeniseisk.

❖ 103 ❖ 1. Maj¹⁸¹⁵ blommade anemone nemorosa¹⁸¹⁶

– 18. M[aj] såg jag viola tricolor¹⁸¹⁷, anchusa officinalis¹⁸¹⁸, stellularier,

❖ 104 ❖ 19 Maj [g. st.] i Antsifer[ova]

20 [Maj g. st.] Ifr[ån] Antsiferowa

*Ostj[akiska]*¹⁸¹⁹

Jenisej = *Xuk* (Ha-huk)
Подк Тунг = *Xol*. (Hä-Hol)
Kas = Xooses.

Sym = Sym

Pit = Fit

Dögedjeng, *Dö-ge*t = Juraki¹⁸²⁰

Fomba = Funjus

Fombang Pl[uralis]

Xanas-Ket, Ostjak[iska]

Tymdjeng = <J>ogotfel, en slägt af Ostj[aker] (Tymde-ge<t>)

Diskat, -<f[og]> en an[nan]

❖ 105 ❖ *Šal-fog*

*Ugat-f[og]*¹⁸²¹ = *Tjipkanop-fog*

(*Tjipkan*, <ojar>¹⁸²² Tung[usiska])

Imlják-fog

1812 Castrén most probably means Anciferovo.

1813 In the ms cr from here to the end of the paragraph as an addition on the next page.

1814 Podtësovo is situated at N58°36'1" E92°5'25". (TS)

1815 This should probably be *Juni*, cf. day of departure from Enisejsk.

1816 Wood anemone. Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/wood-anemone>. (TS)

1817 Wild pansy. Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/wild-pansy>. (TS)

1818 Alkanet. Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/alkanet>. (TS)

1819 Here, the Kets of the River Enisej and its surroundings without no surviving linguistic relatives after extinction of the Kott, Arin etc. Unesco Red Book, http://www.helsinki.fi/~tasalmin/nasia_report.html#Ket; Endangered Languages of Indigenous Peoples of Siberia, <http://lingsib.iea.ras.ru/en/languages/ket.shtml>. (TS)

1820 The Nenets.

1821 *Ugat-f*. || Tji[ppkanop-fog]

1822 <ojar> || zobel

- 1823 The River Pit discharges into the Enisej at N59°1'24" E91°41'49". (TS)
- 1824 Both villages were situated between Anciferovo and Ust'-Pit. (TS)
- 1825 Ust'-Pit at N58°59'1" E91°45'31". (TS)

— Fiska med nät och ljuster i Pit¹⁸²³.
 — Jaga i aflägsna skogar och föra tält med sig.
 — Förde Guldsökares varor för 7 ½ Rub[el] pudat – (1 ½ – 2 ½ Rub.) på Pit.

— Ošt[jaker] De Symska Oštj[akerna] bo vid *Sym, Kas, (Podk[amennaja] Tunguska)* och *Pit, Dubc'es*

— alldeles s[amma] kläder och stöflor (pimy) såsom hos Oštj[akerna]

❖ 106 ❖ *Kas*, 4 dagsresor till källorna på ett kärr.
Sym fr[ån] widstr[äckt] kärr

— Oštj[akerne] bära hårflätor och klippa ej sitt hår.

Ifrån Antsif[erova] framåt upphör камень; stränderna äro låga å ömse sidor af floden; m[yc]k[e]t vilda och skogbevuxna. Löf- och barrträd frodas tillf[älligtvis] på h[var]dera sidan.

Toroskova, 8 v[erst]

Пятница, 9 v[erst]¹⁸²⁴ med kyrka, gemensam för Antsiferowa och andra byar ända till Nasimovo.

Усть-Питская (på högra sidan)¹⁸²⁵

Gurina, station --

❖ 107 ❖

[—] Oštjak[er] smida sjelfva alla sina verktyg.

— Bära skjortor.

— Hos qvinnor ser man jemte vanl[iga] parki¹⁸²⁶ äfven harskinnspelesar öfverdragna¹⁸²⁷ med <m[ån]gbrokigt> kläde.

— Håret svart l mörkt, ögonen id[em], kinderna breda – Soml[iga] äro alld[eles] ljuslätta

— Ej så svarta och vilda som Samoj[ederne] – n[å]g[ot] humaniserade så, <att> sitt yttre som inre väsen, bära skjortor, byxor, <----> och parki.

— En stark¹⁸²⁸, kraftfull man begråter sin bror, liks[om] ett litet barn – Af hans 22 stamförwandter finnes ingen enda vid lifvet, önskar sig döden.

*Kalym*¹⁸²⁹ – 100–300¹⁸³⁰ Rub[el]

På Kamen finnas zoblar.

❖ 108 ❖ *Baraban*¹⁸³¹

5 kvarter i längd, 3 i bredd

½ qw hög

— På inre sidan jernstickor¹⁸³², jernskifvor, som skramla

— Trumpinnen flat, af renhorn l. träd, belagd med björntass på ena sidan.

— Sången har s[am]ma melodie som annorstädes

— Jern-svanor och roгаръ äro fästade vid de tunna jernstickorna

— Ett jernkors i midten af trumman.

1826 *Parka* or *anorak*, a coat with a hood. Wikipedia, <https://en.m.wikipedia.org/wiki/Parka>. (TS)

1827 *öfverdragna* || beklädda

1828 *stark* || fet

1829 Bride tax.

1830 100–300 || 140

1831 Drum, here obviously a shaman's drum.

1832 *jernstickor* || <remmar>

- 1833 *Ofvanpå* || Utvändigt
 1834 *Fören* || Spets[ig]
 1835 Ostjatskaja is situated at
 N59°11'19" E91°19'16". (TS)
 1836 Kolmogorovo is situated at
 N59°15'37" E91°19'0". (TS)
 1837 Ponomarëva is situated at
 N59°20'28" E91°11'44". (TS)

❖ 109

Ostj[akerne] förfärdiga stora båtar, dragande [] pud, gjorda likasom lådor, med platta botten och vertikala väggar. De äro m[yc[k[e]t] lätta ❖ och begagnas med fördel på de grunda floderna. Ofvanpå¹⁸³³ äro de betäckta med näfver. De dickas med mossan. Fören¹⁸³⁴ lång och spetsig, aktern trubbig.

Kopporna hafva anställt en stor ödeläggelse bland Ostj[aker].

❖ 110 ❖ *Pit*, 23 verst fr[ån] Antsif[erova] = 91 fr[ån] Jenis[eisk].

ifr[ån] Gurina till Savinova - 3
 > till Ostjatskaja¹⁸³⁵ - 2
 Kolmogorowa¹⁸³⁶ - 9
 Ponomarjowa¹⁸³⁷ - 14

1. En liten protok (1 verst vid Savinowo) på venstra sidan.
2. Emellan Kolmogor och Ponomarjewa en protok af 8 verst på högra sidan.

— Njelma finnas i ringa m[än]gd ofvanom Nasimovo, muksun ej —

— Den högra stranden bergig, stenig, skogsbevuxet — den venstra lägre — mera löfträd.

❖ 111 ❖

Den 20 Maj/2 Junii.¹⁸³⁸

[–] Wid Ponomarjewa lefva Tunguser blott 25 verst ifrån flodstranden på högra sidan – nomadiserande med renar –

– Hafva detta år fångat zoblar i mängd.

– Släpa med renar foror åt Guldsökare –

– Begagnas af dem såsom vägvisare wid guldjagt.

– På¹⁸³⁹ högra sidan stryker åsen dels¹⁸⁴⁰ invid, dels ett st[ycke] ifrån stranden – ej synnerligt hög, ojemn, skogbevuxen.

– Midt emot Ponomarjewa finnes guldsökares kontor; kallas Lopatinskoje selo. Likaså midt emot Nasimowo byn Jermakowoje emedan Jermak war en guldsökare <1>

❖ 112 ❖

– En ihärdig kall nordanwind. Skogen på.

– Emellan Ponomarjewa och Nasimowo en protok af tre verst.

– Skogen mörknar allt mer och mera löfträden aftaga.

– D 2 Junii 9° [R]¹⁸⁴¹, i wattnet 7°¹⁸⁴² – Pälsen outhärlig.

– Stränderna isfria med anl[edning] af en запоръ, som bildat sig wid¹⁸⁴³

– Nedanom Antsif[erova] sås obetydligt och wid Nasimova upphör allt ? åkerbruk

– Venstra sidan lerig, kärruppfylld, tundrartad; äfven боры.

I Nasim[ova] sås litet, åkrarna 8 verst från byn –

1838 The date according to the Gregorian calendar should be 1 June here if the date according to the Julian calendar is correct.

Bergstadi: "Den [20 Maj/] 1 Juni e. m. foro vi af ifrån Anzyferova och anlände efter 7 versts färd till byn Toroskova, der vi gjorde ett kort besök hos mina vordna Ostjakiska tolkar, hvilka med den största glädje emottogo oss uti sina torftiga näfvertält. Derifrån begåfvo vi oss till andra jurtor, hvilka stodo 14 verst lägre ned vid floden Pitts utlopp. Der drucko vi vårt thée och trakterade Ostjakerna med bränvin, hvarföre dessa trakterade oss med båge, pilar och hvar sin lilla näfverkorg, sirad med de allra granaste albarksmålningar. Derpå reste vi oafbrutet genom natten och ankommo kl. 12 följande dagen till byn Nasimova (107 verst nedanom Anzyferova)." Rancken 1884: 111.

1839 På högra || Högra

1840 dels invid || ej långt

1841 Ca. 11° C.

1842 Ca. 9° C.

1843 Castrén left the place-name unwritten and the sentence is thus incomplete.

- 1844 vild-/renar
 1845 Siberian weasel (*Mustela sibirica*), a marten species found in Eastern and Southern Asia. Щипанов 2009. (TS)
 1846 Siberian chipmunk (*Eutamias/Tamias sibiricus*) is the only chipmunk species found in Eurasia. Щипанов 2006. (TS)
 1847 Castrén probably means the River Kija discharging into the Enisej from the right (north-east) between Šišmarevo and Ostjatskaja, N59°8'51" E91°29'32". (TS)
 1848 At least today, there is no river called Kis. The River Tis runs into the Enisej from the right (east) slightly under Nazimovo at N59°32'55" E90°54'26", which makes it probable that the river Castrén means here is indeed the Tis. Cf. p. 873. (TS)
 1849 Sergeev is situated at N59°39'52" E90°50'26". (TS)
 1850 Beloe Island is situated at present-day Novonazimovo at N59°33'36" E90°51'11". (TS)
 1851 Elovj Island is situated at N59°36'48" E90°50'7". (TS)
 1852 *Flodbrädden* || Stran[den]
 1853 *och* || i s[ynner]het
 1854 *det* || allva[ret]

☞ 113 ☞ *Zobel*n finnes på hvardera sidan, mera på den högra

Räfvar litet på h[var]dera sidan

Elgar alldeles ej, vild[-]renar¹⁸⁴⁴ föga, emedan snön är djup.

Ekorrar, *hermelin* (колонокъ¹⁸⁴⁵ och бурундукъ¹⁸⁴⁶ säljas för 1. kop[ek])

[—] Ekorren finnes mer eller mindre talrikt i s[am]ma mon, som orten är rik på чишки (nötter af ceder, gran, tall, пихта).

— Ekorren upphåller sig i större mängd på högra sidan, emedan denna innehåller mera barrskog, den venstra är kärruppfylld och rikare på löfskog

☞ 114 ☞ *Kij*¹⁸⁴⁷ wid Savinowo, dess mynning 8 verst nordligare.

Kis (ej Tis)¹⁸⁴⁸ litet nedanom Nasimowo 200 verst lång.

— Emellan Nasimova och Sergejew¹⁸⁴⁹ finnas tvenne protoker, den ena öfra 1 ½ v[er]st, den sednare nedra 8 v[er]st lång. Holmen, bildad af den förra k[al]l[a]s Бъло¹⁸⁵⁰, af den sednare *Еловое*¹⁸⁵¹.

— Flodbrädden¹⁸⁵² (яры) äro vanl[igen] leriga, här och der sandiga. De långsluttande stränderna äro fulla af liten knappersten.

☞ 115 ☞ Jenisei är en stor och majestätisk flod; dess widsträckta fjärdar erbjuda en imponant anblick, som förhöjes af flodens bergiga char[acter] ☞ och¹⁸⁵³ dunkla allvarsamma skogarna på flodens högra sida, medan åter löfskogarna på den vänstra lik en gläddig maka skingra det¹⁸⁵⁴ dystera allvaret på den högra.

Det oaktadt lider natur af en vild enformighet. Nejden¹⁸⁵⁵ är öfverfull på föremål, men dessa äro fullt enahanda och deras åskådande väcker hos den resande en tomhet etc.

Gökens galande, gässens skri, kajor och änder – Tranor.

– Wid *Sergejewa* tilltaga bergen i höjd.

Marken grå, träden utan löf.

❖ 116 ❖ [–] Emellan *Sergejewa* och *Schadrina*¹⁸⁵⁶ (cykswatka) två¹⁸⁵⁷ större holmar af 2 verst i längd och 1 mindre – alla på venstra sidan –

– Tranorna höllo¹⁸⁵⁸ wid sol-nedg[ån]gen dyst-ra serenader

– Åsen tilltar i höjd –

[–] Emellan *Sergejewa* och *Schadrina* susade skummande bäckar, som störtade sig utför berget.

– Dessutom såg man öfverallt på höjderna fåror af uttorkade bäckar.

– Wid *Schadrina* en *Казовская* protok holme af 7 verst på venstra¹⁸⁵⁹ sidan.¹⁸⁶⁰

Ifrån *Schadrina* till *Kas*¹⁸⁶¹ 5. verst –

Fl[oden] *Kas* utfaller i *Казовская протока* (7 verst lång).

– De *Kasowska Ostj[akerne]* lefva om sommaren vid *Jermakowo*¹⁸⁶² såsom¹⁸⁶³ formän; soml[iga] stadna der äfven om vintern och jaga på¹⁸⁶⁴ den högra sidan, andra ❖ nomadisera vid *Kas*.

❖ 117

– Förr funnos wid *Kas* m[yc]k[e]t betydligt *Ostj[aker]*; nu hafva de minskats, så att siesta vinter endast två familjer voro här bosatta.

- 1855 *Nejden är* || Ehuru
 1856 *Nižnešadrino* is situated at N59°55'0" E90°39'0". (TS)
 1857 två || bl en
 1858 *höllo* || på aftonen
 1859 *venstra* || högra
 1860 The *protok* (branch) of the river begins immediately north of *Nižnešadrino*. (TS)
 1861 The River *Kas* runs into the *Enisej* from the left (west) at N59°57'43" E90°35'47". (TS)
 1862 The *Ermakovo* that *Castrén* means here was situated slightly south of *Vorogovo*, cf. its distance from *Jarcevo* as given below. (TS)
 1863 *såsom* || och
 1864 *på* || der

- 1865 *куря* || om vintern
 1866 Common rudd (*Scardinius erythrophthalmus*). Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kalat/rudd>. (TS)
 1867 <*jels*>. || ~ ¶ – Somliga fånga omkr[ing] Petrow день i Jenis[ei].
 1868 Mscr: Schard.
 1869 bergs-/kullar
 1870 oerhörda kärr || kärr
 1871 efter *Iwanow-день* || om hösten
 1872 Midsummer Day, June 24/July 6. (TS)
 1873 fångas || pläg[as]
 1874 *saschen* || verst
 1875 *utloppet* – || ~ ¶ om våren öf-
 v[er]

– För öfrigt äro Ostj[akerne] ej fästade wid n[å]-
 g[o]n best[äm]d flod, utan nomadisera vid Kas,
 Sym, Pit, Подкам[енная] Тунг[уска] (– stund-
 om och till Ket) –

– De Kaska Ostj[akerne] fånga mest i sjöar och
*куря*¹⁸⁶⁵, i s[ynner]het om vintern. Sjöar finnas
 i m[än]gd. Fisk: gädda, abborre, *copora*¹⁸⁶⁶, girs
 (ej lake, sterläd, ossetra), <*jels*>.¹⁸⁶⁷

❖ 118 ❖ [–] [Schadrina]¹⁸⁶⁸ ett vackert st[älle] – pro-
 tok – höga bergskullar¹⁸⁶⁹ –,

[–] Men oerhörda¹⁸⁷⁰ kärr 1 v[er]st] från byn –
 Ej jord till åkerbruk.

– Wid Schadrina fångas njelma efter¹⁸⁷¹ *Iwa-
 now-день*¹⁸⁷². Högre upp fångas¹⁸⁷³ den ej – .

– Kas är m[yc]k[e]t grund, ofta mindre än 1
 arschin, båtarna dragas derå; om sommaren är
 dess bredd 10 *saschen*¹⁸⁷⁴ vid utloppet.

[–] är så grund, att den kan öfvervadas vid sjelf-
 va utloppet –¹⁸⁷⁵

❖ 119 ❖ Den venstra sidan af Jenisej är full med sjöar.

Wid Schadrina börjas fångsten af njelma med
 stora (150) famn. långa nötter efter *Iwanow-
 день* – 5 pers[oner] om en not –

Sterläd och Ossetra har dessförinnan stigit upp-
 för floden och fångas i förbif[ar]ten med nät –

Ossetra och sterl[äd] gå ifrån Öfra Tung[us-
 ka] om våren utför elfven och återwänder wid
Ильинъ-день. Fångas h[var]dera tiden med
 nät, äfven om hösten, emedan höbergningen ej
 ger tid till notdrägt.

Muksun är sällsynt

Njelma stiger från hafvet.

❖ 120 ❖

<-> Junii¹⁸⁷⁶

Серебрянниково – 14 verst

Ярцово¹⁸⁷⁷ – 31

På dessa st[ällen] fiskas ej med stora nätter (af brißt på tje[n]l[iga] notställen) d. ä. njelma fångas alls ej.

Med nät (150 famnar långa) fångas sterläd och mindre ossetra –

Begge fångas och med krok om hösten, då de stiga uppför elfven, men ej om våren (vig högt watten)

[–] Поплавны är ett slags nät för blott ossetr. – ett slags nät, hvarmed¹⁸⁷⁸ man far utför floden i två båtar – motsvarande Finn[arne]s kullet. Dermed fångas om ❖ höst och vår.

❖ 121

[–] Med not fångar man endast småfisk: *harjus*, *сигы*¹⁸⁷⁹, *тугуны*, abborre, gädda, lake, елецъ, чебаки, girs, *пескаръ*,

– Jagten är föga lönande

Пасъ – räfgiller¹⁸⁸⁰.

Плашка, har-, ekorr fånge (göres i skogen).

Оmnjet, *Omét*, nät, hvarmed soblar fångas.

– Elgar finnas, wildren föga.

– Potäter, rofvor, murrot, lök ännu i Jartsowa.

– Ifrån *Jartsowa* färdas man till *Jermakowo* (100 v[erst]) för att köpa foror.

❖ 122

– Hästar hållas 10 och derut ❖ öfver; kor 10 och derunder.

– Wid *Jartsowa* finnes en liten holme.

– *Jenisej* är wid *Jartsowa* 2 verst bred om våren, 1 verst br[ed] om sommaren.¹⁸⁸¹

1876 The date is covered by an ink stain. According to Bergstadi, 22 May/3 June. Rancken 1884: 111.

1877 Jarcevo is situated at N60°14'51" E90°13'27". (TS)

1878 *hvarmed man far* || 1. som || 2. hvarmed man fiskar så wäl

1879 *Coregonus* sp.

1880 *räfgiller* || ~ = lada

1881 Castrén marked a place for an additional remark under this line, but no addition can be found.

- 1882 *Nishnaja* || *Ostjaker* wid *Sym* ¶ ~
 1883 *Kamen* || Podk[amennaja] Tun-
 guska
 1884 *Tungg.* || Ostj[akerne]
 1885 *Tym* || *Sym*
 1886 *under* || *em*
 1887 *fångar* || förföljer

[—] *Nishnaja*¹⁸⁸² *djerevnja* och *Пампушово* – två byar stodo ford[om] vid utloppet af *Sym*, några verst om *Jartsovo*, den förra på venstra, den sednare på högra sidan om *Jenisej*. De beboddes af *Jenis[eiska]* borgare, men hafva l[än]ge sedan varit öde. Inga hus äro synliga.

– Wid *Jartsowo* sås hampa.

– Under hela resan fortfarande nordlig wind och kall wäderlek –

❖ 123 ❖ *Ostjaker* och *Tunguser*

– Ostj[akerne] bo i näfver-tält, Tung[userna] i rentält, båda af s[am]ma form.

– De *Symska* ostj[akerne] äro utan renar, Tung[userne] ega ett ringa antal.

– De *Symska* Ostj[akerne] fiska och jaga på *Sym*, *Kas*, *Dubc'es* och om vintern till *Kamen*¹⁸⁸³ –

– Tung[userna] gå blott till *Dubc'es*.

– Tung[userna] hafva näfver-båtar af 6 sachsens längd, ½ bredd, ½ arsch[in] hög.

– Tung[userna]¹⁸⁸⁴ nomadisera på källorna af *[Sym]*¹⁸⁸⁵, Ostj[akerne] lefva lägre ned.

– Tung[userna] hafva alldrig *землянки* men Ostj[aker] uppbygga dem när som hellst under¹⁸⁸⁶ vintern –

– Ostj[akerne] wid *Sym* hafva ej nötter utan nät, krok, mest med sapor (pata) i kurja –

❖ 124 ❖ – Hos Tung[userna] är fiskafänget en bisak, de fånga med krok, nät (som de köpa af *Ryssar* och Ostj[aker])

– Omnet (*Omnjet*) et nät hvarmed man fångar¹⁸⁸⁷ *zobeln*, omringar honom och betäcker nätet nedtill med snö. *Sobeln* förföljes med skidor och fångas när hon lägger sig –

– De Symska Oštj[akerne] och Tung[userne] fånga ej råfvar, Tung[userne] ej heller soblar –
 – Ekorrar fångas med bågar skjutande –
 – Hvarken Oštj[aker] eller Samojeder hafva sina bešt[äm]da jagst[ällen]¹⁸⁸⁸.

– Tung[userna] beg[a]gna blott bössa båge och <почелма>¹⁸⁸⁹ – ej andra skjutredskap –

125

– Oštj[akerne] hade kommit till marknaden med huštrur, barn och hundar – de ämnade qvarstadna; Tung[userna] hade qvarlemnat sina qvinnor och barn wid renhjorden –

– På *Kis*, Ošt[jakiska] *Tis*, lefva Oštj[aker] sås[om] formän

– Tung[userna] tatuera sig i ansigtet med färg af en вагулникъ (orokomkora) –

– På Sym finnas fyra stammar

1. *Kerno*¹⁸⁹⁰ (Милискинъ)
2. *Kimál* (Лихатевъ)
3. *Tanínma* (Silgitjina)
4. *Tjambá* (Хивѣгинъ) betalar skatt åt Oštj[akisk] Starshina

Gifta sig ej ur s[am]ma slägt.

Oštj[aker]¹⁸⁹¹

1. *Ulal-fogatjel* 6 v[id] lif (Uljanow) –
2. *Diskat-fog* (Lebenkoff) På *Pit*.
3. *Haibang-jeng-fog* (Савиновъ) på *Dubчесъ*, betala skatt åt Symsk[a] Starsch[inan]
4. *Imljak-fog* 2 vid lif (Имляковъ)
5. *Kokser-fog* (Kokserow) bl[ott] 2 wid lif
6. *Foskan* l Uuser-fog. (Userow). 2 vid lif.
7. *Tjepkanop-f.* = Ugat-fog. 3 wid lif
8. *Tumdjeng-fog.* (5 familjer)

126

Taga huštrur från skillda ätter.

1888 jagt-/st.

1889 <почелма> || ~ spa

1890 *Kerno* || Milis[kin]

1891 A special volume by a different editor will be published later in this series for the linguistic Ket material collected by Castrén.

- Oštj[akerne] göra båtar af asp, utaf ett träd – liknande en art skida –
- Oštj[akerne] bo om vintern blott några dagar på s[am]ma st[älle].
- Om sommaren längre tid, då man träffar på ett godt <-->
- All fisk torkas.
- Hos Tung[userne] torkas renblod i blåsor –

❖ 127 ❖ *Lomy* finnas i mängd på *Sym* – Uppkomma först af holmar, bildade g[enom] lom.

- Högra stranden боровая, venstra tundraartad –
- Grund, på sin[a] st[ällen] smal, på andra bred, m[yc]ket grund och olämplig för resor –
 - Oštjak-qvinnorna bära skjortor hvita och brokiga med krage
 - De Symiska Oštj[akerne] och Tungus[erne] äro utfattiga, kunna knapt betala sin skatt –
 - I землянка bo numera ej de Symiska Oštj[akerne] utan vanka för fängets skull af och an.

Olikheten emellan Oštj[aker] och Tung[user] i klädedr[äkt], tält, båtar. Oštj[aker] döpta och mera humanis[erade] Tung[user] rikare och förnämre.

❖ 128 ❖ – Dörren i Oštj[akerne]s näfver-tält är *dels*¹⁸⁹² af näfver, *dels* af холатъ

- Tungus[erna] gifva i kal[ym] i <gr.> 20 renar, men bruden återhemtar 10.
- Oštj[akerne] begrafva sina döda i jord, Tung[user] om sommaren i jord, om vintern ofvanpå
- Tung[userna] och Oštj[akerne] bära flikar oklipt, öfre flätor med en stångpiske bakpå hjesan –

– Ostj[akerne]¹⁸⁹³ äro till uts[eende] mera ljuslätta och humaniserade än Tung[user], som äro m[yc]k[e]t mörka

– Ostj[akerne] äro mera godmodiga och ej så listiga, såsom Tung[user]

129 – Ostj[aker] och Tunguser hafva s[am]ma slags Schaman-väsende –

– Ostj[akerne] qvarstadna till en del wid Ust-Sym och fånga ossetra, sterläd i Jenis[ei] ända till Ильин-день¹⁸⁹⁴ –

– Härflätorna hos Tung[user] ombundna med perl band och prydda med perlflätor, försedda med stångpiske

– Dans och bågskjutning.

– Kam (<---gon>) svärtas med en material, som består till hälften af kål, och hälften af kåda. Brännes in med jern

– Ostj[aker] och Tung[user] bära chalater

– Tungus-Furstens list.

– Årorna hafva blad i h[var]dera ändan. Tung[user] sitta midt i båten och handtera den lätta åran i ömse sidor –

130

D 4. Junii [n. st.]

Afreste från Jartsówa.

– Häftig storm – nordlig wind – Stodo stilla för motvind h[e]la dag vid Jurtorna –

Tung[usiska] ord¹⁸⁹⁵

Djuu, jurt.

Awan-ki, Tungus.

<Halasi> <båt>¹⁸⁹⁶

Njunga, Furste.

[ŋ]aal¹⁸⁹⁷, hand.

Dillə, hufvud.

Ongokto, näsa.

Is'a, öga.

1893 *Ostjj. äro* || Ostj[akerne]s uts[eende]

1894 20 July/1 Aug. (TS)

1895 See p. 818–827 for a description of his encounter with the Kets and the Evenkis. He wrote down both the wordlist and the following description of a dance during that event. See also the volume of linguistic Evenki material to be published later in this series.

1896 The words are covered by a stain of dirt.

1897 Mscr: ŋaal.

1898 The word is partly covered by a stain of dirt

<i>Haajah</i> , panna.		' <i>Sulaki</i> , räf –
' <i>Seen'e</i> , öra.		' <i>Sobdon</i> , sobel
<i>Amnga</i> , mun.		<i>Uluki</i> , ekorre.
<i>likta</i> , tand.		<i>Tjipkan</i> , зѣръ
' <i>Cooli</i> , tunga.		So<---->ngo ¹⁸⁹⁸ ,
<i>Hadjón</i> , läpp.		hermelin
<i>Nimngan-kí</i> , hals.		<i>Tj<a>mbun</i> , varg
<i>Tingan</i> , bröst.		<i>Jantaki</i> , filfras
<i>Hikan</i> , id[em]		<i>Momura</i> , and.
' <i>Sogdondro</i> , rygg.		<i>Horoki</i> , tjäder
<i>Hukíta</i> , mage.		<i>Hinuki</i> , hjerp
<i>Hangan</i> , knä.		<i>Helaki</i> , ripa.
<i>Bókan</i> , lår.		<i>Gag</i> , svan.
<i>Mukóta</i> , stuss.		<i>Gus'</i> , örn.
<i>Tjitji</i> , kuk.		<i>Njungnjaki</i> , gås.
<i>Patji</i> , fitta.		<i>Brian</i> , <----->
<i>Giramdra</i> , ben.		<i>Ninakin</i> , hund.
<i>Unjakan</i> , finger,	✠ 132 ✠	<i>Böja</i> , raska.
pekfinger.		<i>Adí</i> , man.
<i>Anjki</i> , tum		<i>Así</i> , huštru,
<i>Njúritta</i> , hår		qvinna.
✠ 131 ✠ <i>Birä</i> , flod.		<i>Huttá</i> , son, дѣвка.
<i>Jenisej</i> , Jenis[ei]		<i>As'átkan</i> , дочь.
<i>Djandr</i> , Oštjak.		<i>Buga</i> , Gud.
<i>Gugda</i> , kulle –		<i>Maalkan</i> , чутсъ.
<i>Uragan</i> , яръ.		<i>Dundra</i> , земля
<i>Moh</i> , träd.		<i>Tukala</i> , sand.
' <i>Caalban</i> , björk.		<i>Muu</i> , vatten.
<i>Asikta</i> , елъ.		<i>Togo</i> , eld.
<i>Djagda</i> , сосна.		' <i>Sigun</i> , sol.
<i>Hula</i> , осина.		<i>Tugs'u</i> , himmel.
<i>ŋaangtэ</i> , пихта.		<i>Oosikta</i> , stjern
<i>Irákta</i> , lärkträd.		<i>Beega</i> , månad.
<i>Taktekan</i> , кедръ.		<i>Innangi</i> , dag.
' <i>Seekta</i> , талникъ.		<i>Dolboni</i> , natt –
<i>Murin</i> , häst.		<i>Purta</i> , knif.
<i>Bojún</i> , vildren.		<i>Ivanki</i> , yxa.
<i>Oron</i> , tam ren		<i>Djäur</i> , båt.
<i>Bib<ö>j</i> , björn		<i>Tolgoki</i> , nart.

<i>Ulíwun</i> , åre.	40 Digindjar
<i>Bår</i> (i), båge.	100 Njamadji
<i>Kotó</i> , пальма.	<i>Aja</i> , god.
<i>Pis'al</i> , bössa.	<i>Aru</i> , ond
<i>Oldro</i> , fisk.	<i>Hagdinga</i> , stor.
<i>Jəka</i> , abborre.	<i>Huli</i> , liten
<i>Gútkan</i> , gädga	' <i>Saar</i> , tobak.
<i>Panúja</i> , sterläd.	<i>Irag's'a</i> ¹⁹⁰⁰ , <hund> ¹⁹⁰¹
<i>Tanu</i> , ossetra	<i>Tikikta</i> , hud på kropp
<i>Pejúc'an</i> , чаванъ ¹⁸⁹⁹	' <i>Suun</i> , парка.
1. Umokón.	<i>Aavun</i> , mössa.
2. Djuuri	<i>Unta</i> , сапоги
3. Ilan	<i>Hís'a</i> , sten.
4. Digin	<i>Gantjá</i> , pipa.
5. Tunngä.	<i>Oroktu</i> , gräs –
❖ 133 ❖ 6. Njiu'un	<i>Amutj</i> , sjö
7. Nadán	<L> <i>akaka</i> , holme –
8. Djarkun	<i>Usí</i> , берёвка.
9. Ijagīn	<i>Talchana</i> ¹⁹⁰² , mjöl.
10. Djaan	<i>Uldra</i> , kött
11. Umokóndji, Hallaka	' <i>Ság'se</i> , blod.
12. Djurdji hal.	<i>Ukun mi</i> , mjölk
13. Ilandji hal.	<i>Umakta</i> , ägg.
20. <i>Djurdjar</i>	' <i>Sangar</i> , håll.
30 Ilandjar	<i>Huttakan</i> , säck

❖ 134 ❖ Dans
 Njoole, njoole etc.
 Kaanake, kaanake
 <Je>

En ringdans – hålla h[var]d[e]ra armen¹⁹⁰³,
 höja h[var]d[e]ra – en wiss harmonie

Jech ur

Noldi jekor

1899 *чаванъ* || елець
 1900 Castrén wrote the letter э above
 the first *a*: Irəgs'a.
 1901 <hund> || <----->
 1902 Castrén wrote the letter э above
 the third *a*: Talchanə.
 1903 *armen* || handen

- 1904 *Nb* || ~ ¶ Tung[user] vill hafva
 1905 The words *söker han... med i dansen* are at the upper edge of the page. The words *Nb: Tung vill hafva alla* were marked with ✕ to be added somewhere and seem to belong here.
 1906 *Ofvanom* || Wid
 1907 *stryker [...]* versts || 1. är Jenisej en böjn[in]g åt vester, men åsen stryker || 2. stryker åsen rakt fram och på ett betydligt
 1908 Nikulino is situated at N60°24'23" E90°4'41". (TS)
 1909 (*något*) || vid
 1910 Tankovo at N60°41'49" E89°58'27". (TS)

Nb¹⁹⁰⁴

Jechur jechur jechur ja
 Njaldi jeko njaldi jeko,
 njaldi jeko njaldi ja

Uti Oštj[akernes] och Tung[userna]s dans utvecklar sig ett visst behag och melodien utmärkt behaglig –

– wig och lätt små rörelser

– Tungusen är en sprätt i sin frack Oštj[aken] tungrodd.

– Båtar flata i bottnet, de Oštj[akiska] spetsiga (gjorda af asp)

[–] Tungusen sprättar med glasperlor, gehäng och
 – En Tung[us] štretar emot och vill ej dansa, men då jag fattar h[ono]m i armen söker han med all makt draga mig med i dansen¹⁹⁰⁵

☞ 135 ☞ – Ofvanom¹⁹⁰⁶ Symflodens utlopp stryker¹⁹⁰⁷ åsen på 10 versts afstånd efter floden. Efter 40 v[eršt] återtar floden sin riktning och löper längsefter åsen[,] 6 veršt ofvanom Mikulin¹⁹⁰⁸, kommer åsen åter till floden, löper derpå 2 v[eršt] efter floden, aflägsnar sig åter 10 v[eršt] ifr[ån] stranden, löper så 37 veršt, kommer till stranden (*något*)¹⁹⁰⁹ 3 veršt ofvanom Tonkova¹⁹¹⁰, aflägsnar sig åter 4 v[eršt] nedanom Tonkova, och går så 24 veršt litet (2 veršt) på sidan, förenar sig med floden och fortgår så ända till Tunguska l[än]g[s]med floden

Nb. Åsen går rakt, men floden böjer sig –

☞ 136 ☞ Obs

ifrån Antsiferowa till Ponomarjewa synes ej åsen

Tranor om aftonen

5 Junii [n. st.].

[–] I *Mikulina*¹⁹¹¹ fångas njelma med stora nöter –

- Köra foror åt guldsökare –
- Odlas potäter, rofvor etc –
- Wid *Mikulina* en liten, liten holme

Wid *Tonkowa* fångas ej njelma – en liten, dålig by. Här bor dock en förmögen handlande –

Byarna *Symsk*, *Kask*, *Pitsk* etc, som på den *Posnikowska* chartan blifvit upptagna finnas ej, utan äro så kallade *uprawi*, som bestå af nomadiserande infödingar –

☞ 137

Kyrkor: I *Ystkem*, *Pjatnitsa*¹⁹¹², *Nasimovo*, *Jartso-wa*, *Worogówo*¹⁹¹³.

Nedanom *Tonkowa* stora ismassor öfwerallt wid stränderna –

Åsen stryker 1–2 verst ifr[ån] stranden.

– Stränderna wid *Jenis[ei]* äga en *яръ* (brant strand), men wattnet står d[er]wid endast under öfversvämnings-tiden; när fl[oden] sänker sig ser man öfverallt längsluttande, med små klapperstenar fyllda stränder –

– Ju lägre ned utför floden, dess mera barrskog, dess mindre löfträd.

– Wid *Tonkowa*: gran, tall, björk, lärkträd, *пих-та*, *кедръ*, asp, talnik, etc.

☞ 138 ☞ Fisk: ossetr, sterläd, njelma, muksun, omyl, de två sistn[ämnda] i ringa m[än]gd (*sill*, ej), gädda, taimen, abbore (*чебакъ*, ej), елечъ, haḡjus, язъ, тигуны, <сиги>, girs etc.¹⁹¹⁴

- 1911 *Mikulina* || ~ och *Tonkowa*
 1912 *Pjatnica* is situated at N58°53'39" E91°41'44". (TS)
 1913 *Vorogovo* is situated at N61°2'0" E89°37'7". (TS)
 1914 etc. || ~, карасъ, лень

- 1915 *i* || *vid*
 1916 Osinovo is situated at ca. N61°23' E89°45', but the river Osinovka runs into the Enisej from the right at N61°59'48" E89°14'44". (TS)
 1917 13 || 10 – Castrén also wrote 4 above 3.
 1918 *Wågen* || *Det*
 1919 *Fiskarna fara* || Äfven *simm[a]*
 1920 *med* || *wid*

Wid Tonkowa: *ej sill, ej чебакъ* (i¹⁹¹⁵ hela Jenisej).

Karas och *ленъ* i sjöar; *ej* i Jenisei –

– På närvarande årstid war Jenisej på sina st[äl-
 len] 3–4 verst bred max –

– Kall vind – pälsen outhärlig

– 10 verst ofvanom Sotina, (emellan Sot[ina]
 och Tonkowa vid bäcken Tugowóe widgar sig
 Jenisei till en ansenlig fjärd, som med m[ån]ga
 uddar fortgår ända till Осиново¹⁹¹⁶. Fjärden
 börjar 13¹⁹¹⁷ verst ofvanom mynningen af *Dub-*
c'es. Smalnar vid *Sotina*.

139

(Wågen¹⁹¹⁸ svallar emot de wid stranden upp-
 stäplade ismassorna, tranorna skrika, för ögat
 synes rundt omkring en mörk oregelb[unden]
 skog; ismassor nedramla och gifva ett doft ljud,
 som liknar ett i fjerran afskjutet kanonskott).

– *Поплавны*, 120–150 saschen utkastas ur två
 båtar, som simma utför floden med nätet emel-
 lan sig. Nu far äfven fisken utför floden, men
 den simmar med hufvudet emot wattenet och
 m[yc]k[e]t långsamt, slår i wattenet på mjuka
 ställen, i gropar och andra lugna platser. Fiskar-
 na¹⁹¹⁹ fara snabbare utför floden, och upphin-
 na och fånga fisken (ossetra och sterläd). Nätet
 samlas i båten ute på floden.

140

– Stora stenar midt i floden, hvilka i och för
 flodens strida lopp förderfva noten, i föl-
 je hvaraf man mestadels är tvungen att fiska
 nära till stranden så väl med¹⁹²⁰ not som ock
поплавны –

– Ossetra och sterläd, h[vil]ka s[amman]fattas under den g[emen]samma ben[ämnin]gen красная рыба, återvända om hösten hvar till¹⁹²¹ sin flod.

[–] Obs. De följa häri s[am]ma ekonomie som m[enni]skorna (de nomadiserande) – och deras station¹⁹²² är under vintern Подк[аменная] Тунг[уска]

– Hela vintern bo de i gropar, göra sina små excursioner om dagarna men återvända om natten till samma sin grop –

❖ 141 ❖ [–] Ofvanom Sotina 3 holmar, den 4de litet nedanom midt emot sjelfva byn

– Wid stranden fiskare – äta rå <sprittade> fisk –

– Кто плавётъ

– Torosser ramla den ena efter den andra med förfärligt brak¹⁹²³ ned i floden –

– Sotina en liten ömklig by.

– Tre verst nedanom Sotina¹⁹²⁴ utfaller i Jenis[ei] Dub'ces; wid dess mynning stodo 6 Ostjak jur

Ostjaker

[–] Wid mynningen af Dubc'es stodo 6 tält; fånga красная рыба i Jenisej intill Ильинь-день, då de fara uppför sin egen flod (Dubc'es), som är fiskrik (taimen, gädda, abborre etc men ❖ 142 ❖ ej красн[ая] рыба[]).

– Om vintern irra de kring skogarna на польской сторонѣ, ända till Sym –

– Kalla sig Haibang-Ket –

1921 hvar [...] flod || till den flod som

1922 station || <h>

1923 brak || dân

1924 Sotina || Dubc'es

- 1925 *wid två* || på ett
 1926 björk-/lund
 1927 *поплавны* || Ej ~

- Hafva blott små båtar, gjorda af ett träd –
- Steka bröd *wid*¹⁹²⁵ två uppställda stickar –
- Öfra delen af skjortan har annan färg, än den nedra – hos kvinnorna –
- *Dubc'es* Oštj[akiska] *Uma-ses* <---> = Sym –
- Tung[user] finnas ej vid *Dubc'es* –
- 7 душъ vid *Dubc'es* – förr 40.
- Godt, stilla, godmodigt folk, det till char[actere]n Finnar likaste –
- Jurtorna stodo på ett utmärkt wackert ställe på en höjd, med en björklund¹⁹²⁶ i närheten –

- ❖ 143 ❖ [–] *Worogowa* – 20 gårdar – stenkyrka –
- Floden 2 ½ v[erst] bred om sommaren
 - Njelma fångas med 150 famns nötter
 - *поплавны*¹⁹²⁷ – brukas ossetr och
 - sterl[äd] fångas *перемѣтами* och *самоловцами*
 - I *Vorogowa* sås ännu korn och hafra, potater etc.
 - *Zobeln* på högra sidan, *räfven* på venstra.
 - Ifrån *Worog[owa]* far man till *Nasimovo* för att köra foror
 - n[å]gra fattiga Oštj[aker] *woro synl[iga]* i *Vorogówa*, stodo med sitt tält i byns närhet båda sommar och vinter – Tillhöra ant[alet] af de *Dubc'eska*

1928 Worog. || Osi[nova]

1929 Step. || Schweitz

D 6. Junii/25 Maj

– Stark s[yd]o[stlig] wind.

– Emellan Vorogowa och Osinowa vidgar sig floden och framtar å ömse sidor långt utstickande uddar. Åsen stryker ett st[ycke] på sida – Den är m[yc]ket låg.

– 77 holmar, belägna på venstra sidan.

– Sandstränder på högra sidan, leriga å den venstra. Lera äfven på högra stranden.

❖ 144 ❖ [–] Floden wacker g[enom] sina långt framstickande, skogbevuxna uddar, sina bugtiga stränder, sina talrika holmar –

– Floden säges v[ara] på soml[iga] st[ällen] 10 v[erst] bred och ännu derutöfver.

– Några få holmar äfven på högra sidan –

– Den ryktbara banditen, som mördat 11 personer hade gömt sig här i skären –

– På venstra sidan om floden visar sig här en bergssträckning, k[al]l[a]d Кachelова гора wid Kachelova-fl[oden] –

– Emellan Worog[owa]¹⁹²⁸ och Osinova blef kompassen så yr i hufvudet, att magnetnålen i det närmaste visade åt Ö[st] och V[e]st.

[–] Кáчелова är en liten flod, som utfaller i Jenisej n[å]gra verst ofvanom Osinowa. Berget åtföljer floden –

– Vid Osinova på högra sidan om floden, en liten eländig skogsby –

– Här finnes en Ostjak-jurt –

– Wid Osinova smalnar ock floden och bergen draga sig tills[amman] från h[var]dera sidan samt hafva i fonden en ❖ dyster, allvarsam, ut-

❖ 145

sigt – Step[anow]¹⁹²⁹ säger sig ej hafva set[t]

- 1930 *Sib.* || Sch[weitz]
 1931 m[yc]k[e]t || ~ annat
 1932 *beundra* || sett
 1933 шеки
 1934 *längre* || oafbrute[n]
 1935 *och* || men
 1936 *kasta* || göra
 1937 *räcka* || sträck[a]
 1938 *nejden* [...] sig || 1. uts[igten] ||
 2. ~ || 3. nejden blir öppen
 1939 *granbevuxna* || holm[ar]
 1940 Present-day, Podkamenna-
 ja Tunguska at N61°35'54"
 E90°7'46". (TS)
 1941 *muksun*, || *muksun* och

n[å]g[o]t dylikt i Schweitz. Detta är väl möjligt, ty i Sib[irien]¹⁹³⁰ gifves äfven m[ån]gt och m[yc]k[e]t¹⁹³¹, som ej ses i Sch[weitz], men om den lärde Gouv[ernören] hade velat omaka sig till L[a]ppland, så hade han der beundra[t]¹⁹³² dylika saker i ymnighet, i s[yinner]het vid Utsjoki –

– Bergen bewuxna med en granskog draga sig till och bilda en port (шоки¹⁹³³) –

– klipporna (каменъ) på v[enstra] sidan brant, skroflig, längre¹⁹³⁴ och högre granar i skrefvorna, på högra sluttande, slättare, lägre mera afbruten, och¹⁹³⁵ trädbevuxen –

– De höga klipporna och täta granarna kasta¹⁹³⁶ dunkla skuggor

– Hviskande st[e]nar under wattnet – äfven öfver wattnet höja sig m[ån]ga skrofliga klippor, holmar, granbevuxna. Strömmen vill kasta båten på denna БЫКЪ, кор<-----> klip-porna räcka¹⁹³⁷ ej l[än]ge; passet fortsattes emellertid ett st[ycke] omgifvet af höga åsar; men snart widgar sig floden, nejden¹⁹³⁸ öppnar sig och höjderna aflägsna sig. Nejden är fortfarande pittoresk g[enom] sina granbevuxna¹⁹³⁹ uddar och holmar, sina vikar och vidsträckta fjärdar, = sjöartad –

*Ust-Tunguska*¹⁹⁴⁰ –

en by af 10 gårdar wid mynningen af Tung[uska] –

– Innew[ånare] fånga красн[ая] рыба, njelma (med stora nötter), *muksun*,¹⁹⁴¹ *taimen* och *omul* (med not på s[am]ma tid som njelma). De tre sista fiskart[er] fångas i ringa mängd.

Forsla ej foror men sälja sin fisk åt guldsökare –

Så blott potäter, rofvor och andra rotsaker –

– Подк[аменная] Тунг[уска] är en nästan obebodd flod – grund om sommaren –

❖ 147 ❖ [–] Zobeln finnes ej wid Podk[amennaja] Tunguska

– Wid Tung[uska] finnas хребты å ömse sidor – 60 verst ifrån mynningen шоки (portar), som fortgår 2–3 verst i längd. Sådana finnas äfven lägre uppför elfven

– Oštj[akerne] bo ej wid Tung[uska], utan om sommaren vid Jenis[ej] och om vintern irra de i skogarna –

– Äfven Tung[user] finnas ej vid floden. De hafva¹⁹⁴² dragit sig till Turuch[ansk]-nejden, så att floden nu är öde. Förrut lefde här både Oštj[aker] och Tung[user] och Magasins-förwaltare¹⁹⁴³ rešte uppför floden för att der emottaga skatt – Nu wid Jenis[ej].

– Wid Tung[uska] finnas farliga пороги, vågorna¹⁹⁴⁴ så höga, att båten måste lättas –

❖ 148 ❖ 7 Junii [n. st.]¹⁹⁴⁵

[–] I¹⁹⁴⁶ nejden af Podk[amennaja] Tung[uska] är v[enstra] stranden åter låg men den högra brant,¹⁹⁴⁷ hög och pittoresk. Den består af sand^{xlviii} och är granbevuxen.

– Omkr[ing] 15 v[er]st från Tunguska framkommer åter den ås, som blifvit synlig vid Kachelowa, den stryker rakt fram men Jenis[ej]¹⁹⁴⁸ gör vid Tung[uska] en böjning åt öster. Åsen på venstra

xlvi. Sanden bryter sig i ljusa och mörkare färger.

1942 hafva [...] Turuch-nejden || nomadiserat i ringa m[än]gd här i nejden

1943 Magasins-/förwaltare

1944 vågorna || der

1945 On the Kets at Podkamennaja Tunguska, see also p. 1159–1161.

1946 I || Wid

1947 brant, [...] pittoresk || 1. brant och || 2. brant, hög och sandig och

1948 Jenis. || Tung[uska]

- 1949 *sommaren att* || *sommaren*, men
 1950 *upr.* || *vol[osten]*
 1951 *R.* || (= Ig-Bas)
 1952 Mscr: *Tung.-vol[osten]* – Cf. Castrén's correction above.

sidan upphör gent emot Sumarokowo. Äfven den är sandig och granbevuxen s[a]mt m[yc]k[e]t pittoresk. Der d[en]na ås begynner, aflägsnar sig den motsatta å högra sidan, men blir åter synlig wid Sumarokowo –

– Wid stränderna ligga fiskare, utgångna ifrån de Ryska byarna –

– Nejden af Tunguska m[yc]k[e]t bergig –

Sumarokowa.

– en liten eländig by af 9 gårdar på venstra sidan – fattig <by> – Här funnos en m[än]gd Tungusiska Oštj[aker] i sold hos Ryssar – De leja sig för sommaren¹⁹⁴⁹ att fiska, men om vintern lefva de по волю i skogar – (på högra sidan)

– I Sumarokv sås potäter, men trifvas ej väl (blifva små och usliga)

Ifr[ån] Sumarok[owa] widtaga зимовя

– I Tung[uska] upr[aven]¹⁹⁵⁰ omkr[ing] 30 själar oštj[aker] och Tung[user] inberäknade, vistas mest vid Jenis[ej] (ända till Imbatsk)

1. Symdjang (Syömdang) f[og] = Munejop f[og]
 2. Kêngtahan = Толстый Kêngta'an (ahan) = Kêngtá
 3. Hudidjang } (= Ig-Bas) R[yska]¹⁹⁵¹ Samsonoff
- Huutji*

Obs. De till Tung[uska]-[upraven]¹⁹⁵² hörande Oštj[akerne] hafva bosatt sig på *Jelogui* (*Eluk Oštj[akiska]*)

Kol' = Подк[аменная] Тунг[уска]

– *Kaká* R [yska] Antip

149

Ifrån Tung[uska] och Sumarokova far man ej till Nasimovo.

— Sterläd och ossetra gå юра<ми> (юрó) på högra sidan. En *juro* (= куча) går i 2–3 dagar, derpå synes ingen fisk på fl[era] dag[ar] och fiskarne vänta natt och dag på en ann[an] *juro*. Dess emellan 150 150 fås ingen fisk. På venstra sidan fås föga fisk och mest med krok (переметами) vid stranden. Med самоловцы fångas om sommaren – Om hösten fångas кр[асная] рыба med not – (ej med поплавны – af brist på lämpliga st[ällen])

— Oštj[akerne] fiska i Jenisej om sommaren самоловцами –

D. 8 Junii [n. st.]

— kall nordlig vind. Stodo stilla, sökte Oštj[aker] men kunde ej komma på holmen för storm och motvind

✓✓ I Tunguska wiſtas Oštj[aker] blott om vintern[,] ej om sommaren, emedan de ej få mjöl till låns af kronan; men om hösten¹⁹⁵³, då de fångat n[å]gra ekorrar, få de mjöl ifrån magas[inen] och begifva sig d[er]med till skogen.

*Schaman-väsende*¹⁹⁵⁴

[–] klädedrägten: af jern från topp till tå, korn i mössan, klocka fast bak på ryggen –

[–] Schamanen blir påklädd af bolwanen.

– Hoppa omkr[in]g i tältet och sjunger, åskådarne hjälpa att sjunga.

– sätter sig, bolwanen för ut Schamanen (ur det mörka jerntältet)

1953 *hösten* || sommaren

1954 On shamanism, see commentaries on p. 354, 428–432, 511–512, 788, 797.

1955 *Schamanen* || Bolwanen
 1956 *skinnsäck* || säck

- ☞ 151 ☞ – Schamanen¹⁹⁵⁵ kokar i förstone en gryta <smör>gröt åt bolv[anen] och ställer 5-7 fat framför honom –
- Man frågar af Scham[anen] om helsa, fångst.
 - Den frågande offerar åt bolwanen p[enin]g[a]r (5 Rbl), ekorrar (30-50) – förskottswis
 - Om bolwanen talat sanning, får han efteråt ännu offer, men om han beljugit i fråga om helsa, så återtages offret, i andra fall ej –
 - Det är bolvanen som ljuger och talar sanning, ej Schamanen –
 - Bolvanen har flera, ända till 150-200 själar.
 - En bolwan ombytes ej, men efter Schamanens död bortflyger han –
 - Bolv[anen] ses blott af Schamanen –
 - Tillsäges åt trollk[arlen], huru han skall påklädas, hv[il]ket djur Scham[anen] bör gå att fånga till beklädnad –
 - Andra än Scham[aner] ega ej bolvaner –
 - De äro prydda med perlor etc. – invändigt af jern och koppar –
 - Bolv[anen] säga, huru m[ån]ga år man lefver, huru m[ån]ga renar man fångar. Söker upp för-lorade pilar etc.
 - Bolvanen förvaras i en ganska liten, täckt jernsläde om sommar och vinter, kostymen och trummen i en skinnsäck¹⁹⁵⁶
- ☞ 152 ☞ [–] Hos Tung[user] ligger Scham[anen] på mar-ken, sjunger, folket sjunger efter och dansar omkr[in]g honom –
- Bolvan[en] har ett par jern-hufvuden, fötter, staf af jern etc – såsom han sjelf befallt –

Iste-ginds', jern-bolvan –
Kinds', болванъ

Der äro m[ån]ga andar i en bolvan, och *björnen* är deras husbonde, samt *Imlja*, deras värdinna –
 Björnen vaktar bolvan-hjorden så väl i jurten, som på vandringar,¹⁹⁵⁷ går främst, *Imlja* följer bakefter –

Imlja, bor under jorden, kommer i en mörk, enkom dertill gjord jurt – Hemtar en förfärlig köld med sig – är allas lärarinna –
 – Trollkarlen g[enom]sticker sig med hett, glöddande jern, låter skjuta sig, flyger ofv[an] Jenisej (i fordna dagar), låta sticka sig g[enom] kroppen med spetsade¹⁹⁵⁸ träd, gå g[enom] låsta dörrar, brinna ej på elden –

☞ 153

– Låta åskan gå, andarna hoppa,¹⁹⁵⁹ med jern fötter, gå bort med ☞ Schamanen genom rökhålet –

– Björnen rigter, *Imlja* talar i det mörka tältet –

– Äfven Östj[akiska] qvinnor trolla –

Sutto stilla en half dag på en öde strand och hörde Östj[akerne]s berättelser

[–] Emellan Tung[uska] och Sumar[okowa] finnas ej holmar och protoker.

– 7 v[erst] nedanom Sum[arokowa] fanns en liten holme.

– En hög ås på högra stranden af s[am]ma sandiga, granbewuxna, pittoreska besk[af]f[en]-h[e]t, sås[om] föreg[ående] dagen –

– Widsträckta fjärdar, 4–5 v[erst] breda på <--- st[ällen]> –

1957 *vandringar*, || vandringar och

1958 *spetsade* || flere hvassa

1959 *hoppa*, || ~ dans[a]

1960 <hafva> || 1. sträcker || 2. äro
 1961 låga men || låga å den
 1962 7.5° C.

- Fjärdarna sluta sig vid långt framst[ickande] uddar, hvarpå en ny fjärd vidtager
- Fjärdarna <hafva>¹⁹⁶⁰ afrundade stränder och likna en sjö –
- En holme af 8 verst på högra stranden – nära Komsino –
- En каменный мысъ vid komsina
- Uddar } och sjölika fjärdar.
 [–] Яры }

Komsina, 6 gårdar, ej stort potäter, men rofvor, kolrötter – кр[асная] рыба mest på högra sidan i midten

På 2 dygn 2 håll – h[var]dera af 33 verst

❖ 154 ❖

9 Junii [n. st.]

ifrån *Komsina* till *Изапева* (Лебедева) 33 v[erst]
 Fjärdar – den ena bredare än den andra – Uddar[.] Höga sandbräddar (яры) å högra sidan, låga¹⁹⁶¹ men *sandiga*[.] leriga å den vänstra –
 Barrskog öfverallt, på v[enstra] sidan blandad med löfskog – Träd: gran, tall, lärktr[äd], ceder, пихта, björk, asp, hägg, vide, etc.
 – Tät talnik på v[enstra] sidan, barrskog å den högra.
 – Kall nordlig wind. Therm[ometern] 6° R¹⁹⁶² –
 – V[enstra] stranden låg, lerig, videbewuxen – om sommaren vid sträckta *нески* på v[enstra] sidan – dels leriga, dels steniga

– 3 Oštj[akiska] jurt från Inbatsk. Lefva här vinter och sommar – fattiga, halfnakna –
 – En täckt båt är deras magazin – stå vid en liten bäck – i nejden af Ryska byar –

Insarewa (= Lebedjewa) – 2 gårdar på v[enstra] sida

[–] Uddar och fjerdar = Leriga, sandbeströdda stränder – V[enstra] str[anden] *granbevuxen* –
 – En holme (af 1 veršt) vid Духоборци.
 – Hundar draga en båt uppför floden –
 – Floden¹⁹⁶³ 3. om somm. 2 veršt bred –

*Mirnaja*¹⁹⁶⁴, 3¹⁹⁶⁵ gårdar – Ej поплавны, utan not (150 famn[ar]) och nät, krok – Här fångas sill i Septemb[er] med små nötter –. Sillen slipper ej längre än till Tunguska – emedan floden vid Камень är strid.

Potäter, rofvor, kål, reticka (ej kolrötter) sås i Mirnaja

155 Ifrån Mirnaja fortgå зимовья меšt på högra stranden, ty den venstra är låg och öfversvämmas af vårfloden –

– Äfven på v[enstra] sidan finnas låga stränder mešt sterila, steniga, äfven klibbiga och sandbeströdda s[a]mt bevuxna med talnik –

[–] Духоборци¹⁹⁶⁶ erkänna ej n[å]g[o]n synlig kyrka, emedan för Frälsarens tid ingen slik fanns till och det i skriften heter: ”der 2 eller 3 äro församlade, der är jag ibland er”

– Äro fiendtliga mot allt Prestaväs[ende], ty frågar Dux[obortsen] ”hvad gör Presten?” – Han beder för oss andra; men en annan¹⁹⁶⁷ mans förböner kan ej hjälpa n[å]g[o]n till himmelriket –

1963 *Floden* || O<->

1964 Mirnoe is situated at N62°17'49" E89°0'53". (TS)

1965 3 || 2

1966 See p. 846–847.

1967 *annan* || tredje

- 1968 *anden* [...] *kan* || *anden* endast
kan
1969 *yttre* || *sacra*[menter]
1970 *fasta* || *pos*

– Göra ej korstecken, emedan handen är gjord för att arbeta, men *anden*¹⁹⁶⁸ (ej handen) kan pläga umgänge med Gud

– Erkänna inga *yttre*¹⁹⁶⁹ sacramenter, de hålla före att Gud på ett hemligt sätt alltid är närvarande för den inre m[enni]skan; men i *yttre* motto försiggå ej n[å]gra *sacr*[ament]er –

– Bikta sig dagel[igen] för Gud, men aldrig för Prästen –

– Hysa inga Helgon-bilder, hållande dem för Afgudar –

– Präster äro ej *учители*, utan *мучители*[.] *грабители*, som sälja syndernas förlåtelse och för p[enin]g[a]r tillåta hvarje syndig <l>gering – En *Prešt* *преподобного*,

– Icke ens bland sig hafva *Duxob*[ortser] *Prester* – men wid bröllop hålles bord, likaså wid begrafn[in]g, döpelse äger ej rum, ty ”vattnet är gifvet till kroppslig, Gud[s] ord till andelig spis” – ”I vattnet simma mörs och grodor, monne de också äro döpta?” – Döpseln är oförnuf-tig, emedan barn intet begripa af hela historien.

☞ 156 ☞ [–] Hata allt beläte-wäsende; ”ty åren hvarmed jag rör, hjälper mig mera än den stumma Gu-den” –

[–] *Духоборци* = *духомъ боримся*

[–] Hafva ej *fasta*¹⁹⁷⁰, ej högtider –

– De erkänna en Gud in triplo d ä en treenig Gud.

10 Junii (n. st.)

- kall ruskigt wäder – nordlig vind –
- Is fanns ej nedanom Tunguska –
- Hästar och kor störta –

*Ba^hhtinskaja*¹⁹⁷¹, en by af 6 gårdar wid utloppet af *Bachta*, en ansenl[ig] flod, bergig, full af poroger och grunda ställen. Obebodd om¹⁹⁷² sommaren, om vintern besökta af några fattiga Oštj[aker] och Tunguser –¹⁹⁷³

- I Bacht[inskaja] sås potäter
- På h[var]d[e]ra stranden på torra tiden öfverallt песок, tjenliga till notdrägt –
- Wid Jenisej finnas många höga¹⁹⁷⁴ uddar af det slag, som Finn[arne] kalla *Ohta* [el]l[er] Kiwalon otta

157 Frågor

1. Namn.
2. Slægter.
3. Floder och deras namn.
4. Lefnadssätt; jagt och jagtfärder samt¹⁹⁷⁵ fis-
ka fånge, vid guldverk?
5. Religion: Gud, trolldom *Andar*
5. Kalym – Giftermål (fr[ån] h[vil]ken stam)
6. Begrafning ofvan jord?
7. Jagtredskap och båtar.
8. Björn.
9. Tält-землянки (?) finnas¹⁹⁷⁶
10. Klädedrägt.
11. Lomy på Sym.
12. Hafva ej Oštj[aker] best[ända] jagtställen¹⁹⁷⁷
13. Läkemedel¹⁹⁷⁸

1971 The village of Baxta is situated at N62°27'45" E89°0'7". (TS)

1972 om || af

1973 Bergstadi: "Den 10 drucko vi middagstiden thée hos ett gammalt par i byn Bochtinskaja. De äro mycket rika och äga bland annan grannlåt de dyrbaraste Gudabilder och bordsservicer af gedieget silfver." Rancken 1884: 114.

1974 *höga uddar* || höjder

1975 *samt* || och

1976 Castrén added the word *finnas* later with different ink.

1977 Castrén added the lines 12 and 13 later.

1978 The line was struck out in the mscr.

- 1979 Novosëlovo at N62°36'50"
E88°38'42". (TS)
1980 Ca. 11° and ca. 9° C.
1981 gräsbetäckta || gräsbewuxna
1982 wattnet || en bäck
1983 banar [...] äfven || <framstör-
tar>, äfven
1984 kala || lj
1985 Not in chronological order, see
7 June on p. 1151–1153.
1986 en || h[afva]

❖ 159 ❖ *Jenisej*

N° 2

M. A. Castrén

❖ 160 ❖

10 Junii [n. st.]

Ifrån *Bachta* till *Новосе[ло]вское*¹⁹⁷⁹ – 26 v[eršt]
– Lugnt wäder kl[ockan] 12., men 9° R wattnet
7¹⁹⁸⁰

– Låga och höga stränder omväxla, mešt höga
(nb på högra sidan) –

– De höga stränderna äro sandiga, lerhaltiga,
dels bara, dels gräsbetäckta¹⁹⁸¹, mossbelagda,
eller äfven wuxna med barrskog, sås[om] gran,
tall, lärkträd, ceder, pichta.

– På sådana stränder växer i s[yinner]het i
skrefvorna, der wattnet¹⁹⁸² om våren banar¹⁹⁸³
sig wäg samt äfven annars, n[å]g[o]t löfskog,
såsom asp, björk m. m.

– De höga backorna äro genomskurna af små
skrefvor, som likna wådor, äro trädbewuxna och
bilda en angenäm brytning emot den kala¹⁹⁸⁴
sanden –

– På sina ställen snö i skogar –

❖ 161 ❖ *Ostjak-Knäs* af Podk[amennaja] Tung[uska]¹⁹⁸⁵

upravan till möte –

– 8 Tunguser och 13 Ostj[aker] i d[en]na vološt

– *Syum-djeng*, en¹⁹⁸⁶ af de Tung[usiska] ätter-
na – hafva kommit fr[ån] Sym

– *Huiti-jang*, en an[nan] ätt

– *Kengtán* (*tján, tanj*) –

– Ett räf-fänge (R клепца), brukas af Oštj[aker]
(= Sam *Lada*)¹⁹⁸⁷. Oštj[akiska] Köntei-jochs

– Ekorre fångas med båge och bössa –

✓ *Bachta*, Oštj *Bachtó*.

Nishnaja Tunguska, Oštj[akiska] Bongnogol

Omkring Pásow-день¹⁹⁸⁸ gå Oštj[akerne] upp-
för Tunguska med sitt vinter-förråd på båtar.
Draga båten på land, irra vintern i skogar och
återvända efter 7 månader till sin båt, seglande
så till Jenisei –

❖ 162 ❖ [–] Oštj[akerne] bära sin parka med håret inåt
både sommar och vinter –

[–] Deras parka bestå dels af renskinn, dels af
hare – De sistnämnda äro vanl[igtvis] öfver-
dragna med nankin¹⁹⁸⁹ af m[ån]gbrokig färg –

– Om vintern bära de dubbla parki, det ena
inre¹⁹⁹⁰ med håret inåt, det yttre med håret utåt.

– Då Oštj[akerne] få mjöl till låns af kronan,
så gå de långt afsides på Tunguska, i annat fall
qvarstadna till vintern i närheten af magaziner
och Ryska byar för att få sig uppehälle

– På Tunguska finnas höga berg (камень) på
fem ställen, en¹⁹⁹¹ af 10 versts längd på begge
sidor – andra af mindre längd –

❖ 163 ❖ – öfra loppet af Podk[amennaja] Tung[uska] ❖
är m[yc]kt[e] högländt, ej stridt – men djupt och
farbart –

[–] Oštj[akerne] gå 1 ½ månad till ett bredt
st[älle] förmodl[igen] en sjö, utgörande efter
Tung[userna]s uppgift ett haf, hvori mammuth
lefva –

1987 A portable hunting device
mainly used for hunting er-
mine, sable etc. The animal it-
self releases the arrow with a
spatula-like head and presses
it against the frame. Бахлыков
1996: 81; Kolehmainen 1990:
49–55. (TS)

1988 Castrén most probably means
Спасов-день, Ascension Day
(Day of the Saviour) or *Медо-
вый спас* on 1/13 Aug. (TS)

1989 Nankin(g) was a special type of
strong cotton cloth named af-
ter the city of Nanjing in Chi-
na. Simola 1914. (TS)

1990 *inre* || *ena*

1991 *en* || *soml[iga]*

- 1992 *venstra* || högra
 1993 *venstra* || högra
 1994 Sic.
 1995 *högra* || *venstra*
 1996 *på* || af
 1997 10 || 6
 1998 Borodino/Dolgo-ostrov is situated at N62°55'6" E88°11'0". (TS)
 1999 *tilltager* || bättre
 2000 Iskup is situated at N63°0'49" E88°8'0". (TS)

- Мельма (Mjeljma) fr[ån] *venstra*¹⁹⁹² sidan. Omkr[ing] 200 v[erst] 6 dagsresor fr[ån] mynningen
 – *Kuma*, ofvanom '*Sunja* på *venstra*¹⁹⁹³ sidan –
 – *Tongses*, 4 dagsresor
 – *Ningída*, ofvanom Njeljma¹⁹⁹⁴, } Från högra sidan
 – '*Sunja*, l[ån]gt borta

Novoselovskoje, en by af 6 gårdar –

Obs *Mirnaja*, *Bachtinskaja* och *Novoselovskoje* på *högra*¹⁹⁹⁵ sidan – Чулково och Borodino på d *v[enstra]*

Польская стар = Новолочная –

Wida fjärdar, *låga*, med barrträd och talnik bevuxna stränder på¹⁹⁹⁶ högra sidan

– Wid byn *Tschulkowa* = *Surgutskaja*, liten holme

D 11. Junii [n. st.]

Borodino l. *Dolgo-ostroff*, en by af 6 gårdar – Wid byn finnes en 10¹⁹⁹⁷ verst lång holme: *Dolgoi ostroff* –¹⁹⁹⁸

Красная рыба fångas ej med поплавы, utan перемѣтами – I allm[änhet] blir fångsten af röd fisk sämre, ju lägre man kommer, men fångtet af *njelma*, *muksun*, *sill* och annan hafsfisk tilltager¹⁹⁹⁹ –

*Iskupskaja*²⁰⁰⁰, en by af 15 gårdar på högra sidan, 9 v[erst] nedanom Borodino. Byn är befolkad med Duxobortser. Wid byn finnes en *holme*.

❖ 165 ❖ – från Tschulkova framåt war den venstra stranden mycket låg, kärr- och tundra-artad, rik på svart, tufvig jord. Öfverallt växte låga widebuskar –

– Den högra stranden framter ömsom höga, ömsom låga partier, de sednare bewuxna låg med talnik, de förra med granskog –

– Ängar, som legat om wåren under wattnet, frambringa derpå ett tjockt med hundflokör uppblandadt starrgräs. Detta uppbrännes följande wår, hvarpå ängen frambringar bättre gräs. Sådana ängar, som föregående året bergats²⁰⁰¹, blifva ej antända, om de icke legat under wattnet, ty de frambringa af sig sjelf goda och tjenliga växter –

– Efter en liten windstill blåste åter en kall nordanwind –

❖ 166 ❖ – Den venstra sidan польская k[al]l[a]s här наволочно²⁰⁰²,

– På högra sidan wisa sig åter sandiga höjder, men lägre än tillföre –

Werchneimbatsk, en by af 14 gårdar med stenkyrka på högra stranden – wid mynningen af den lilla bäcken Imbak – på en hög jar.

I Werchneimbatsk frodas potäterna förträffligt –²⁰⁰³

❖ 167 ❖ *Jelogui*

[–] *Jelogui* äger 9 mynningar – den förnämsta vid Nishne-Imbatsk

– En flod af 800 (?) verst

– En mynning 5 verst²⁰⁰⁴ ofvanom Öfra Imbatsk

– Högra stranden högre, den venstra m[yc]k[e]t låg –

2001 *bergats* || blifvit

2002 Sic.

2003 Castrén and Bergstadi stayed there until 3/15 June: “Här var en stor samling Ostjaker, hvilka vi de föregående dagarna anträffat endast uti smärre grupper omkring stationerna, der de mest arbetade hos Rysarne. Tillika funnos här några Tunguser. [...] Vår värdinna är en riker och rasker gumma, som vet att hålla i tygel ej blott sitt husfolk utan äfven sin vida yngre man, hvilken hon tagit till äkta, för att ega en hjälpsida i hushållet. Hennes manlighet kan utom annat inses deraf, att hon beständigt röker tobak och derunder kan taga sig klunkar ’som en ann.’” Rancken 1884: 114.

2004 5 [...] *Imbatsk* || wid Imb[atsk]

- 2005 Kangotovo is situated at N63°26'45" E87°17'43". (TS)
 2006 *andra* || ~ (egetl[iga])
 2007 The end of the word disappears into the soiled and worn edge of the page.
 2008 *hafva* || från
 2009 *vintern* || ~ mest

– Jelogui har 5 mynningar – 2 af dem äro belägna vid Werchneimbatsk, 13 verst ifrån h[varan]dra – Den öfra kallas Jelogui, den lägre Polukomsa –

– Den förnämsta mynningen wid pass 10 verst ofvanom Kangatovsk²⁰⁰⁵.

– Vid Jelogui är den venstra stranden högre (хребтовая), än den högra (польская) – tvert emot vanl[iga] förh[ållanden] – åsarna äro sandiga, bevuxna med ceder, lärkträd, пихта, сосна etc. Den venstra bevuxen med talnik –

En annan mynning 13 verst lägre – k[al]lad Polukomsa – djupare mera farbar än den första –

✓✓ Jelogui har 2 eg[entliga] mynningar – den ena wid Werchne-Imbatsk den andra²⁰⁰⁶ wid Nishneimbatsk samt dess[utom] en m[än]gd smärre рѣчки, som långa protoker. D[en]na gren k[al]-l[a]s Surgut<---->²⁰⁰⁷

❖ 168 ❖ [–] Wid Jelogui bo Ostjaker, Samojeder och Tunguser; de sistnämnda hafva²⁰⁰⁸ för 3 år tillbaka från Podk[amennaja] Tunguska hitflyttat och afbördade ännu sin skatt åt den Sumarokovskaja Ostjak-knäsen – De äro 14 skattbeta-lande, hafva alla renar – Dessutom nomadisera wid Jelogui Symska Tunguser –

– De öfra-Imbatska Ostj[akerne] wistas dels wid Jenisei, dels wid Jelogui; om vintern²⁰⁰⁹ jagande i skogarna, der ekorren finnas –

– En Tung[usisk] lek består deri, att två personer slänga omkring ett rep, hvaröfver en person hoppar samt derunder från marken upptager båge och pil samt afskjuter pilen utan att tåget widrör benen –

– Handskafvel, målskjutning äro wanliga tidsfördrif –

❖ 169 ❖ — En Samojed hade tillfälligtvis bland sina öden och äfventyr omtalat, att han en gång plågad²⁰¹⁰ af hunger hade uppätit sin hustru — Till²⁰¹¹ följe af denna bekännelse framkallad inför²⁰¹² rätta hade man bett honom anförä ett försvar för en så grym gerning. ”Hustrun war *min*; — följakteligen kunde jag göra med henne, hvad jag²⁰¹³ för godt fann” —

— En annan samojed hade nyligen²⁰¹⁴ i lika enfalld berättat, att han mördat sin broder — Såsom orsak härtill skulle han uppgifvit, att brodern hyst²⁰¹⁵ svartsjuka misstankar till²⁰¹⁶ honom

❖ 170 ❖ *Ostjaker*

Is = Jes, Imback

Ûsses-djeng, Imbatska Ostj[aker] k[al]la sig så —

Ljak²⁰¹⁷, Surg[utska] Ostj[aker]

Dî-deng, Juraki —

Hêngb(a), Tungus. P[luralis] Hengbán —

Kuk, Jenisej —

Eluk, Jelogui —

Doxsj, Tas —

Kanas-Ket, Ostjak —

— Inga renar — fiska om sommaren vid Jenisej och dess små *viski*, hafva stora nötter (100–150 famn[ar]), nät, krokar.

— Om²⁰¹⁸ vintern jaga de å ömse sidor af floden.

— Bo sommar och vinter i näfver-jurt —

❖ 171 ❖ I Werchne-Imbatska vol[osten] finnas 70 skattbetalande Ostj[aker] De woro förrut talrika, men hälften har för 3 år tillbaka dött i nerf-feber —

2010 *plågad* || uppätit
 2011 *Till följe* || Framkallad
 2012 *inför* || af
 2013 *jag* || mig
 2014 *nyligen* || 1. <han> || 2. ~ <---->
 2015 *hyst* || mis[stagit]
 2016 *till* || på
 2017 *Ljak* || *Lag*
 2018 — *Om vintern* || Om sommaren

- 2019 Castrén added this note later.
 2020 *vid* || på
 2021 *Kengta* || Koan[enget]
 2022 *litet* || wid
 2023 <*blalnej*> || bäcken – Cf. *Ilnej*
 below.
 2024 *bäcken* || floden
 2025 *på* || vid
 2026 *wintra* || för
 2027 *uppför* || fr[ån]

Familjer

1. *Bogdei-get*
 - a) 2. *Kengtán*
 - b) 3. *Koanenget*. Obs.²⁰¹⁹ Urspr[ungligen] bl[ott]
Koanenget och Oljget –
 - b) 4. *Ulj-get*
 5. *Tin-get*.
 6. *Bulengándjet*
 7. *Koratjang*
1. *Bogd get* har sitt st[älle] vid²⁰²⁰ mynningen af Bahtó
 2. *Kengta*²⁰²¹ *litet*²⁰²² lägre ned vid Jenisej, vid *Karbanowa*, Oštj[akiska] *Kés*
 - b) 3. *Koanenget* wid mynningen af *Jelogui* eller (wid <*blalnej*>²⁰²³, en kurja af *Jelogui*)
 - a) 4. *Ulj-get*, vid mynningen af *Jelogui* (ofvanom *Koanenget*)
 5. *Litet* lägre ned på Jenisej vid mynningen af bäcken²⁰²⁴ *Tälji R[yska] Kangatow*
 - ❧ 172 ❧ 6. *Buleng* ännu lägre ned på²⁰²⁵ Jenisej vid mynningen af bäcken *Kyegu, R[yska] Puza* (Piga)

[–] Somliga bland dem gå några dagar uppför små floderna på en tid, andra alldeles icke –

– De Jeloguiska gå om hösten två veckor med båtar uppför *Jelogui* för att *wintra*²⁰²⁶ och återvända om våren samt församla sig wid *Sosnowoi-jar* 100 verst uppför²⁰²⁷, der de bedrifva Schamanen etc. Imbatska Ryssar komma dem här till möte för att handla –

– Wid *Sosnowoj jar* blir *Jelogui* m[yc]k[e]t smal, så att Oštj[aker] med stora båtar ej kunna gå längre upp, utan qvarlemna här sina båtar, dragande sig sjelfva till skogarna på jagt –

❖ 173 ❖

D 3/15 Junii

– Afreste från Werchneimbatsk – N[ord]v[e]stlig vind och regn blandadt med snö –

– På högra stranden låga jary – sterila, bevuxna med barrskog – På v[enstra] buskar²⁰²⁸ –

– Leriga, lågländta, här och der sandiga jary, bevuxna med löfträd, bland hv[i]lka reser sig en vanl[ig] torkad ceder, ett lärkträd, gran²⁰²⁹, tall, пихта o. s. v.

[–] *Alinsk*, liten by på högra sidan – Potäter sås ej –

– Floden 4 verst bred –

[–] Höga granbevuxna jary – m[yc]k[e]t lerhaltiga – Äfven löfträd – i s[yinner]h[e]t björkar –

– Här och der låga stränder bevuxna dels med barrträd, dels med talnik –

– Träden blifva små, krympliga, dverglika –

[–] *Kangatowskaja*, en by af 5 gårdar på högra sidan af floden.

❖ 174

– Här fångas красная рыба om ❖ våren endast перемѣтами. Поплавны brukas ej – Not²⁰³⁰ kan om våren ej dragas af brist på stränder – Om hösten fångas d[er]med бѣлая рыба – njelma, muksun, omul, sill, sik, *tschir*

Obs. *Siken* och *tschir* stiga tidigast uppför floden; de fångas redan²⁰³¹ före Petri och Pauli dag med not –

– Potäter ej, men rofva, reticka etc.

– Notwarpen dragas på venstra sidan, den högra är stenig, på²⁰³² den venstra finnas пески –

2028 buskar || löf[träd]

2029 gran || fur[a]

2030 Not || Med

2031 redan före || kring

2032 på || den

2033 jary || stränder
 2034 12.5° C.
 2035 protok || by
 2036 gå || 1. <--> || 2. går

4/16 Junii

– Sandiga och leriga jary²⁰³³ på högra sidan; på den venstra synas uppgående пески –

– Den varmaste dag – 10° R²⁰³⁴

– Emellan *Peskina* och Nishne-Imbatsk en protok²⁰³⁵ af 20 veršt – hvori Jelogui utfaller

– It[em] Byn Духоборцы

❖ 175 ❖ [–] Uddar kallas på högra sidan мысь, h[vil]ka äro höga, på v[enstra] наволокъ, d. ä. låga –

– Uddar och fjärdar –

– Stenhölster och sandbackar på högra sidan –

Obs. Emellan öfra och nedra Imbatsk blir äfven den högra stranden alltmera lågländt och buskbewäxt, men bibehåller fortfarande sin steniga character –

Nishne-Imbatsk

På högra stranden – 4 gårdar – fl[oden] 5 v[eršt] bred – Potäter odlas i ringa mängd – gå²⁰³⁶ ej –

Jeloguis mynningar

1. *Ķuuih* vid VerchneImb[atsk]
2. *Ķaatih* Polkomsa
3. *Aljh*
5. Ilnej
4. *Ulih* <d.> g.
6. *Ulostuit-ku* (Ulostuid-gu)
7. Kiugu
8. Tongold-gu
9. ***Kumih***, den största vid Nishne Imbatsk

❖ 176 ❖ *VerhneImb[atska] Oštjaker*

64 personer – bo om vintern å ömse sidor af Jenisej, gå uppför Jelogui med båtar –

de k[al]l[a] de Tasowska Sam[o]jederne] *Lag*

*Tigel-kalen*²⁰³⁷ *deng*, Nishn[e-]Imb[atska] Oštj[aker] –

Familjer

1. (*Sjulep*²⁰³⁸) *Kêlip*: R[yska] Muksunoff –
 2. *Koanengen*(g), R. Bischketoff
 3. *Lawaseng* – R. Пескинъ –
- * Dessa bo wid N[ishnij] Imbatsk –

– Bo till Julen i semljankor och förfoga sig derpå omkr[ing] Крещение till skogs. Komma om våren på skara tillbaka till Jenisej – Jaga om vintern på hvardera sidan mest på den venstra –

– Renar har blott en enda och i ringa antal

❖ 177 ❖

D 5/17 Junii.

– Ännu wisa sig stundom höga яры –

– Wid Фатянъ – en liten by af 4 gårdar på hög-
ra str[anden] en prot[ok] af 5 verst –

– Några²⁰³⁹ (7) v[erst] nedanom byn utfaller fl[oden] *Фатьяниха* (Fatjanicha), som tager sin upprinnelse ifrån bergsbygden wid s[am]ma st[älle] som *Vachta* och *Сухая Тунгуска* – F[atjanicha] är en betydlig flod och fiskrik (taimen, njelma och красная рыба) – Tung[userna] uppehålla sig vid d[en]na flod och Oštj[akerne] gå vinter-tiden ända till dess källor – M[yc]k[e]t stenig och full af poroger – Фатянской камень omtalas såsom betydlig men är långt afsides fr[ån] Jenisej – I mynningen är²⁰⁴⁰ Fatj[anicha] smal –

2037 *Tigel-kalen* || Tyn

2038 Castrén wrote the letter 9
above *ju*.

2039 *Några* || Wid

2040 är *Fatj* || af Fatj är

- 2041 Ca. 16° C.
 2042 Present-day Vereščagino (Jamskoe) at N64°14'25" E87°34'26". (TS)
 2043 The River Pakulixa, running into the Enisej from the left (south-west) at N64°22'48" E87°32'57". (TS)
 2044 *en ås* || g.
 2045 <*en* ----> || <---->
 2046 25 år || någon tid
 2047 *Lanjbin* || 1. Сороки || 2. *Ланьбин*.

13° [R]²⁰⁴¹ värme v[id] solen –

Floden är på sina ställen bl[ott] 1 ½, på andra st[ällen] 5. v[er]st] bred –

❖ 178 ❖ *Jamskaja* på högra stranden – 4 gårdar²⁰⁴²

✓✓ Nb. Här finnes (10 v[er]st] nedanom Jamsk[aja]) Пакульская протока. I denna gren faller floden Пакулька²⁰⁴³, som tager sin upprinnelse i Пакульское озеро. På floden Pakylka gingo köpmän i forna dagar upp til sjön Pak[ulka], drogo så båten öfver en²⁰⁴⁴ ås (4 ver]st] till <en ---->²⁰⁴⁵ Pakulka och seglade utför d[en]na flod till Tas, derifrån till Beresow (h[vil]ka vägar?) – För 25 år²⁰⁴⁶ tillbaka anlades äfven magaziner wid sjön Pak[ulka], men nejden är nu öde och magazinerna s[a]mt mjölet hafva borttruttat – Sjön Pak[ulka] kallas *Nalimje* (Налимьё.). Sjön är 10 ver]st] bred och 40 v. lång –

Obs – Floden är oriktigt tecknad på chartan

❖ 179 ❖ Sjön är bl[ott] 4 dagsresor ifrån Nishneimb[atsk]. Floden löper i nordv[e]stlig] riktning – är m[yc]ket krokig.

Pakulska

Jamska O]stjaker (4 skattbet[alande])

– Ifrån

Familj:

Koanengeng

(Lanjbin) (?) ---

R[yska] Lanjbin²⁰⁴⁷

— Dessa Ostj[aker] gå om vintern än till Tasovsky chrebet på v[enstra] s[idan], än till Kamenj å högra –

Baklanowa, en by af 4 gårdar, war förut belägen på ön Черно-островъ ^{—2048}

— Här finnes åter en protoka, på venstra sidan 20 verst lång – ön som deraf bildas, k[al]l[a]s Черно-островъ

— Tvenne andra protoker på s[am]ma station

— Gent²⁰⁴⁹ emot Bakl[anowa] äfven en Ostjak-familj ? ✓ R[yska] Бибековъ. D[en]na fam[ilj] bor vid prot[oken] Черно-островская

— Tre ell[er] 2 hundar, spända i rede för en liten båt drogo den emot strömmen med såd[an] fart, att våg svallar emot stranden –

— Myggen är om våren stor och minskas allt mera emot hösten

❖ 180 ❖ — Obs Ostj[akerne] vid Jenis[ei] bo allmänt på flodens venstra sida, hållande der sina båtar, undangömda vid någon smärre flod, куря, protok etc

— Betydligt snö på²⁰⁵⁰ stränderna –

—

2048 Baklanixa on the right bank of the river at N64°26'40" E87°32'42". (TS)

2049 Gent emot || Wi[d]

2050 på stränderna || vid backarna

- 2051 Bajxa, situated at N64°59'24" E87°52'0". (TS)
- 2052 The River Nižnjaja Bajxa, running from the right (south) into the River Turuxan at N65°44'4" E87°3'20".
- 2053 *flyter* || gå[r]
- 2054 Known at present as Suxaja Tunguska, situated at N65°10'20" E87°55'46". (TS)
- 2055 *by* || gård
- 2056 *två* || en
- 2057 *poroger* || chrebtj
- 2058 *grund. [...] skidor* || 1. grund, men kan dock befaras af smärre (100 pud dragande) båtar || 2. grund. Ostj. g. med båtar uppför d[en]na flod

D. 6/18 Junii –

Baichinsk, en by af 4 gårdar.²⁰⁵¹ Här och annorstädes finnas m[ån]ga öde gårdar –
– Wid Baichina en protok af 5 veršt –
– Nedanom en annan af 11 veršt –

✓✓ Ostj[akerne] hafva sina egend[omliga] förnamn, sås[om] *Etnen, Dogon, 'Sutj*,
Det gifves äfven qvinno-namn –

– Fl[oden] Baicha²⁰⁵² flyter²⁰⁵³ så nära byn Baichinsk, att man på en dag kan nå den med skidor –

❖ 181 ❖ – Tunguserna hafva en plattare näsa, smalare ögon, bredare kindknotor, mörkare hy, än de Jeniseiska Ostj[akerne] De likna mera Samojejer, ostj[aker] mera Finnar –
– Högra stranden allt lägre och lägre, m[yc]k[e]t steril, barrbevuxen.

*Новозалъсская*²⁰⁵⁴, en by²⁰⁵⁵ af 4 bebodda gårdar s[a]mt två²⁰⁵⁶ öde – i en vild skog på högra stranden –

– Wid d[en]na by (1 v[eršt] lägre ned) utfaller i Jenisej Сухая Тунгуска, tager jemte Bachta och Fat[janicha] sin början ur en och s[am]ma chrebet – På d[en]na flod finnas tre *poroger*²⁰⁵⁷. Floden är, såsom namnet angifver, grund.²⁰⁵⁸ Ostj[akerne] g[å] med skidor ända till källorna – Tunguserna fiska i d[en]na flod бѣлая рыба (ej красная)

✓✓ – Äfven hos Ostj[akerne] styra hustrurna narren och hundarna, medan männerna jaga –

☞ 182 ☞ Сухая Тунг[уска] löper ut från s[am]ma хребетъ såsom Бахта – På stränderna finnas föga granit, men mest kalksten²⁰⁵⁹ – På sina ställen dels хребетъ, dels камень å ömse sidor (= шоки) dels sandiga stränder och ängsslätter – Floden är wid sjelfva mynningen så låg, att den kan öfverwadas – Endast Tunguserna befara floden med sina näfverbåtar – Floden är gropig (ямистая) och i den finnes²⁰⁶⁰ m[yc]k[e]n fisk – Wid d[en]-na flod finnas m[ån]ga fiskrika sjöar, och en m[yc]k[e]t stor sjö, hvori äfven finnes красная рыба – Tunguserna lefva wid dessa sjöar.

✓✓ Tung[userna] göra sig nät af крапива, brännässla – Oštj[akerne] likaså, men mindre –

☞ 183 ☞ *Kostina*²⁰⁶¹, består af 3 bebodda gårdar och 2^{ne} öde –

– Gentemot en protok, 10 verst lång –

(If från trakten N[ishnij] Imb[atsk] – Kanga-tovsk – fortlöper Jenisej i ständigt²⁰⁶² samma nordliga riktning, mera jembred och²⁰⁶³ mindre uddig än tillförene – Deremot finnas här ett större antal holmar och protoker – Stränderna etc.) –

– *Mälischkaja*, en by af 5 lefvande och 2 döda gårdar –²⁰⁶⁴

– Pälsen hela dagen öfverflödig –

– En jemn klippvägg stryker längsmed floden i en rät linie 12 verst²⁰⁶⁵. Ofvanom och 10 v[er]st nedanom *Mirojedinsk*²⁰⁶⁶ – klippväggen är mycket skroflig – En tjock grane växer wid dess bräddar wackert st[älle].

☞ 184 ☞ – Af den smältande snön bilda sig små²⁰⁶⁷ bäckar, hvilka i kaskader nedstörta utför den branta klippväggen –

2059 kalksten || flintsten

2060 finnes || bor

2061 Kostino is situated at N65°19'17" E87°58'35". (TS)

2062 ständigt samma || en

2063 och [...] tillförene || än tillförene och utan

2064 Mel'ničnaja at N65°29'20" E88°1'11". (TS)

2065 verst || ~ å ömse sidor

2066 Miroedixa at N65°38'5" E88°4'19". (TS)

2067 små || stört[ande]

- 2068 *twå* || tre
 2069 Bergstadi: “Här bodde en Njemka (eg. Esthländska), hvilken redan Ispravniken uti Jenisejsk berömt för dess skicklighet uti matlagning. Vi beställde af henne smör och en kalf. –” Rancken 1884: 114–115.
 2070 The word is covered by an ink stain.
 2071 Monastyrskoe, since 1917 Turuxansk. (TS)
 2072 *Съверный* || К[амень]
 2073 *Nischnaja* || Сухая
 2074 *Nishnaja* || С[ухая]
 2075 The actual description of the journey continues in the next notebook (Jenisej 3). See p. 1190.
 2076 *Oljget* || <Kêlip>
 2077 *Koanenget* || Koanengeng
 2078 *Oljget* || F Divgo.

Obs. Камень blott på högra sidan –
 – Klippväggen är wid Mirojedinsk n[å]g[ot] afbruten

Mirojedinsk, en by af 3 bebodda och två²⁰⁶⁸ öde gårdar –²⁰⁶⁹

– 10 v[eršt] nedanom Mirojedinsk upphör камень och stranden <blir>²⁰⁷⁰ låg såsom tillförene

Obs. Oštjakerne fiska på наволочная d. ä. den i ans[eende] till Ryssarnes boštäder motsatta stranden –

– Nishnaja Tung[uska] utfaller wid byn Monastir²⁰⁷¹, som står på flodens högra strand

– Här visade sig *nord-stenen* (Съверный камень) med sina ewiga is- och snö massor, som betäcka dess krona Съверный²⁰⁷² кам[ень] är 3 dagsresor från Monastir –

*Nischnaja*²⁰⁷³ *Tunguska*

är en rund veršt bred wid utloppet – m[yc]k[e]t strid –

– Nishnaja²⁰⁷⁴ Tunguska kallas af Tunguserna: Katanga²⁰⁷⁵

Nishneimb[atska] Oštj[aker] 58 själar

1 Oljget²⁰⁷⁶ Wid Bakul

2 Koanenget²⁰⁷⁷

3 Lawaseng

4 Oljget²⁰⁷⁸

5 Këngtaan

6.

Urspr[ungligen] funnos bl[ott] *Koanengeng* och *Oljget*.

❖ 186 ❖ *Baichinska Samoieder*²⁰⁷⁹

utgöra²⁰⁸⁰ 51 душа

Lefva vid Верхная och Нижная Baicha samt vid Turuchan.

Familjer.

Kusámin, (vid Nishn[aja] Baicha) – Ostj[akiska]
Limbel-gup

<i>Tetjérin</i> , – (vid Верхн[ая] Байха)	} Ostj. <i>Kaasel-g.</i>
<i>Bebrúkow</i> , – wid <i>Laitiga</i>	
<i>Kógonof</i> ²⁰⁸¹ , (vid Верхн[ая] Байха)	
<i>Mandakoff</i> (vid Верхн[ая] Байха)	

*Kalla*²⁰⁸² sig sjelfva (d. ä. Ostjaker[]) 'Söö, *le-gup*.

Taska Ostj[aker] – Taaset-gup

Jurak – Jurák

Samojed – Samojed.

Tungus – Pömbak.

❖ 187 ❖ Rysse – *Rus*.

Imbatska Ostj[aker] – Kóanek

Jenisej – Kuldə.

Tas – Taas.

Kudasei – *Kudas'*

✓✓ Obs. B[aichinska] Ostj[akerne] spela på fiol af egen not

– Hafwa blott några få (2–10) renar. Ströfva sommarn om vid floderna Baicha och Turuchan, jaga och fiska om vintern.

– När om sommaren myggen oroar, står man stilla på s[am]ma st[älle]; men då mygg ej finnas, drager man af till ett annat ställe.

2079 Selkups. See p. 837.

2080 *utgöra* || <-->

2081 Castrén wrote the letter *a* above the second syllable: *Kó-ganof*.

2082 *Kalla sig sjelfva* || De hafva glömt sina egna familje-namn

- 2083 (ej [...] *omul*) || (ej *sill*)
 2084 *Parkowa* || Нижн[ая] *Baicha*
 Castrén means the River Farkovo, running into the River Turuchan from the right 75 km from the mouth of the latter. (TS)
 2085 *hdera* || Ba[icha]
 2086 är [...] *svår* || kan om sommaren endast
 2087 ett [...] *sednare* || 1. tidig[are] || 2. ett par dagsresor tidigare
 2088 The River Farkovo, see above.
 2089 *ngt* || b

- [–] Fisk: язь, сорога, щука, abbores, njelma och (Turuchan) äfven красная рыба om sommaren på Turuch[an] och Nishn[aja] *Baicha* (ej på Верхн[ая] Б[аиха]) – om vintern finnes ej кр[асная] рыба. *Taimen*, *sik* (ej²⁰⁸³ *sill* och ej *omul*) *tugun* finnas ock om sommarn.
- 188 [–] omkr[ing] Turuch[ansk] finnes räf, sobel, песецъ, filfras, varg, björn, ekorre, hermelin, колонокъ (litet), elg (ej), vildren, utter,
 – De Baich[inska] Oštj[akerne] kommo enl[igt] trad[itionen] från *Tas*.
 – De Baich[inska] Oštj[akerne] lefva om vintern i землянкахъ ('Culmaat-maa), om sommaren i näfver-tält (tört-maat[])
 – På Верхн[ая] *Baicha* finnes ett magasin och blott ett Ryskt hus – På *Parkowa*²⁰⁸⁴ finnes ock ett hus, som nu är tomt
 – Nishnaja *Baicha* upprinner ur en sjö: *Paigán paaral-tu*, på chrebet (Oštj[akiska] *taang*)
 – Obs. *Baicha* – Oštj. *Paigán*.
 – Stränderna låga, merendels bewuxna med талникъ, vid källorna barrskog.
- 189 [–] äfven finnas här höga *jary* på h[var]dera sidan (så wäl på *Baicha* som *Turuchan*).
 Wid h[var]dera²⁰⁸⁵ *Baicha* och *Turuchan* finnas äfven steniga ställen –
 Öfra *Baicha* är m[yc]k[e]t grund och strid, äger poróger är²⁰⁸⁶ om sommaren *svår* att befaras med Oštjak-båtar.
 – Nishnaja *Baicha* är större, ej så strid.
 – Nishnaja *Baicha* infaller ett²⁰⁸⁷ par dagsresor *sednare* än Верхн[ая] B[aicha] uti *Turuchan*.
 – *Parkova*²⁰⁸⁸, en liten flod n[å]g[o]t²⁰⁸⁹ ofvanom Nishn[aja] *Baicha*

— Här finnas i nejden widsträckta, skoglösa tundror; äfven skogar af ceder, lärkträd, сосна, ель etc.

— I Turuch[an] och Верхн[ая] Baicha finnes en stor mängd små sjöar, men vid Nedra Baicha icke.

❖ 190 ❖ *Laitiga*, R[yska] *Ladwiga*, fr[ån] högra sidan, en liten flod, som infaller i Öfra Baicha²⁰⁹⁰.

I Nedra Baicha infaller

Sagas-Nuusil-kî 1. den nedersta, ifrån Jeniseiska²⁰⁹¹ sidan (höger[])²⁰⁹²

Nuusil-ki 2. ifrån Taska²⁰⁹³ sidan (venstra[])²⁰⁹⁴

Yc'e-kids' 3. ifrån Taska²⁰⁹⁵ (venster[])²⁰⁹⁶

Merk-kî 4. ifr. Taska²⁰⁹⁷ (venster[])²⁰⁹⁸

Kéndigə ifr. Jenisej²⁰⁹⁹ (höger)

Piigol-kî ifr. Tas²¹⁰⁰ (venster[])²¹⁰¹

Seäkal-kî 7. ifr. venster Tas²¹⁰²

Muges'endil-kî, 8 den öfversta ifrån Tas venster

Baicha har till lopp ifrån söder till norr, liks[om] Jenisei – är m[yc]k[e]t krokig – så att man en hel dag kringränner en volok Öfra²¹⁰³ *Baicha* är deremot mera rak.

❖ 191 ❖ *Turuchan*, en m[yc]k[e]t torr flod, kan med större fartyg befaras blott n[å]g[o]t ofvanom *Máko-wicha*, derifrån krono-mjölet transporteras om vintern till Tas med renar. (På öfra Baicha kan man alldeles ej fara med andra, än Östjak-båtar). Stränderna äro å omse sidor höga, branta och barrbewuxna²¹⁰⁴ moar. Äfven steniga ställen. Klippor och klippväggar finnas ej. Floden gör ej öfversvämningar. Bifloder:

2090 Running into River Verxnjaja Baixa 46 km from the mouth of the latter. (TS)

2091 *Jeniseiska* || venstra

2092 The River Sakol'nosel'-Ky, running into the River N. Baixa 32 km from the mouth of the latter. (TS)

2093 *Taska* || högra

2094 Probably means the present-day River Nazyl'ka, running into the River N. Baixa 57 km from the mouth of the latter. (TS)

2095 *Taska* || högra

2096 The River Učiket, 157 km from the mouth of the N. Baixa. (TS)

2097 *Taska* || höger

2098 The River Merxe-Ky, joining the River N. Baixa 245 km from the mouth of the latter. (TS)

2099 *Jenisej* || venster

2100 *Tas* || höger

2101 The River Pikol'-Ky 318 km from the mouth of the River N. Baixa.

2102 The River Sjakyl'ga 353 km from the mouth of the River N. Baixa.

2103 *Öfra* || Nedra

2104 *barrbewuxna moar* || barrbewuxna

- 2105 *höger* || venstra
 2106 *höger* || venster
 2107 *höger* || (venster)
 2108 *venster* || (höger)
 The River Vymskaja, running into the River Turuxan 191 km from the mouth of the latter. (TS)
 2109 *venster* || (höger)
 2110 (*höger*) || venster
 2111 The River Makovskaja, running into the River Turuxan from the left 263 km from the mouth of the latter. (TS)
 2112 *höger* || venster
 The Bol'saja Bludnaja, discharging into the River Turuxan 330 km from the mouth of the latter. (TS)
 2113 *höger* || venster
 2114 *höger* || (venster)
 The River Russkaja, running into the River Turuxan 345 km from the mouth of the latter. (TS)
 2115 Castrén originally wrote the letter *o* in the second syllable but put it in parentheses and wrote the letter *a* above it.
 2116 *stor* || liten
 2117 *högre* || <--->
 2118 The River Xudosej runs into the River Taz from the right at N65°36'8" E82°23'16". (TS)
 2119 The River Pokal'-Ky discharges into the River Xudosej from the right 43 km from the mouth of the latter. (TS)
 2120 The Pokotyl'-Ky, running into the Verxnjaja Baixa from the left 120 km from the mouth of the latter. (TS)

1. Nishnaja Baicha, den nedersta fr[ån] höger²¹⁰⁵ sid[a].
2. Farkówa, från höger²¹⁰⁶.
3. Werchn[aja] Baicha, fr. höger²¹⁰⁷
4. *ВЫМСКА*, fr. venster²¹⁰⁸
5. *Kerówa*, fr. venster²¹⁰⁹
6. *Чулкова*, fr. (höger[])]²¹¹⁰
7. *Mákowicha*, fr. höger (venster[])]²¹¹¹
8. *Bludna*, fr. höger²¹¹²
9. Wolotschanka, fr. höger²¹¹³
- ❖ 192 ❖ 10. *Руская*, fr. höger²¹¹⁴

I Werchnaja Baicha

Ladwiga, nederst, ifrån venstra sidan wid uppfarten

*Pokatelg*²¹¹⁵, ifrån höger (vid uppf[ör]) (g af *kí*, flod).

Turuchan utgår ur en stor²¹¹⁶ sjö, på tundra.

Verchn[aja Baicha] börjar ur en *taiga*.

❖ 193 ❖ *Tas*.

Tymska-Karakonska vološten består af 2 upr[aven] – den *Tymska* högre²¹¹⁷ och den Karak[onska] lägre. Wid resan från Tas till Jenisei färdas man först uppför *Kudaseja*²¹¹⁸ (blott en dag), man kommer så till *Pókatka* (Ostj[akiska] *pookatil-kí*, волоная рѣка)²¹¹⁹, färdas på *Pókatka* 3 dagar, som kommer så till mynningen af en liten biflod, som kallas Malinkaja *Pókatka*, färdas derå en dag, drager här båten öfver *chrebet* (en dag), kommer till en liten sjö (Baikantu) – derifrån en liten flod *Pókatka* benämnd²¹²⁰, som utfaller ❖ i öfra *Baicha*.

❖ 194

— De Taska Juraki²¹²¹ äro:

1. *Aasida*, döpta, högre på Tas. *Aas'ita*,²¹²² nedanom och vid Часовня hafva få renar, lefva mešt vid *Tas* och draga not i Tas. se nedan.

2. *Naúsida*²¹²³, odöpta, lägre ned på Tas. lefva wid *ycмbe*. Fiska äfven vid Tas, liks[om] *Us'ida*. Somliga äga talrika renhjordar, andra alldeles inga, de²¹²⁴ sedn[are] gå om vintern till fots eller färdas²¹²⁵ med hundar på jagt.

Obs. De *Kuljóganska* hafva alldeles s[am]ma språk med de Taska. De Kuljoganska komma till Karelka och d[eri]fr[ån] till Tas.

❖ 195 ❖ De Tas[ka] Oštj[akerne] bo om sommaren i näfver jurt, om vintern i trädjurt med jord öfvertäckta – uppförda dels vid sjelfva Tas, dels vid bifloder – Om vintern lemna de ofta sin jurt och gå med en person (qvinna), som styr hundar l. renar och nart, långt in i skogen, stundom på 14 dag[ar]. De släpa ej näfvertält med sig. Fånga renar, räfvar, ekorre, sobol i ringa mängd, fjällracka, björn, varg, filfras, utter²¹²⁶, hermelin m. m. Fånga hela vintern.

Fisk: Liksom i Jenisei

❖ 196 ❖ [–] största delen af de Taska Oštj[akerne] hör till ant af *Limbel-gum* (gås), i anl[edning] h[är]-af de af de jenis[eiska] Oštj[akerne] k[al]l[a]s <Lag> (gås). *Kaasel-g[um]* woro väl urspr[ungligen] de Tymska Oštj[akerne], ty Tymfl[oden] k[al]l[a]s ännu *Kaasel-kî*.

— Wid Taska kyrkan bor utom Prešten, Djetschih och Wachtern blott en Oštj[akisk] Furste.

— Tro att mammut lefver och går under jorden – frukta –

2121 *Juraki* || Os[tjakerne]

2122 Castrén added this sentence later above the line.

2123 Castrén added s' above the s.

2124 *de [...]* gå || gå s

2125 *färdas* || med

2126 *utter [...]* m. m. || utter m. m.

- 2127 *färdas* || 1. fr[ån] || 2. Ku[l]jogan]
 2128 Lake Nalim'e is situated at
 N65°3'8" E87°12'10". (TS)
 2129 *Ostjj.* || ~ wi[d]
 2130 Castrén wrote the letter *o*
 above the first *a*: Korelka.
 2131 Castrén most likely means the
 River Korlik running into the
 River Vax from the right 613
 km from the mouth of the lat-
 ter. (TS)
 2132 *åtskilliga* || s[omliga]

197

— De Taska veta sig bešt[äm]dt hafva kommit från Tomsk.

— Tymska Karak[onska] vol[ošten] 325 душъ.

— Communication ifrån Wach på Kuljógan öfver хребетъ till *Pokolg* (Pokotka) och Tas. Om vintern 197 *färdas*²¹²⁷ man från Kuljogan till *Kárelka*

Floder:

'Sirta

Kudaseja

— Communication öfver Nalimje ozero (Njyy-njel-tu)²¹²⁸ till *Pokolg* (Покатка) och Tas.

— Tasowska Oštj[aker]²¹²⁹

- 1.) Wid källorna af *Sabun*, 3 familjer: *Pinin*, *Ķaasel-gum*.
2. *Karelka*²¹³⁰ (som faller i Wach)²¹³¹, m[yc]k[e]t åtskilliga²¹³² familjer *Katkaleva*, *Kunin*, *Aasin* etc. *Kaasel-kum*.
3. *Kul-jagan*, *Tymska* och *Karak[onska]*

198

Obs. *Ķaasel-k[um]* = *Tymska*
Limbel-k[um] = *Karakonska*

Wid Tas bo de så k[al]l[a]de Oštj[akiska] <---or>. *Tymsko-Karak[onska] vol[ošten]* ända till Часовня, der Jurakerna vidtaga.

Semljankor af träd, taket med jord betäckt, väggarna obetäckta

— Renar finnas i högst ringa antal (2–10), fiska somm[ar] och vinter i små floder

— Tas gör förskräckliga öfversvämningar. Högra stranden hög, venstra låg.

Ceder, lärkträd, gran, tall etc.

199 Nb. *As'ta* – s[ätte]t af Juraki tillreda²¹³³ nötter i midten af hampa, vid sidorna från wide. Widet kokas, fördelas i små skifvor och bindes såsom nät. Barknätet vid stranden, hampnätet ute på floden. – Barknätet håller blott en sommar.

As'ita lefva hela sommaren vid Tas, om vintern på tundran, der de fånga wildt, i s[yinner]het wildren, räf, fjällracka, ekorre etc. (sobol ej). De fiska om vintern i sjöar med nät.

✓✓ Obs. De Taska Oštj[akerne] fiska om vintern i små floder med pator och mjerdor, gjorda af lärkträd – Om sommaren fiska de mest med nät och *kotets* (maarnds'), i. e. de tillstänga en liten flod ifrån strand till strand. Wid stränderna göras vanl[igtvis] pator, i midten en rundel (kotets), lemna der blott ett handbredt hål, h[vari]g[enon] fisken ingår. När fisken fångas, blir hålet till täppt och fisken upptages med²¹³⁴ en hof. – Baichinska fiska²¹³⁵ på s[am]ma vis. – Om vintern fångas²¹³⁶ blott med mjerda. Not äro wid Tas sällsynta, krokas brukas ej. Om våren tillstängas floderna vid²¹³⁷ högt watten med kotets.

– Ett wigtigt fånge är om sommaren and-fångsten, då de лѣн<ѣ>ѣтся, äfven som gäss, om hösten tjädrar

201 [–] änderna skjutas med båge, tjädrar med пасть och snara. Änder fångas ej med snara.

Клепци²¹³⁸ begagnas för räfwar, fjällrackor, wargar, filfrasar, renar.

Ekorrar skjutas med *tomar*²¹³⁹. Harar med пасть, 'sang och клепци.

2133 *tillreda* || göra

2134 Struck out before this in the upper part of the page:

Karásinska Ostjaker
utgöras af 2^{ne} slägter

1. Kaaasel-kum

2. Limbel-kum

– inalles 23 skattbetalande

– bo fiska dels wid Jenisej
dels wid *Kureika* – äga små renhjordar.

2135 *fiska* || och

2136 *fångas* || med

2137 *vid* || me[d]

2138 White-eye bream (*Abramis sapa*). Решетников 2005a. (TS)

2139 The *tomar* is a blunt arrowhead for hunting fur-bearing animals. Гемуев & al. 2005: 83. (TS)

- 2140 An iron trap for bear-hunting.
Бахлыков 1996: 82. (TS)
- 2141 *heller* || ~, *ej че*
- 2142 Flour porridge. See p. 804. (TS)
- 2143 *Af* || Torr
- 2144 *Warg* || ~ och
- 2145 *teäga* || 1. ~ om vintern || 2. ~ om sommaren med
- 2146 *землянка* || näfver[jurt]
- 2147 *rör* || går
- 2148 A light sleigh drawn by dogs or reindeer (for a photograph, see p. 40 in this volume). Sirelius 1914, with pictures of both a dog and reindeer *nart*. (TS)
- 2149 *näfver-полокъ* || näfver-sk[ydd]
Полок = shelf, here a type of shelter.

Hermeliner fångas med *lada* (черканъ) Soml[i-ga] hafva äfven *kapkán*²¹⁴⁰ och giftkakor.

Samosträlets finnes ej, *omjet* ej heller²¹⁴¹

Sobol fångas både och bössa, samt snara, som gillras vid hålet i ruttna träd, der soboln uppehåller sig.

Wildren fångas dels med bössa och både, dels med snara, som gillras i dess spår och fastbindes i ett träd.

❖ 202 ❖ — All om sommaren bespard fisk blir torkad, äfven ossetra.

— Under sommaren samlas fiskflott, inlägges i Injaur, ätes såsom soppa med torr fisk till tilltugg i st[ället] för bröd.

— Burduk och salamát²¹⁴² finnas ej.

— Feta änder och tjädrar torkas till vintern.

— Af²¹⁴³ torr fisk kokar man stundom soppa, af torr fågel ej.

— Warg²¹⁴⁴ räf och filfras ätes ej, somliga äta björn.

— Obs. Björn fångas med *teäga*²¹⁴⁵ och bössa —

✓✓ As'ita och Naus'. fånga mest красная рыба, som dels torkas, dels nedsättas i små sjöar s[a]mt om hösten med not uppfångas och fryses.

❖ 203 ❖ Oštjaker lefver hela vintern i *землянка*²¹⁴⁶, *rör*²¹⁴⁷ sig och jagar derom kring några dagar, har med sig en *nart*²¹⁴⁸ och huštru eller n[å]-g[o]t barn, som drager narten (utan hundar); med lifsförråd, gräfver en grop i snön och sofver vid en eldbrasa med en *näfver-полокъ*²¹⁴⁹ till skydd. Denna medtages blott då Ošt[jakerne].

aflägsnar sig långt från землянка²¹⁵⁰. När Ostjaken går ut på 3 dag[ar], tar han icke ens släde med sig, utan n[å]g[o]t mat i barmen och bössa s[a]mt båge. Ekorrar, soblar, räfvvar skjutas med båge, för att [icke] förderfva skinnet. Renar, vargar, tjädrar, renar med bössa. Är skyndsamhet af nöden, begagnas båge. Är djuret på längre afstånd, skjuter man med bössa.

❖ 204 ❖ — Räfvingar uppsökas²¹⁵¹ om sommaren och födas.

— Enhvar har sitt särsk[ildta] ställe, men jaga ostraffadt äfven på annans mark. Räfvingar få naturligtvis ej fångas på annans gebiet, men skytte och fiskande är tillåtet.

Obs. Om våren bryta familjerna upp med hustrur och barn ifrån землянка och förfoga sig²¹⁵², men tagande med sig hundar, renar och bohag, till aflägsna tundror eller skogar på vildrensjagt. Denna jagt fortfar 2–3 månader på skara, man återvänder hem med vinterföre.

— Äfven om hösten fångas vildren, men man dröjer då blott n[å]gra veckor i skogen, lefver der utan tält etc.

❖ 205 ❖ — De Narymska och Taska träffas ofta på sina jagtfärder.

— De Taska weta wisst förtälja, att de kommit från Narymska sidan De berätta att i Narymska sidan finnas två floder: *Orelka*²¹⁵³ och *Okunowka*²¹⁵⁴, h[vari]från de skulle inwandrat.

Tas har två källfloder, den ena från Jeloguiska sidan, den andra från Wach. Båda utgå ur sjöar, belägna på хребетъ, De kallas *Kolta-parel-tu*

2150 землянка || he

2151 uppsökas || 1. födas || 2. samlas

2152 sig || ~ på skarsnö

2153 Probably the River Orlovka, running into the River Ket' at N58°38'27" E86°4'0". (TS)

2154 Probably the River Okunevka, discharging into the River Ket' at N58°12'50" E90°41'5". (TS)

- 2155 See also p. 1186–1187 and 1200 for a list of tributaries of the River Taz along its lower course.
- 2156 *nära* [...] *sidan* || ifrån Taska kyrkan nedanom
- 2157 The River Časel'ka runs into the River Taz from the left at N64°56'34" E81°23'28", but there is no other tributary from either the right or the left nearby, and the River Pečal'-Ky discharges into the Taz 138 km upstream (693 km from the mouth of the Taz). Cf. below where Castrén notes that the Peč'elg and Grigorka are the same river. (TS)
- 2158 *ofvanom* || nedanom
Cf. p. 1187, where Castrén corrected ofvanom > nedanom. The church was situated below the mouth of the River Xudosej at Njaryj Mač, present-day Krasnosel'kup at N65°42'14" E82°28'2". Donner, Joakim – Janhunen 2014: 9 (map). (TS)
- 2159 There are the River Malaja Širta running into the River Taz from the right 873 km from the mouth of the latter and the Bol'saja Širta from the right 876 km from the mouth of the Taz. (TS)
- 2160 The River Pjikal'-Ky, running into the River Taz from the right 486 km from the mouth of the latter. (TS)
- 2161 *litet ofvan* || nedanom
- 2162 2 || en
- 2163 *här* || och
- 2164 *sten* – || ~ хре[бегъ]
- 2165 Castrén added above: byar.
- 2166 *Här* || 1. ~ || 2. Fordom bodde
- 2167 *wid* || och
- 2168 *två* || ett

Floder:²¹⁵⁵

1. *Grigorka*^{xlix}, nära²¹⁵⁶ Часелька på mots[atta] *sidan*²¹⁵⁷
2. *Wolotschanka* (wid Часовня) – fordom färdades man ifrån Turuchan till ☞ Wolotschanka, dragande båten öfver kärr, ty här finnes ej хребетъ – Liten flod, folktom –
3. *Kudasej* (ofvanom²¹⁵⁸ kyrkan)

☞ 206

'Sirta, är mest obebodd.²¹⁵⁹

*Pääkelg*²¹⁶⁰, *litet*²¹⁶¹ ofvan kyrkan; ²¹⁶² familjer, ifrån högra *sidan* –

Tas är en lugn flod – utan poroger – lågländt, med sandiga stränder (lämpliga för notdrägt) här²¹⁶³ och der leriga samt sandiga яры. Höga uddar, ingen sten –²¹⁶⁴ Tundriga slätter å ömse sidor, kärr i ymnighet – Öfv[er]h[ufvu]d lågländt och utsatt för öfversvämningar. Ängslägenheter finnas och 4 kor vid kyrkan – Inga hästar –

☞ 207 ☞

[–] Ryska зимовья²¹⁶⁵ funnos förut öfverallt wid Tas ända till källorna, hade kor, får, hästar, ordent[liga] stugor.

– Här²¹⁶⁶ synas ännu deras ängsrödjningar m. m.
– Juraker bodde förrut öfverallt wid Tas, wid Kuljógan, Korelka, wid²¹⁶⁷ *Nalimje ozero* etc. Oštj[akerne] kommo och undanträngde dem – Skarpa strider föreföllo emellan Juraker och Oštj[aker], som fortforo tills Ryssarne kommo och gjorde slut på stridigheterna.

– Nära invid det st[älle] der kyrkan nu står hade Juraker två²¹⁶⁸ afgudabilder af träd med ett gärde omkring.

xlix. Wid Grigorka finnas 5 familjer, både Limbel- och Kaaasel-gup.

– Floderna på högra sidan om Tas äro små och obebodda, på den venstra stora och folkrika

❖ 208 ❖

✓✓ Wid källorna af Wach finnas blott nomadiserande Tunguser.

– Tunguserna nomadisera om sommaren wid Tas och stjåla renar²¹⁶⁹ (jfr. Ketska Tunguser, som äfven farit af med Oštj[akerne]s renar).

– De Taska Oštj[akerne] hålla sina små renhjordar omkring sin jurt och землянка. Äro så tama, att de löpa på tundran och sjelfmant återvända; dock plägar man äfven hafva en vakt eller нагонщикъ för dem.

[–] För handarbeten stå kulj[oganska] Oštj[aker] i stort rop.

– Tasowska Oštj[akerne] smida sjelfva, snickra

– Täckta båtar finnas ej, utan <набоиници>, ветни etc.

– Lemna sina semljankor omkr[ing]²¹⁷⁰ крепление och gå i skogen. Taga barnen med sig, äga intet tält, utan blott тиски, som uppsättes i yrwäder.

❖ 209 ❖ Obs. De Tasowska Oštj[akerne] färdas sällan²¹⁷¹ med hundar, föra sina barn med renar, någonsång ock med hundar –

Det händer stundom, att Oštj[akerne] under sina skogsresor öfverfalla af menföre och nödgas tillbringa våren i skogarna. De söka då upp flod, göra en båt och komma så till Tas.

– Wid sjelfva Tas finnes ringa folk, man bor wid små floder, der Oštj[akerne] bättre förstå att fiska g[enom] dämmande af små grenar – Juraki bo wid sjelfva *Tas*.

2169 *renar* || deras

2170 *omkr.* || w[id]

2171 *sällan* || ej

- 2172 *komma* || 1. wid Tas || 2. hafva
 2173 *Wach* || Tas
 2174 The River Koryl'ky or Karal'ka runs into a branch of the River Taz at N63°44'51" E82°44'30". (TS)
 2175 The River Tol'ka runs into the River Taz from the left at N64°2'52" E81°56'46". (TS)
 2176 The River Tol'ka is actually 30 km upstream from the River Pečal'-Ky. (TS)
 2177 The River Pokol'ka discharges into the River Taz from the left at N63°43'21" E83°34'40". It is 37 km from the River Bol'saja Širta is 37 km. (TS)

— Alla semljankor af träd med чуваль och vanl[ig] trattformig rör –

✓✓ — Soblar finnas wd Tas, men blott *tundra*-sobeln, som är gråaktig och af ringa värde. *Bergs-sobeln* står i wida större aktning.

❖ 210 ❖ — Bära oklipt hår med härflätor alfärgade skinn parkor under sommaren skor af sämsk,

Wid Часовня blott ett hus, hwari Wachtern bor med en Turuch[ansk] borgare. Ett litet *kapel* – ingen Prešt

Lärkskog

kotel-porg, naken

Taril-porg

Kirnja, brokig

Communicationen emellan Tas och Jenisej på Turuchan och Volotschanka medelst *Ratlixa*, som infaller i volotschanka. D[en]na comm[unication] har l[än]gesedan upphört.

❖ 211 ❖ — Tung[userna] komma²¹⁷² ifr[ån] Nishnaja Tunguska om sommaren till Tas – bränna skogar, stjäla renar och bedrifva annat ondt.

Korelka faller i Wach²¹⁷³

Karalka i Tas.²¹⁷⁴

Obs. Floderna på högra sidan ifrån *Rata* till *Tolg*²¹⁷⁵ äro belägna ofvanom *Kudasej* på mots[atta] sidan. *Tolg* och *Grigorka* äro belägna ungefär gentemot h[varan]dra.²¹⁷⁶

Obs. Grigorka Oštj[akiska] *Pec'elg. Чурма* ('Siirta (Oštj.), en dagsresa nedanom *Pokolg*²¹⁷⁷, på mots[atta] sidan.

Pääkelg, mellan Siirta och Kudasej – 3 familjer
Limb[el] gum.

212 *Kudasej*, wid Tasowska kyrkan, några²¹⁷⁸ verst
nedanom²¹⁷⁹ denna.

1. Волшяя 'Sirta; en dagresa ned[an]om] Pokolg
på mots[atta] sidan. 2 skatt[betalande] (= fam-
mil[jer]) af Kaasel-k[um]²¹⁸⁰
2. Малая Чирта, nedanf[öre] (obebodd)
3. *Pec'elg*, 2 dagsresor nedanom Karalg.²¹⁸¹
10 skattb[etalande] Kåas[el]-g[um] och Lim-
b[el]-g[um]
4. *Pääkelg*, en dags[resa] nedanom 'Caaselg.²¹⁸²
En familj Limb[el]-g[um]
5. *Kue'cel-kî*, (på d[en]na färdas man till Na-
limje-озеро), litet²¹⁸³ nedanom kôngat-kî – .
Kyrbyn <här>
6. *Kuutas' R. Kudasej. Limb[el] och Kas[el] g[um]*
10 skattbet[alande]

213 ifrån Nalimje-озеро kommer man på en liten
flod till sjelfva källorna²¹⁸⁴ af Tas.

Wid 'Caaselg börjas protokerna.

– Högra sidan af Tas är jarig, sand- och sten-
uppfylld.

– Wid kyrkan säges Tas vara 40–50 v[er]st] bred
med prot[oker], vid часовня 100 v[er]st] bred

För renar göres om sommaren *en slags jur*²¹⁸⁵
af träd med näfvertält utan dörrar. Här brännes
ruten träd och mossa för att jaga ut myggen –

214 Man matar sina renar äfven med torr fisk.

Handskar²¹⁸⁶ och римы göras af renbenling med
håret utåt. I handskar insys stundom harskin, i
skog стельки.

2178 några || of[vanom]

2179 This must be *ofvanom*. Castrén
has thus made a mistaken cor-
rection here. Cf. p. 1184. (TS)

2180 Selkup kin groups (families).

2181 The distance between them is
111 km. (TS)

2182 Distance 69 km. (TS)

2183 *litet* || ½ <->

2184 *källorna* || m[y]nningen]

2185 Castrén added above the line:
ett skjylf.

2186 *Handskar* || ~ af r

- 2187 Castrén added above this word:
flätad
- 2188 Most probably Ermakovo at N66°36'9" E86°12'58" is meant here. (TS)
- 2189 Karasino is on the right bank of the Enisej at N66°53'12" E86°42'36". (TS)
- 2190 Igarka at N67°27'10" E86°31'53". (TS)
- 2191 *Åsar* || Stör

– Hundar brukas sällan till hörsel, – mest re-
nar –

– Kotets göres midt på floden – å ömse sidor
om den går till stranden i st[ället] för nät en
*yn*g (R. зелникъ), gjord²¹⁸⁷ af lärkträdsskifvor
rötter.

Sånger finnas ej.

☞ 215 ☞ Juraker gå i början af Decemb[er] till Obdorsk
och återvända i Febr[uari]

– De äro 99 man starka, qvin[nor], barn och
gubbar oberäknade.

☞ 217 ☞ *Jenisej*

wid Turuchansk 4–5 verst bred –

Wid nedanf[öre] 1–2 verst.

På smala st[ällen] är Jenis[ej] 1–2 verst.

På de bredaste – 6–7

På vanl[iga] – 3–4.

Wid Lusina 7 v. bred.

Jenisej är på breda st[ällen] mycket lugn, på
smala n[å]g[ot]t stridare.

– Ifrån Jermakovo²¹⁸⁸ till Karasina²¹⁸⁹ och d[er-
i]fr[ån] vidare till Igarskoje²¹⁹⁰ gå idel holmar på
högra sidan, bl[and] h[vil]ka fl[ere] äro bevuxna
med barrskog.

☞ 218 ☞ – a) Högra stranden stenig, sluttande, bevuxen
med barr- och löfträd om h[varan]dra. *Åsar*²¹⁹¹
öfverallt

– b) Venstra sidan låg sandig, lerblandad, vide-
bevuxen

- 2192 *stränder* – || ~ undantagsvis
 2193 *grenar* || <sund>
 2194 Karaul is situated at N70°4'0"
 E83°12'25". (TS)

a) På högra sidan finnas äfven lågländta stränder –²¹⁹² Пески finnas på h[var]dera stranden, mera på den venstra.

b) På v[enstra] s[idan] lerhaltiga пески – här och der knappersten – underst branta яры, bewuxna med granskog. – Ås

– Der ås finnas äro begge stränderna starkt granbevuxna.

ЛѢТОВЯ och ЗИМОВЬЯ.

❖ 219 ❖ Obs. Åsen på venstra sidan

– *Laida, korga.*

Flodens *bredd*

Ås.

skog.

Höga uddar.

Wid Selakina en hög stenig udde.

– Holmar och grenar²¹⁹³ fram ifr[ån] Laptukowa 50 v[erst] fr[ån] Dud[inka] – mest på v[enstra] sidan.

– (Wid Karaul²¹⁹⁴ är Jenis[ei]. bl[ott] 2– verst.

– Svag lärskog ända till Laptukowa vid smärre bäckar.

– Wid Werschinsk finnes ännu <сѣликъ> och ännu längre fram vid små bäckar.

- 2195 *en* || *den*
 2196 *timade* || *skedde*
 2197 Bergstadi has given a brief account of their life in Turuxansk where they arrived on 7/19 June: “Genast gingo vi in till t. f. Sasädateln, hvilken erbjöd oss kvarter hos sig. Emedan in-tet annat till en början stod oss till buds, antogo vi det artiga anbudet, dock under det beslut, att så snart som möjligt flytta till ett annat ställe. Vi vilja ej falla honom besvärliga, dels derföre, att Okrushnij är med det första att vänta till staden, dels af den orsak, att han snart skulle gifta sig. I hvardera fallet var det lika nödvändigt, att vi i god tid retirerade. [...] Med Posten ankom också en kosack, hvilken medförde ett memorial ifrån Okrushnij af det innehåll, att han, till följe af en ifrån Gouvernören uti Krasnojarsk till honom utgången särskild befallning, har åran att till Herr Doktor Castrén affärda brefföraren N. N. för att, så länge han kan vara behöflig, användas till allehanda uppdrag och förrättningar. –” Rancken 1884: 115.

In his letter to Rabbe on 13/25 July Castrén mentions that he had met the District Chief in Turuxansk, and they had more or less settled their disagreement. See the volume of letters in this series.

Bergstadi's preserved diary notes end soon after this description. He has torn out the rest of the pages of his diary except for notes about Siberian rivers. Rancken 1884: 117.

- 2198 *Eliæ* || *d[en]*
 2199 *om* || *wid*

✠ 223 ✠ *Jenisej*

N. 3.

✠ 225 ✠ Obs. Berättelsen om en²¹⁹⁵ Baich[insk] Oštj[ak], som troddes vara besatt af Djefwulen och blef spetsad samt uppbrännt af sina kamrater. Schamanens utslag lydde, att karlen skulle upphängas i en asp och derpå brännas; men då ingen asp fanns tillhands, söndrade man en asp-båt, och gjorde deraf hvassa stänger, med hvilka den olycklige genomborrades af en rasad folkwärm. Detta timade²¹⁹⁶ anno 1839.

✠ 226 ✠

D. 19 *Julii* g. st.²¹⁹⁷

Natten emot Eliæ²¹⁹⁸ dag afreste wi fr[ån] Turuchansk – Luften war kall[,] vinden nordlig och lommen bådade owäder; men Eliæ-dagen hedrade sig –

– Wi landade om²¹⁹⁹ morgonen vid *Schoróchina*²²⁰⁰ = *Jakuti*, 40 v[erst] från Turuchansk –

– Byn består af 6²²⁰¹ gårdar 8 Jakuter. Innewårnarne äro Ryssificerade, men hafva inwandrat från Jakutska sidan på nedra Tunguska och en flod, som faller i Lena, der blott en ås åtskiljer de två floderna. De simmade på barker, öfvervinttrade på vägen, hemtade sig hästar och annat²²⁰² husgeråd – D[en]na invandring skall hafva ägt rum för 100 år sedan – somliga äldre personer kunna ännu *Jakutiska* – och förtälja, att de nu lefva i 4de led. De bygde sig genašt hus –

227 Njelma från 6te Augusti.

Muksun från 15 Aug (успѣние).

Чиръ från Prokor[ii] день²²⁰³ (8 Julii)

Sill fr. Spasow день²²⁰⁴

*Schoricha*²²⁰⁵, en liten flod wid *Schorochina*, strid, full af poroger, m[yc]k[e]t krokig, en weckas längd, farbar blott med Ostj[ak]-båtar – Tar sin upprinnelse ur *Вундуйское*²²⁰⁶ озеро, nedanom каменъ – 25 verst lång, omk[ring] 5 v[erst] bred – fiskrik, men utan красная рыба. Tunguser och Karásinska samt Imbatska²²⁰⁷ och Baichinska 228 Ostj[akerne] lefva omkring sjön om²²⁰⁸ sommaren – Wid sjelfva floden Schoricha finnas inga inwånare – i²²⁰⁹ byn *Schor[o]-china* finnas 6²²¹⁰ gårdar, 10²²¹¹ kor, 2 hästar, ej får

– Bland antalet af innewånare finnas utom Jakuter äfven 2 familjer *Dychobortsi* –

– Soboln fångas ej bet[ydligt] nedanom nedra Tunguska; räfvar finnas, men ekorrfanget är det förnämsta –

– Af fisket är notfisket det förnämsta – Krasnaja рыба fångas blott перемѣтами.

– *Jenisej* är nedanom²²¹² Turuchansk 4–5 v[erst] bred, men smalar st[ällvis] till 1–2 verst –

229 Högra stranden är m[yc]k[e]t stenig, sluttande, här bevuxen med 229 barrskog och löfträd om hvartannat – venstra sidan är sandig, – videbevuxen[.] På högra stranden finnas här och der smärre sandåsar, den venstra är låg öfullt –

2200 *Schorochina* || (Argútina) = ~
Šoroxina is situated at ca. N66°6′3″ E87°52′27″. On the location of the Rivers Bol’saja and Malaja Šorixa, see below. (TS)

2201 6 || 7 – It is slightly unclear whether Castrén has replaced 7 with 6 or the other way round. Cf. below.

2202 *annat* || andra

2203 Sic.

2204 1/13 Aug. See p. 1161 in this volume. (TS)

2205 The River Bol’saja Šorixa flow into the Enisej from the right (north-east) at N66°6′2″ E87°53′46″ and the River Malaja Šorixa at N66°4′56″ E87°57′45″. The Bol’saja Šorixa that is also referred to only as the Šorixa. (TS)

2206 The first letter is a Latin B, not a Cyrillic V (B). The source of both rivers is in a bog instead of a certain lake, as assumed by Castrén. (TS)

2207 *Imbatska* || ~ Ostj[aker]

2208 *om* || både

2209 *i byn* || men (Jakuterne i *Schorochina* gå

2210 6 || 7 – It is slightly unclear whether Castrén replaced 6 with 7 or the other way round. Cf. above.

2211 10 || <ej>

2212 *nedanom* || emellan

- 2213 Angutixa is situated at N66°7'29" E87°15'20". (TS)
- 2214 Gorošixa at N66°23'35" E87°30'15". (TS)
- 2215 på || 3 h[us]
- 2216 dragas || måste ~
- 2217 The village of Kurejka is situated at N66°28'3" E87°10'22". (TS)
- 2218 på || wi[d]
- 2219 The River Kurejka discharges into the Enisej from the right (north-east) at N66°29'16" E87°14'0". (TS)
- 2220 upprinnelse [...] sjön || 1. ~ liksom *Schoricha* (Imb[atska] || 2. liksom *Schoricha* (Sam[ojediska] *Sórika*) ifrån sjön *Munduska* (Munduis'koje)
- 2221 There is a Lake Djupkun on the upper course of the river, but the river actually begins already north-east of the lake. (TS)
- 2222 om || Wid
- 2223 *Mundus'ka* [...] båtar || *Mundus'ka*, dit de från porogen färdas med sina små båtar
Lake Mundujskoe is situated at N66°37'36" E88°29'40". (TS)
- 2224 The River Mundujskoe runs into the River Kurejka at N66°41'14" E88°11'33". (TS)

– *Anguticha*²²¹³

består af 2 gårdar på venstra sidan – en familj *Duchoborets*.

– Belägen på en hög och wacker jar.

I trakten af d[en]na by finnes *Лебегие озеро* (*Tjingdu*), svansjön som säges vara tre dagsresor lång och 1. dagsresa bred. Karasinska Samoj[eder] och Imbatska Ostj[aker] vintra öfver vid d[en]na sjö.

*Goroštinskoje*²²¹⁴

på²²¹⁵ högra sidan – består af 3 hus –

– Jenisej är nedanom Turuchansk m[yc]k[e]t lugn, så att båtar dragas²²¹⁶ af hundar utför floden –

❖ 230 ❖

D. 2 Aug[usti]/21 Julii

*Kureiskoje*²²¹⁷, en зимовье med 3 gårdar, häst och n[å]gra kor – på²²¹⁸ venstra sidan gent emot mynningen af floden

*Kureika*²²¹⁹, tager sin upprinnelse²²²⁰ ifrån sjön²²²¹, är blott farbar vid pass 100 v[er]st till ett stort wattenfall med *schoki* å ömse sidor – 2 verst lång – om²²²² sommaren är floden obodd, men vinter-tiden bo här Imb[atska] Ostjaker, Karasinska Samojeder och Tunguser. Mer eg[entligen] omkring sjön *Mundus'ka*²²²³ – ❖
De färdas på små båtar till mynningen af en liten fl[od] *Mundus'ka*²²²⁴, som tager sin uppr[innelse] fr[ån] sjön af s[am]ma namn och fr[ån] södra sidan infaller i Kureika – Ifrån mynningen af *Mundus'ka* går man med renar eller till fots

❖ 231

2225 Denezkino at N66°37'0"
E86°43'23". (TS)
2226 högra || venstra

till sjön *Mundus'ka*. Vid *Ust-Mundus'ka* finnes en зимовье och krono-magazin. Ofvanom denna den omn[ämnda] porogen –

– Högre upp på *Kureika* (Imb[atska] Oštj[akiska] *Kuleiga*) irra Tunguser och fånga vildren – sobel i ringa m[än]gd – På *Kureika* finnas höga berg, som k[al]l[a]s Бѣлый кам[ень] emedan – snön ej smälter –

– Sjön *Mundus'ka* är ej längre än att man på en dag kan resa från början till slut –

❖ 232 ❖ På stränderna af Jenisej allestädes jurt, tillhörande Imbatska Oštj[aker] och Karas[inska] Samoj[eder], som lefva i elände –

De Imb[atska] Oštj[akerne] gå ej längre än till *Kureika* och *Jermakowo*, återv[ända] mest om hösten till tr[akten] af Imbatsk.

– Äfven högra stranden mest lågländt – Öfverallt пески, mera på venstra sidan –

– Man fångade ännu красн[ая] рыба med перемѣты – Notdrägten hade ej börjats Äfven Oštj[akerne] hade stora nötter –

❖ 233 ❖ *Djeneschkina*²²²⁵

på högra²²²⁶ sidan – 2 hus. Stark storm om natten –

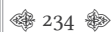
Nb. Flera bland de Imb[atska] Oštj[akerne] hafva s[amman]smält med de Karasinska

– Sju tält <на> бѣлое (<ен> песокъ), 13 verst ifrån *Djeneschkina* – Karasinska och Imbatska om hv[aran]dra –

- 2227 *ända till* || wid
 2228 *Konoschel* || *Kureiskoje*
 2229 *ett st.* || ett godt st.

Större delen af de Karas[inska] Ostj[akerne] lefva om vintern vid Kureika kring sjön *Munduska*, jaga om vintern i berget – Somliga bo äfven wid Jenisej och föra skjuts om vintern. De fånga äfven красная рыба med перемѣты; med not sill etc. Afyttra sin fisk åt Jenis[ejska] köpmän

– Om vintern gå de efter Jul ifrån sina semljankor wid *Munduska* till Kureikska sidan *ända*²²²⁷ till berget –

Jermakowo d. 3 Augusti [n. st.]

En by på v[enstra] sidan – 4 hus, bebodda af *Duchobortser* –

– Venstra stranden är wanligtvis låg och består mest af lerhaltiga пески, här och der finnes äfven knappersten – understundom höga, branta jary, bewuxna med granskog, sås[om] wid *Jermachowa*.

– Emellan *Jermakowo* och *Karasina* är den venstra stranden m[yc]k[e]t rak, jemn och hög, jarig, granbevuxen, betäckt med knappersten; den högra är uppfylld med holmar – löfskog – (– Ifrån *Karasina* framåt vexer på holmarna barrskog –)

Obs. Ifrån *Karasina* till *Igarskoje* gå idel holmar på högra sidan, bevuxna med barrskog –

Obs. Långsmed venstra stranden af *Jelogui* löper en ås, som? blir synlig på venstra stranden af Jenisej wid byn Dolgo-ostroff. Sedermera synes ingen ås förrän wid *Anguticha* nedanom Turuchansk. Derpå försvinner åsen och blir synlig först wid nästa station *Konoschel*²²²⁸, sedan wid *Jermakowa*, der den följer ett²²²⁹ st[ycke]

långsmed stranden och sedan försvinner, samt åter visar²²³⁰ sig vid *Karasina*,²²³¹ och stryker h[äri]fr[ån] fram långsmed stranden.

– Regn och kall nordlig vind – Wällar uppehåll – Fruktar att förlora ankaret –

❖ 236 ❖ *Karasina*

Зимовье på högra sidan – 3 hus.

– De flesta зимовья stå toma under sommar, ty innewånarne sitta och fiska på n[å]g[o]n песокъ och bo wid d[en]na tid i så k[al]l[a]de *сапай*.

Susch[k]owa

– på venstra sidan – 2 hus –

Ås fortfarande och steniga stränder på venstra sidan – på den högra holmar –

*Gorelowa*²²³²

På venstra sidan – 2 hus –

Igarskoje

2 hus på venstra sidan.²²³³

❖ 237 – Красная рыба fångas перемётлами – not-❖ fiske förek[ommer] äfven, samt dessutom рѣжи – ett fånge, som likna поплавы, men har fördelen att kunna idkas af 2 pers[oner] med en båt. Dermed fångas i s[ynner]het муксуны, sällan njelma.

– Kor och hästar finnas ej wid Igarskoje –

2230 visar || fram

2231 *Karasina*, || ~ sedan wid *Schus'-kówa* och *Pagarelowo* [above both *a*'s, Castrén added the letter *o*: *Pogorelowo*], *Igarskoje* etc.

2232 *Pogorel'skoe* at N67°17'7" E86°32'1". (TS)

2233 At present, *Igarka* is situated on the right bank of the river (see coordinates on p. 1188), and it is unclear whether Castrén might also have meant right while writing left. (TS)

- 2234 Castrén wrote an *a* above the letter *o*: kargá.
 2235 *stenhögar* || småsten
 2236 Nosovaja at N67°37'37"
 E86°12'50". (TS)
 2237 Sic.
 2238 *Schamanen* || Tungusen

– Soboln har aldeles försvunnit, räfvar, ekor-rar, fjällrackor, hermeliner, wildren, björnar, etc. finnas –

– Uti Igarskoje undfägnades jag med *varka*, som Oštj[aker] och Samoieder anreda af flott och finskuren ossetra –

– En låg blöt, med njascha upp fylld strand kallas laida.

*Korgá*²²³⁴ = efter *stenhögar*²²³⁵ hölster

❖ 238 ❖ [–] Stränderna äro starkt granbewuxna – äfven den venstra –

– Ifrån hvarje flodbädd stiga tjocka dimmor –

– Den 5 Aug[usti n. st.] sågs en björn, d 6 en ren –

– Stodo stilla wid Igarskoje en natt för storm och oväder.

– Nedanom Igarskoje blir åsen på v[enstra] sidan osynlig.

– Jenisej smalnar stundom till 1–2 verst, men vidgar sig åter till 5–6 v. Dess medelbredd säges v[ara] 3–4 v[erst]

❖ 239 ❖ *D. 7 Aug[usti n. st.]*

*Nosowo*²²³⁶, en gård, den andra tom – på v[enstra] sidan – Lågo här stilla ett helt dygn förlorade rodret och höllo på att krossas emot stranden –

Tungusisk Schamanism

Schamanen anropar *Agei* k[al]l[a]de andar – trummar – sjunger och accompangeras²²³⁷ af de närvarande, som sitta i ring omkr[ing] honom – Schamanen²²³⁸ hoppar omkring på

golfvet[,] han är fastbunden med ett rep öfver bröstet, hvars andra ända bindes upp wid tält-stängerna – Detta²²³⁹ sker för att hindra honom att falla illa, då han faller i dwala – Medan Schamanen²²⁴⁰ ligger i dvala, far hans själ widt omkr[in]g, och det händer under denna färd, att själen, då den kommer till dåliga ställen såsom gropar, i mörka hål etc. går förlorad och Scham[anen] dör –

240 Agei församla sig i stor mängd, och komma med så våldsamt fart, som en wäder-il.

– Wid²²⁴¹ besvärjelser dödas ofta 4–5 renar –

– Tung[userna] göra bolvaner med spetsiga hufvuden – *hargi* kallade –

– Wid besvärjelser anropas²²⁴² äfven af träd gjorda *björnar, wargar, uttrar, lommar, svanar* och andra djur.

– Scham[anen] bär en tung jernkostym med afbildade björnar, lommar, svanar etc.

– I hvarje stam finnes en Schaman – De gå i lära och plågas förfärligt af *Agei s[a]mt* äta vid den tiden *еловая пихта*

– *Agei* flyger med wingar och har *m[yc]k[e]t* mjuka fjädrar –

241 *Hatonga*, Tung[usisk] ben[ämnin]g på N[ishnaja] Tunguska

Digin, Samojed.

Djanda, Ostjak –

Gobdje, Rysk bonde.

Luutsel, Rysse.

Njerju, kosak –

Janda tji, Jenisej

2239 *Detta* || Han

2240 *Schamanen* || Tun[gusen]

2241 *Wid* || Scham[anerne]

2242 *anropas* || h

- 2243 The island of Plaxinskij is situated at N67°49'13" E86°31'6". (TS)
- 2244 It is unclear whether the second letter is \bar{e} or whether Cast-rén replaced an original e with an i .
- 2245 *Lúse* || Luts
- 2246 *Карасинска* || Хантайские
- 2247 *wid* || T
- 2248 *bo* || bodde
- 2249 *hafva* || ~ efterh[and]

D. 8 Aug[usti]

Till *Plachina*²²⁴³ en by af 3 gård på v[enstra] sidan.

☞ 242 ☞ Juraker

<i>~Aasieda</i> , 55 = <i>~Aasi'</i> , <i>~Asieda</i> ,	} Tasowska Bo wid Tas omkring Mangaseja.
безъ богъ	
<i>Marjîkî</i> , 23	
<i>Tjor</i> , 15	
93	

*~Aēwasélda*²²⁴⁴, морские – *~aewaseda*, hufvudlösa

Haasauwa, Jurak.

Waj, Samojed, низовский
ʃenas'e'e, Jenisei.

{ *Taasm*, Taas,
Tasu l. *Tasu jam*, id[em]
Pur, Jur. *Pyr*.
*Lúse*²²⁴⁵, Rysse.

wai, wid Jenisej. Bet[yder] ett utst[ickande] renhorn, emedan d[en]na stam i sin sauk eger en slik prydnad.

Mandu', Avamska Samoieder
Tau, *Tau'us*, Karasinska *Taugí*
Mungandji, Карасинска²²⁴⁶

☞ 243 ☞ – Jurakerna afraka håret på främre delen af hufvudet.

– Äro svaga i benen

– Pipor af mammoth-knotor l. renhorn –

– De wid²²⁴⁷ Jenisej boende Juraker bo²²⁴⁸ ifr[ån] tidens begynnelse wid Jenis[ej] och hafva²²⁴⁹ börjat nomadisera till Tas.

– Jurakerne ega blott 4–10–20 renar; de rikaſte 500. Somliga äga alls inga.

– Fiska om sommaren vid Tas och Jenis[ej]

– De fattiga fiska äfven om vintern uti sjöar – de rika jaga.

– *Habi*, Oſtjak.

– *Aasieda* bo äfven om vintern trakten af Jenisej, gå ſtundom på en kort tid till Tas.

☞ 244 ☞ [–] Wid Jenisei finnas Juraker af alla de *tre* ätter, som bo wid Tas. 19 pers[oner] (m[an]k[ön]) wid Jenisej.

– De Tasowska Jurak[erne] vid Jenisej fiska med not (100 famn[ar] långa) och перемѣты, om vintern med nät.

– I slägten ~*Aasi* äro alla döpta, i *Marjikî* en enda, i *Tjor* ingen.

– Dessa Juraker nomadisera winter tiden å ömse sidor om Tas, på tundrorna, men gå ej till hafvet. De uppehålla sig wid sjöar och fiska under isen med nät.

☞ 245 ☞ De begrafva sina döda om sommaren i, om vintern ofvan jord, lägga liksom ☞ Tung[userna] wid kiſtan kläder kittel, släde, spjut, båge, pilar, knif, pipa, hvilket allt söndras en smula, så att det blir obrukbart, sås[om] hos Tung[userna].

– Twå tält af slägten *peäse*'lefde²²⁵⁰ wid Plachina. *Peä se*', träd-ansigte.

[–] *Занопѣ*²²⁵¹ brukas ej af de Tasowska Jurak[erne].

– Man spår²²⁵² med²²⁵³ *jiltje se* <det>.

– Alla wid Tas boende Juraker betala sin skatt i *Plachina* (förrut wid Mangaseja). för 55 + 21²²⁵⁴ + 15 själar

2250 *lefde* || funnos

2251 The door latch.

2252 *spår* || förespår

2253 *med* || gen[t]

2254 21 || <23>

2255 These are the tributaries to the River Taz. See p. 1184 and 1186–1187 for a list of the rivers running into the River Taz along its middle course.

The River Russkaja/Lucaxaja runs into the Taz from the right 190 km from the mouth of the latter. (TS)

2256 The River Limbja-Jaxa, flows in the Vane-Parod branch of the Taz at N67°12'38" E80°3'28". (TS)

2257 The River Juredej-jaxa discharges Njamboj-To branch of the Taz 61 km from the mouth of the latter. The Njamboj-To runs into the Taz 90 km from the mouth of the latter. (TS)

2258 The Sjambuta-jaxa running into the Taz 51 km from the mouth of the latter. (TS)

2259 The River Xarvuta-Jaxa runs into a nameless branch that discharges into the Taz 68 km from the mouth of the latter. (TS)

2260 Castrén wrote the letter *k* above the *g*.

2261 *måste* || bl[ir]

Luutsajaha 1. nedanf[ör] Mangas[eja].²²⁵⁵

Luutsajaha 2.

Mänomjaha, hammarfloden.

*Limbejaha*²²⁵⁶,

Mesó

☞ 246 ☞ *Meso'* upptager *Nadujaha*, *Muuduj* ifrån södra sidan.

Ifrån venstra sidan: nedanom Tas:

*Jurjéi*²²⁵⁷

Tédengo-jaha 1. Tidej, кедровая

Hähä, Болванъ

Seambuta, талниковая²²⁵⁸

Nuuna-jaha, стоящая р[ека]

Wäsaku-j[aha]

Haarwota, lärkträd-fl[od]²²⁵⁹

☞ 247 ☞ *Mangasej Jur[akiska]* *Tasu haarad*.

Tas Jur. Taasem.

Beresowska stammar, som bo vid Tas, nedanom Mangaseja

1. *Tasung-Garjutji*, lefva vid sjelfva Tas.

3 *Peåseä*, wid Tas och på tundran

4 *Wära'*, wid Tas

2 *Siunjej*, wid Tas

*Nienjang*²²⁶⁰, wid Tas.

Haabedju', wid Tas.

Jar, wid hafvet.

☞ 248 ☞ [–] Jurakerna spä i handen öfver hellsa, lif och död

– Spår man öfver ett barn, så måste²²⁶¹ dess far eller äldre bror wara tillstädes.

– Qvinnor få ej vara närvarande vid synerier.

~A är en ond Gud, som lefver under jorden och sänder d[eri]från allt ondt öfver m[enni]skor, såsom sjukdomar och död. Det är ~A som förgör renhjordar etc. – Han bor i mörkret. *Num* är ljusets Gud, som ger hellsa, rikedom, underhåller renarna och gör allt godt.

Num skapade werlden, ~A är dödens fader.²²⁶²

❖ 249 ❖ – Schamanerna falla i dvala och sägas derwid *Numna*²²⁶³ *jaadarnga*, wandra hos Gud, ej ~*Auna*²²⁶⁴ *jaadarna*.

– Trumman är hos Samoj[ederne] enkel, utan lommar och andra prydnader.

– Schaman-kostymen består af jern, 1) en skifva på bröstet 2) en på ryggen 3) ett *concavt*²²⁶⁵ stycke öfver hvardera armen på öfra sidan (intet på det andra) 4) ett stycke öfver hvardera benet (på öfra sidan) med renhofvar. (Kring lären finnas ingen ting).

❖ 250 ❖ *Håhe*, gjord dels af träd eller jern, beklädd och prydd.

Seadaej, naken, af träd,

– Obs. Röktobaken blandas tillhopa med björkspånor.

De Jenis[eiska] Jurakerne draga sig om²²⁶⁶ hösten på tundrorna. De rikare gå ända till Tas; men de som ej hafva renar, bosätta sig vanl[igtvis] vid en sjö, benämnd *Pintje-to* (gäddsjön), som säges vara 40 v[erst] lång, 2 ? v. bred, en dagsresa från Jenisej.

– I nejden finnas ock andra sjöar, der Jurakerne uppehålla sig.

2262 For a commentary of Nenets religious beliefs, see Castrén's report of the 1845–1849 journey in this series.

2263 *Numna* || j[aa]darnga]

2264 ~*Auna* || ~Aunaan

2265 *concavt* [...] öfver || 1. rundt <-----> på || 2.

2266 *om* || till

2267 *upptill* || utvändigt

2268 2 || en

2269 Lake Xantajskoe, a 80-km-long
lake at N68°17' E90°31'. (TS)

☞ 251 ☞ Den 12/24 Aug[usti] afreste från Plachina – medan regnet sqvalade in genom taket – Båten war temligen läckfri upptill²²⁶⁷ –

– Wid Plachina är floden m[yc]k[e]t smal; vidgar sig derefter och bildar ²²⁶⁸ holmar emellan Plachina och *Xantajka* –

– Ryssarne bära allmänt Samojed-[.] Tungus- och Oštjak-plagg till och med i sjelfva Turuchansk –

– Stora ismassor wid stränderna

– Samojedernas bugningar –

Fl[oden] *Hantaika* tager sin upprinnelse ur en stor sjö wid *Kamen*²²⁶⁹, bebodd af Tunguser, som betala skatt i *Kureika*.

☞ 252 ☞ – Byn Chantaika på flodens venstra sida – 2 hus och en förfallen kyrka

D. 1. Sept[ember] (n. st.)

– afreste från Chantaika i ett skönt och wackert solskenswäder –

Obs. Emellan Chantaika och Lusina bodde fordom Samojeder, i sednare tider hafva de dragit sig mera norrut –

Obs. Wid Chantaika säges floden vara knappt 2 verst bred –

– Blöta, låga stränder – dålig skog –

❖ 253 ❖ – Skaror af skrikande vildgäss

– *Djenisowa* – 20 v[erst] fr[ån] Chantaika, på venstra sidan. Blott ett enda hus med två stugor – En holme 3 verst bred straxt nedanföre –

– Här widdtager åsen på venstra sidan – den är skoglös – stranden stenig

[–] Obs. Furan (сосна) går ej nedanom Turuchansk –

– *Puxma* träffas ännu i trakten af *Kureika*,

– *Cedern* går till *Plachina*

– *Asp* och *hagg* till trakten af *Kureika*.

❖ 254 ❖ På andra sidan om *Djenisowa* försvinner *chrebet*, – en låg, gräsbevuxen *jar* är synlig för ögat. Blott små videbuskar synas på venstra sidan – på den högra växer lärkträd, ельникъ bland med талникъ. Floden är än 2 än 4 v[erst] bred

– *Fokina*, 50 [verst] ifr[ån] Chantaika, på högra sidan – 2 hus – Wid utloppet af fl[oden] *Fokina*²²⁷⁰, af betydlig²²⁷¹ storlek – genomskär *Медвѣжій камень*, som säges vara belägen 70 verst ifrån *Jenisej*. Fl[oden] besöks blott vintertiden af *Samojeder* och *Tunguser*

❖ 255 ❖ Wid *Fokina* bor en *Samojed*-familj, h[vil]ka om sommaren draga not vid²²⁷² *Jenisej*, men om vintern hålla sig till sjöar, bland h[vil]-ka den största är bel[ägen] 20 verst från *Fokina* by och k[al]l[a]s *большее озеро*.

Obs. På de 2 sedn[are] åren hafva *Samojederne* ej fiskat wid *Fok[ina]* af skäl, att deras fader aflidit²²⁷³ för 2 år tillbaka, under h[vil]ken tid det ej är lofligt att fiska l. jaga inom sitt gamla område –

2270 The River *Fokina* flows into the *Jenisej* at N68°39'10" E86°18'33". (TS)

2271 betydlig || ringa

2272 vid || om

2273 aflidit [...] tid || aflidit, efter h[vil]ken tid

- 2274 29 Aug./10 Sept.
 2275 som || är
 2276 All three are Enets. See p. 837,
 839. (TS)
 2277 på || wid
 2278 *nomadisera* || vistas om somma-
 ren

[D.] 2. [September n. st.] Gässen återv[änder]
 omkr[ing] Iwanov-dag²²⁷⁴ – Änderna dröja
 längre och ett stort antal fryser ihjäl

- ☞ 256 ☞ – Begge stränderna äro starkt mossbevuxna, i
 s[ynner]het med brun takmossa. På högra si-
 dan, som²²⁷⁵ består af en lägre ås, synes öfver-
 allt mossa, så väl brun, som renmossa –
 – En deporterad har på 10 år ej kunnat wärja
 sig wid den Turuchanska sidan

Nedanom Lusina är Jenisej 7 verst bred.

D 3 Sept[ember] lågo stilla för motwind –

- ☞ 257 ☞ *Береговые Юраки*

Lambaj R[yska] ИКИНЪ (Ikin)
Jablo ~ae, gåsfot.

34 skattb[etalande] Juraker wid Jenisej

- ☞ 258 ☞ *Samojeder*²²⁷⁶

1. *Chantaiska*, vid Lusina, nedanom Chantaika
2. *Podgorodnaja*, omkr. Dudina
3. *Karasinska*

Hafva renar, bo mest sommar och vinter
 på²²⁷⁷ tundran; de fattiga fiska wid *Jenisej* om
 sommaren.

Chantaiska och *Karas[inska]* Sam[ojeder] noma-
 disera²²⁷⁸ på högra sidan om *Jenisej*, *Podgorod-
 naja* på venstra. De sistn[ämnda] äro fattiga på
 renar och gå ej långt från *Jenisej* on vintern.

Podgorodnije kalla sig *Bai*.

a) *Chantaiska* ————— *Samatu*

Solda, 4 skattb[etalande]

Mandu' = *Samatu*

☞ 259 ☞ *Karasinska* k[al]la sig *Mungandji*

*Awamska*²²⁷⁹ k[al]l[a]s af andra Samoj[eder]

Tau[,] kalla sig sjelfva *Nja'*²²⁸⁰

Chantaiska Samoj[ederne] äro odöpta.

Podgorodn[aja] alla döpta

Fiskandet bedrifves om sommaren med not och перемѣты, [i] *Jenis*[ej] om vintern med nät²²⁸¹ under isen i små sjöar. Om vintern fångas fjällrackor med пастъ. Vildren skjutas med båge, drifvas fram med renar; *mahalki* uppställas.

☞ 260 ☞ *Awamska Sam[ojeder]*

[—] Män och qvinnor bära flätor å ömse kinder²²⁸².

— Trumman är wanlig, enkel, utan alla prydnader.

— På pelsen, gjord af *повдуга*²²⁸³, finnas jernst[ycken]²²⁸⁴ — lommar, svanar, gäss, flata jernstycken, afbildade händer (på händerna), fötter (på fötterna) —²²⁸⁵

Bröst och rygg af jern, liksom hos *Tung*[userna]

Hafva soml[iga] 2 hustrur.

— Begr[afva] sina döda om vintern ofvan jord, om sommaren i grafven

☞ 261 ☞ [—] Göra ed wid björnnosen och tassén

2279 *Awamska* || Fo

2280 *Nganasans*. See p. 839. (TS)

2281 *nät* || not

2282 *kinder* || sidor

2283 *Повдуга* or *замша*, 'suede'.

2284 *jernst.* || ~ af

2285 *fötterna*) || ~ Parka af

- 2286 Castrén added this line next to the title *Fyra ätter* without numbering this or changing the title.
- 2287 *Samoj.* || 1. Fa<-> || 2. ~ s<-->
- 2288 *namn,* || ~ ej heller kan en g
- 2289 *uppgjer* || så[ger]
- 2290 *besöker* || s<-->
- 2291 The Nganasans usually hold memorial meetings at the grave for three years after the death of the buried person. Гемуев & al. 2005: 606–607. (TS)
- 2292 *Baganida* || Bal[achnida]
The River Boganida, running into the River Xeta from the left (north-east) at N70°53'54" E95°20'32". (TS)
- 2293 The Tajmyr Peninsula is the northernmost point of Asia on the northern coast of Siberia between the Gulf of Enisej and the Gulf of Xatanga. Its area is ca. 400,000 km². Северная энциклопедия 2004: 932. (TS)
- 2294 The River Bolšaja Balaxnja, running into the Gulf of Xatanga at N72°46'28" E105°4'47". (TS)
- 2295 The River Xatanga discharges into the Gulf of Xatanga at N72°36'8" E104°28'54". (TS)
- 2296 The village of Xatanga is situated on the river of the same name at N71°59'0" E102°28'33". (TS)

Fyra ätter:

1. ~Oamdjä: vid floden *Feäседа*
2. ~Amtusuojä' ~*Amtusua* = vid *Feäседа*
3. ~Inandjä', wid Тaimыга
4. (Beäguo') *Beäguá'* vid *Feäседа*
Badäjewska: *Tysje*²²⁸⁶

Samoj[ederne]²²⁸⁷ anse det för skam att nämna sitt eget namn,²²⁸⁸ i synnerhet uti äldre personers närvaro, utan den äldre uppgjer²²⁸⁹ den yngres namn, om n[å]g[o]n frågar derefter

Ett år efter den aflidnes död besöker²²⁹⁰ man en gång hans graf och offrar dervid en ren. Wid hans död offras m[ån]ga renar af den rike: renarna lemnas liggande oflådda, orörda vid grafven.²²⁹¹

☞ 262 ☞ De Awamska Samoj[ederne] k[al]la sig sjelfva *bröder (nja')* men Tunguser och Dolganer sina *yngre bröder (Aja')*

Samoj[ederne] bygde fordom förskansningar kring sina tält till skygd emot Jurak[erne], som anföllo dem med pilar.

[–] Badäiska Samoj[eder] uppehålla sig om vintern kring sitt magazin vid *Baganida*²²⁹², men emot våren draga de sig till *Balachnida* och soml[iga] sägas gå ända till hafvet

☞ 263 ☞ [–] Badäiska Samoj[eder] hafva sitt magazin wid *Boganida*, lefva här till Mars, förfoga sig till *Taimura*²²⁹³ – lefva der om sommaren – och till *Balachnja*²²⁹⁴, som utf[alla] i hafvet öster om *Chata[n]ga*²²⁹⁵. De äro 19 skattbetalande – beta-la sina utskylder i *Chatanga*²²⁹⁶.

– Samoj[ederne] ega små²²⁹⁷ renhjordar, fiska sommar och vinter i floder och sjöar, jaga om vintern.

– Hafva ej nötter, fiska med nät och pator.

– Hafva ej bössor, skjuta med bågar – wildren med nät – fjällrackor med клепци –

– Inga fastboende –

– gå ända till hafvet om sommaren.

– odöpta, äro merabildade ände <Awamska>²²⁹⁸

❖ 264 ❖ [–] Obs. Tunguserna äro jägare hafva bössor – små renhjordar, fiska (ej nötter)

– Jakuterne bo till en del i hus, hafva somliga stora renhjordar – fiska med nötter.

– Dolganerne äro till större delen nomadiserande – hafva små²²⁹⁹ renhjordar – fiska och lefva i det närmaste sås[om] Tung[userne] – hafva ej bössor.

– Tunguser finnas i Awama²³⁰⁰ 32 skattb[etalande]. Dessa hafva små renhjordar, jaga, fiska, lefva om vintern i trakten af *Awama*, om sommaren på tundran, äfven wid Есайское озеро.

❖ 265 ❖ *Awama* faller i *Dudibta*²³⁰¹, denna i *Pjasina*²³⁰².

– Wid *Awama* en Rysk stuga.

– Wid *Dudipta*

Wid *Awama* finnes ej Jakuter, men 8 Dolganer

Jakuter bo wid²³⁰³ floderna *Cheta* och *Chatanga*.

Tunguser bo²³⁰⁴ wid flere st[ällen]: *Awama*, *Baganida* etc.

Dolganer wid *Chatanga*

2297 små || få

2298 Most of the word is covered by an ink stain.

2299 små || <-->

2300 The River *Avam*, running into the River *Dudypta* from the right 135 km from the mouth of the latter. (TS)

2301 The River *Dudypta*, discharging into the River *Pjasina* from the right at N70°51'40" E89°54'10". (TS)

2302 The River *Pjasina* runs into the Kara Sea at N73°53'12" E87°4'21". (TS)

2303 wid || p[å]

2304 bo || s

- 2305 *Ifrån* || Nari[lska]
 2306 Noril'sk at N69°20'15" E88°13'5".
 (TS)
 2307 Castrén seems to mean the lakes
 Lama, Glubokoe and Sobač'e/Yt-
 Kjuel' around N69°19' E90°45'.
 The River Noril'skaja flows from
 Lake Lama into Lake Pjasino.
 (TS)
 2308 *en* || nära
 2309 35 || 26
 2310 *våren* || hösten

❖ 266 ❖ Tunguser

[–] 29 skattbet[alande] lefva vid *Narilskoje*
 ozepe, hvilka äro 3 till antalet – alla af 100 versts
 längd. De lefva här sommar och vinter jemte två
 Dolgan-slägter –

– Alla hafva renar, fånga vildren i skogarna och
 bergen, fånga fisk med *nät* –

– Ifrån²³⁰⁵ Narilska²³⁰⁶ till Pjasenin längs flo-
 den 100 verst längsmed floden, som ifrån Na-
 riliska sjön faller Pjasina.

– De 3. Narilska sjöarna²³⁰⁷ äro bel[ägna]
 bl[ott] 10 verst den ena fr[ån] den andra och
 förenade genom små floder. Tung[userna] vid
 Narilska sjön äro odöpta

– De hafva invandrat från *Kureika* för icke lång
 tid tillbaka – de nu lefvandes fäder voro de för-
 sta ankomlingarna

❖ 267 ❖ Tungus[erna] bo sommar och vinter vid sjön;
 Dolganerne deremot förfoga sig för sommaren
 nedanom Tolstoj Nos till hafsbandet, d[eri]-
 fr[ån] de om hösten återvända.

En af de tre sjöarna k[al]l[a]s *Mataschkina* gent-
 emot *Chantaika* – är den största

Wid *Dawidowo* sjö en²³⁰⁸ af de Narilska sjöarna
 uppehålla sig 2 slägter:

Долгано-Тунгускаго рода – 35²³⁰⁹

Жиганско-Тунгускаго р. – 26 –

resa om våren²³¹⁰ till hafstundrorna – samla
 mammuth-ben, fånga wildren –

Om vintern lefva de vid *Davidova* sjö – 3 dags-
 resor från *Dudina*.

– bo om vintern i trädjurt täckta med mossa med öppen spis –

K[al]la sig *Dongót* = *Dolganer*.

❖ 268 ❖ Жиганы = *Adjan*

Sig emellan dela de sig i tre slægter:

Dolgán, wid²³¹¹ *Chatanga*.

Dongót (*Dolgoro-Tungusk*) – 35

Adjan (*жиганы*) – 26

– *Galkingaa*, *Sakatin*, *Bijkaa* woro tre bröder, som först kommo²³¹² ifr[ån] *Jakutska sidan*²³¹³ och de wid *Davidowa härst[amma]* fr[ån] *Galkingaa* –

– De fiska om vintern i²³¹⁴ *Davidowa*, hafva små renhjordar. Soml[iga] äro döpta, andra och större delen odöpta.

❖ 269 ❖ Infödingarna öster om *Jenisej fånga* om sommaren wildren på hafstundrorna. Likaså äfven *Ryssarne*.

De fördela sig i två familjer, af h[vil]ka²³¹⁵ den ena fiskar, den andra jagar –

[–] *Samojederne* idka ej fiskafänge, men väl *Tunguser* och *Jakuter* –

– *Fiskafänget*²³¹⁶ bedrifves med nät, not, krok etc –

– Salt finnes ej – hv[ar]före fisken om sommaren torkas. Sill förvarar man i gropar, der jordens kyla hindrar den att alldeles förwara – Sil-

❖ 270 ❖ len kan ej torkas, emedan den är en höstfisk ❖ då det²³¹⁷ dagl[iga] regnet gör torkning omöjlig. Rökning vet man ej af

– *Dudinka*²³¹⁸ har tvenne utlopp – den nedra (mindre) *nedanom*²³¹⁹ *Samylova vinterläger* –

2311 *wid* || kr[ing]

2312 *kommo* || ne

2313 *sidan* || ~ till *Davidovo*

2314 *i* || wi[d]

2315 *hka* || k

2316 *Fiskafänget* || ~, som

2317 *det* [...] gör || 1. fuktig[heten] || 2. regnet dageligen fö

2318 The River *Dudinka* runs into the *Enisej* from the right (south-east) at N69°23'34" E86°10'55" and the River *Suxaja Dudinka* 62 km downstream from this point. (TS)

2319 *nedanom* || wid

- 2320 *Karas.* || ~, k[al]l[a]s af Jurak[er-
ne] *Baj.*
2321 *Baj* || Pod[gorodnji]
2322 *En* || Den
2323 *muksun* || g[ädda]
2324 *vid* || <-->

☞ 271 ☞ 1. *Mungandji* = Karas[inska]²³²⁰

2. *Samatu* = Chantaiska

Obs. Kallas af Jurakerne Mandu –

3. *Baj*²³²¹ = Podgorodnji

– Lefwa på tundrorna emellan Jenisej och Pjasi-
na – om sommaren

– De fattigare fiska om sommaren wid Jenisej.

– De som lefva på tundrorna, fånga vildren –

☞ 272 ☞ Podgorodnye och Karas[inska] äro nu en
orda. De förra ☞ bodde förut (nyligen i trakten)
af Turuchansk. De jaga om sommaren i skogs-
bygden – somliga höger[,] andra venster om Je-
nisej – fånga fjällrackor –

– De Chantaiska och Karas[inska] bo till en
del om sommaren vid pass 50 verst nedanom
Krestówa inferior wid floden *Pokolka* – som
tager sin uppr[innelse] ur en sjö och utfaller i
Jenisej omkr[ing] 60 v[erst] ofvanom *Krestówa*

– En²³²² hög chrebet åtföljer Jenis[ej] 200
v[erst] nedanom Tolstoj nos till en hög klip-
pa (Kamen), derifrån åsen plattar sig och ej
innehåller sten –

☞ 273 ☞ *Ермыловская* 1. bebodt hus och ett annat öde.

– Fiskafänge bedrifves under isen med nät. –
sik, чиръ, sterläd, muksun²³²³, omyl, gädda

Jenisej 7 verst bred

Елникъ (gran) och береза (björk) finnes vid Du-
dinka, men vid²³²⁴ Jermilovska blott lärkträd
och vide.

(*Laptukowa*) Samylowa – Jenisej 8 v[erst] bred,
ingen skog. Ett hus, som bebos af en Jenis[ejsk]
köpman

Затундренский

Samojeder

Förskräcklig köld

Krestowa – en liten stuga – Jenis[ej] 10 v[erst] bred. Härifrån fortlöper Jenis[ej] i grenar. Här upphör all skog.²³²⁵

Kall stuga

ЗАМЫЛОВЪ

Ifr[ån] Dudinka till Laptukowa – 60 v[erst]

Krestowa – 60²³²⁶ v.²³²⁷

Seljukina – 26²³²⁸

*Kasatskoj*²³²⁹ – <26>

☞²⁷⁴ ☞ – Obs. Wilda renar jagas om sommaren i vatt-
net – med tillhjälp af såk[al]l[a]de mahalki – De
klubbas i vattnet –

[–] Om vintern drifvas med tama renar på lika
sätt i en grop – Om sommaren af fotgångare –

– På tundrorna fångar de²³³⁰ Karas[inska] Samo-
j[ederne] fisk i små floder och sjöar med nät.

– Rugg-gäss fångas äfven på tundran –

[Obs.²³³¹ Samoj[eder]²³³² inf[ann] sig hos mig
för att få veta, om de i och för sina skulder sk[ul-
le] skickas till Guldvaske[rierna]. I detta fall wil-
le de häldre döda sig; midt för min näsa för att
1°) få dö i sina fäders land 2) att jag <sst.> bringa
underr[ättelse] derom till öfverheten. Jag²³³³
tröstade dem med brännvin och afreste]²³³⁴

☞²⁷⁵ ☞ – Ifrån Krest[owa] fortlöper Jenis[ej] i grenar,
än två, än tre (ex Seljukina)

Seljukina – 2 stugor – hög strand

Kasatskoj 1. stuga

2325 *Krestova* was situated at ca.
N69°36'45" E84°25'4". (TS)

2326 60 || 50

2327 Distance from the above-men-
tioned point.

2328 26 || 25

Cape Seljakin is situated at
N69°42'32" E84°5'49". (TS)

2329 *Kazancevo* is at N69°50'18"
E83°46'15". (TS)

2330 *de [...]* Samoj. || man

2331 Square brackets by Castrén's
hand.

2332 *Samoj. [...]* sig || ☞ Under detta
☞²⁷⁷ samtal inträdde i rummet wid
pass 20 Samoj[eder] h[vil]ka af
förmannen bl[ifvit] underr[ät-
tade] om min ankomst –

2333 *Jag [...]* afreste || Parallel ver-
sion on mscr. p. 275 & 277: Jag
rådde dem att ej förhasta sig i
en så allvarsam sak, gaf dem en
sup en – och afreste.

2334 See travel report of 25 Nov./7
Dec. 1846, published as Castrén
1847h and p. 849–850 above.

- 2335 *simovja* || stugor
 2336 Distances (in versts) travelled by Castrén from Dudinka to Karaul.
 2337 Castrén wrote *våren* above *vinter*.
 2338 *sommaren* || vintern
 2339 It is unclear where the fragment from here to *genmälte Ryssen* belongs. Castrén struck it out.
 2340 *stugan* || pörtet
 2341 *mannen* || 1. ~ ifr[ån] tundran || 2. ~ <----->
 2342 *Samoj.* || Ostj[akerne]

Obs. Ifr[ån] Dudinka framåt stå alla *simovja*²³³⁵ på högra sidan –

– Jenisej fortlöper mera än 20 verst bred i m[ån]ga *protoki*.

– 60

– 60

– 40

– 50

210²³³⁶

❖ 276 ❖ [–] Samoj[ederne] gå icke ända till hafwet och bedrifva ej hafsänge, Ej heller Ryssarne

– Bland de Chant[aiska] Samojederne fiskar hälften wid Jenisej, så och m[ån]ga Podgorodnije – men de *Karas[inska]* icke –

– Chant[aiska] Samoj[ederne] hade förr sitt magasin i Chant[aika], Karas[inska] i Karasina

– Mahalki – om *vinter*²³³⁷ gåsfjädrar, om sommaren²³³⁸ snöripor – De ställas på höga platsen – Om sommaren göras de 10 verst, om vintern en verst långa – ❖ Bredden är 3 verst[.]

❖ 277

– De göras om sommaren längre *emedan Samoj[ederne] då lefva* på s[am]ma *ställe* – Obs En mahalka duger i fl[ere] år –

hvila²³³⁹ i *stugan*²³⁴⁰, började jag examinera mannen²³⁴¹ och sporde honom, huru man lefver bakom tundran. ”Ack, bästa herre”, *genmälte Ryssen*,

– Stället der de Jenis[eiska] Samoj[ederne]²³⁴² fånga vildren k[al]l[a]s *поколку*. Här synes ännu en låg *chrebet* wid Jenisej.

278 — Hvar och en har sitt särskildta sommar-ställe] men ej för vintern –
 – Sommar tiden fångas²³⁴³ fjällrackor i gropar, som äro ärftliga liksom hela²³⁴⁴ platsen –
 – Chant[aiska]²³⁴⁵ Samoj[ederne] äro renfattiga; de Karas[inska] rika

Wid Tolstoj Nos är Jenisej 35. v[erst] bred.

– 250 v[erst] nedanom Tolstoj Nos fortlöpa ännu höga stränder ända till ett ställe] som kallas Kopra, der krono-fartyg, som velat gå till Archangelsk, bl[ifvit] sönderslagna –²³⁴⁶ Ännu lägre ned är камень märkbar.

279 [–] Tolstoj Nos är belägen wid Maloj²³⁴⁷ Jenisej – Nedanom²³⁴⁸ Tolstoj Nos fånga Ryssar samt äfven några Chantaiska Samojeder бълуги. Skälar finnas²³⁴⁹ äfven i Tolstoj Nos, men fångas icke, ehuru de stundom fastna i nätet.

– I Tolstoj Nos bedrifva blott tvenne Ryssar renskötse].²³⁵⁰

– Wid Ust-Pjäsina²³⁵¹ fångas hvita björnar.²³⁵²

– Wid Jenisej idkas ej detta fänge, blott nedanom Krestowa

– Wid Tolstoj Nos är²³⁵³ ebb och flod föga märkbar och vattnet är ej saltigt.

280 – Simovja funnos fordom — ännu nedanom Krestowa. Nu är de öde.

– Cheta k[al]l[a]s två floder (Малая Хета och Большая Хета), – Lilla Cheta utfaller i Jenisej ofvanom Krestowa²³⁵⁴; Stora Heta litet nedanom Krestowa, –²³⁵⁵

Soljäna nedanom Stora Cheta.²³⁵⁶

(Obs. *Stroganina*)

- 2343 fångas || hafva
 2344 hela || pl[atzen]
 2345 Chant. || Awa[mska]
 2346 sönderslagna – || ~ Derpå äro stränderna lågländta.
 2347 Maloj || Nedra
 2348 Nedanom || Om
 2349 finnas || fångas
 2350 renskötse]. || ~ ¶ – Ifr[ån] Tolstoj Nos b
 2351 Ust-Pjäsina || ~ och
 At the mouth of the River Pjäsina. See above.
 2352 björnar. || björnar, äfven
 2353 är [...] och || verkar ebb och flod obetydligt, den
 2354 The River Malaja Xeta discharges into the Enisej from the left (south-east) at N69°35'8" E84°29'7". (TS)
 2355 The River Bol'saja Xeta flows into the Enisej from the left (south) at N69°33'0" E84°15'0". (TS)
 2356 Castrén probably means the River Solenaja/Xakdybira/Delingdè, running into the River Bol'saja Xeta 273 km from the mouth of the latter. (TS)

- 2357 *etc.* || ~ ¶ Tolstoj Nos
 2358 Castrén is illogical here, because Krestova was situated upstream from Tolstoj Nos. (TS)
 2359 *ny* || gammal
 2360 *пpуход*, 'parish'
 2361 *öster* || öfver
 2362 The River Anabar (Ru.)/Anabar (Yak.), running into Laptev Sea east of the Tajmyr Peninsula at N73°12'30" E113°33'25". (TS)
 2363 *åtskilliga* || fl[ere]

[—] Björn, zobel, hare, ekorre, каланокъ finnes ej vid Tolstoj Nos.

— Endast räf, fjällracka, hermelin, warg, varglo etc.²³⁵⁷

✠ 281 ✠ Ryssarnes зимовья sträcka sig ännu 350 v[erst] nedanom Tolstoj Nos till Krestowa.²³⁵⁸

I Tolstoj Nos finnas 4 usla stugor och en ny²³⁵⁹, liten kyrka – ehuru hela trakten hör till den Dudinska prichoden²³⁶⁰.

— Samoj[ederne] gå ej öster²³⁶¹ Chatanga.

— Wid Anabara²³⁶² bo åtskilliga²³⁶³ Ryssar – <---> Jakuter.

— Wid Chatanga bedrifves ej hafsfänge –

— 80 verst nedanom Krestowa fångas hvita björnar –

— Wid Krestowa står en ständig is, men ej nedanföre –

282 Ifrån²³⁶⁴ Tolst[oj] Nos

Med mächtig kappsäck, nedblötta papper och skral hellsa anträdde²³⁶⁵ jag d. [] Now[ember] min återfärd från Tolstoj Nos. Wid d[en]na resa beledsagades jag [af] några Ryssar, h[vil]ka i sina egna angel[ägenheter] förfogade sig till Dudinka. – Såsom mindre wana wid renfärder förwillade [de] sig redan på första [natten] och jagade sedermera i mörkret den ena den andra på de Jeniseiska <protokerne>. Efterhand²³⁶⁶ samkades likväl alla under natten i vinter[ä]gret Seljakina. Enl[igt] förrut erhållna ordres hade man här rengjort²³⁶⁷ en af byns tre stugor men då det ej står i någon mänsklig förmåga²³⁶⁸ att afvärja frost och köld, så war stugan kall²³⁶⁹ som ett tält och dessutom så fuktig, att wattnet²³⁷⁰ rann utmed väggar och golf. Jag tog i besittning en af sido-väggarna, lät betäcka den med renhudar och inrättade mig med²³⁷¹ all den commodité, som här var möjlig. Sysselsatt²³⁷² med the drickning warseblef jag²³⁷³ i stugan ung flicka klädd i en förnäm²³⁷⁴, ehuru något utblekt kattuns-klädning, med wäl uppkammadt i²³⁷⁵ dubbla flätor nedhängande hår, men utan skor, utan duk och utan förkläde. H[enne]s utseende, ehuru föga <---->, war <----->²³⁷⁶. Hon stod orörlig wid ugnen och höll²³⁷⁷ på med strump-stickning – ett arbete, som i förening med den owanliga kostymen tillräckligt och wittnade om n[å]g[on]n bildning [] gaf, att flickan war en Ryssinna. Då det war tydligt, att hon troligen²³⁷⁸ hade ett andragande att göra, sporde jag wärden om hennes stånd och willkor. Liks[om] enl[igt] skedd öfverenskommelse kastade sig härvid flickan²³⁷⁹ s[a]mt tvenne hennes²³⁸⁰ förespråkarinnor på knä för mina fötter och bådo för nådig bönhörelse. Härpå följde nu en widlöftig med suckar och

283

284

- 2364 Cf. from p. 849 on.
 2365 *anträdde* [...] Nos. || afreste jag från Tolstoj Nos, i sällskap med en karavan, som bestå af sju slädar 20 renar och sju slädar.
 2366 *Efterhand* || Unders[tundom]
 2367 *rengjort* [...] *stugor* || eldat oss en af tre stugorna
 2368 *förmåga* || makt
 2369 *kall* || så ~
 2370 *wattnet* [...] *golf* || både väggar och golf
 2371 *med* [...] *möjlig* || på bästa möjliga vis för att kunna intaga mitt mitt the och mid turfliga [= torftiga] qvälsvard
 2372 Cf. Castrén 1847h and p. 850–851 here, where Castrén relates the following event as connected with his journey northwards from Dudinka to Tolstoj Nos, not back to the south as given here.
 2373 *jag* || en
 2374 *förnäm* || egh
 2375 *i* [...] *skor* || i lockar och flätadt hår, men utan ock
 2376 This sentence is an addition at the lower part of the page, and the words disappear into the soiled and worn edge of the paper.
 2377 *höll* [...] *strump-stickning* || stickade en strumpa
 2378 *troligen* [...] *willkor* || 1. ville blifva bemärkt och tilltalad sporde jag stugans innewånare i gemen, ant[ingen] de woro infödda eller deporterade || 2. ~~spor~~de gjorde jag en fråga om hennes stånd och willkor, hvad den sporde || 3. förmodligen hade hon
 2379 *flickan smt* || både flickan och
 2380 *hennes* [...] *knä* || 1. andra qvinnor || 2. ~ || 3. hennes förespråkarinnor på mina

- 2381 *philosophie* || ~ och i korthet innehöll, att vår hjeltinna tillförene såg för
- 2382 *förnäm dame* || dame
- 2383 *gråtande* || med
- 2384 *unga [...] kunde* || olyckliga en skärf
- 2385 Castrén means the woman who had joined a deserted officer during the Franco-Russian war of 1812. See p. 846–847.
- 2386 *Wid [...] tundran.* || I Seljakina bidade jag på månens uppgång ända till midta natten och forts[atte] derpå under natten min resa
- 2387 Mscr: Seljakiska
- 2388 *Kort* || Omsider
- 2389 *sällskapet [...] kosa.* || det talrika sällskapet gaf sig åter på resan.
- 2390 Castrén did not write the quotation, but it can be found in Romeo and Juliet, Act 2, Scene 2: “O, swear not by the moon, th’ inconstant moon,/That monthly changes in her circle orb,/Lest that thy love prove likewise variable.” No Fear Shakespeare, http://nfs.sparknotes.com/romeojuliet/page_86.html. (TS)
- 2391 *nu* || och ~
- 2392 *mållöst* || w
- 2393 *wäntan på dagsljus* || dagsljus
- 2394 *fann* || nådde
- 2395 *till [...] svigtande* || så uttröttade
- 2396 *5 [...] för att* || man ännu behöfde 5 timmars tid, för att
- 2397 *för* || till
- 2398 *Den [...] på mig* || 1. ☞ Emellertid började ~~hade~~ öfvade jag i ~~den~~ dels till följe af skakningen på den tufviga tundran, ~~dels äfven~~ och den instängda luften i ~~min ki[sta]~~ släden på mig ~~den~~ ~~en~~ släden || 2. Emellertid öfvade på mig den inst. luftkistan,

☞ 285

tårar gjord relation, som ifrån början till slut utgjorde en wederläggning af Sara Widebäcks *philosophie*²³⁸¹[.] Det war denna *philosophie* ☞ som först upphöjt vår Nadjeshda ifrån en trälinna till en förnäm²³⁸² dame och sedermera störtat henne i så djupt elände, att hon nu stod med bara fötter på det kalla golfvet och gråtande²³⁸³ på sina knän bönföll om en skärf för att mätta sin mage och dölja sin nakenhet. Jag offrade åt den unga²³⁸⁴ synderskan hvad jag kunde och lofvade att framdeles göra mitt bästa för att lindra h[en]s beklagningsvärda öde –

D[en]na händelse erinrar mig för öfrigt om en annan deporterad qvinna i Tur[uchanska] kretsen, hvars öde ännu anslagit mig – – – – –²³⁸⁵

☞ 286 ☞

Wid²³⁸⁶ min ankomst till [Seljakina]²³⁸⁷ var hela den västra himmeln insvept i dimma, och man vågade sig derföre icke genast ut på den vilsamma tundran. Kort²³⁸⁸ efter midnatten visade månen omsider den väntade månen sitt fagra anlete och sällskapet²³⁸⁹ trodde med till hjälp af dess sken finna rätta kosa. Men månen är, såsom Schakespeare qväder: ”²³⁹⁰

Wi förlorade snart det ljusa månskenet, nu²³⁹¹ följde man endast windens anwisp[in]g, men råkade snart på wargasträt och irrade sedan mållöst²³⁹² på den ödsliga tundran under väntan²³⁹³ på dagsljus. Med dess tillhjälp fann²³⁹⁴ man ändt[igen] Jenisej efter 9 timmars irrfärd, men nu woro renarna till²³⁹⁵ större delen redan så svigtande och fotfallna att 5²³⁹⁶ timmars tid erfordrades för²³⁹⁷ att till<-> ett vägst[räcka] af 15 v[erst] till närmaste vinterläger. ☞ Den²³⁹⁸ skarpa kölden, skakningen [på] moss-tufvorna samt den inst[ängda] luften i släden ☞ 289 hade under ☞ dagens lopp öfvat på mig ett så

obehagligt infl[ytande], att jag wid ankomsten till bemälda vinter-läger nödgades intaga sjuk-sängen; men det onda war lyckligtvis²³⁹⁹ af en så öfvergående art, att resan ännu samma afton kunde fortsättas Naturligtwis skulle jag hellre hafva rastat på stället, men här fanns ej bete för renarne och wädrret war så fördelaktigt, att mitt resesällskap på intet vis kunde förmås att qvarstadna. Wi fortsatte således resan genom natten och ernådde redan följande²⁴⁰⁰ dagen mitt hö[g]qvarter: Dudinka²⁴⁰¹

❖ 291 ❖ *Lusina*

[—] All hwit fisk, sås[om] muksun, omyl, sik, taimen, njelma gå till hafvet efter Filipow-постъ till день В[в]едения²⁴⁰². Derefter fångas föga i Jenisej, men *košterka* finnes i ringa mängd hela vintern. Dessutom lake[,] gädda o[ch] abbore.

— Tschir-fiskens²⁴⁰³ återvändande till hafvet känner man ej, ty hon fångas ej annars än händelsewis wid strandnot.

— På venstra sidan²⁴⁰⁴ af Jenisej större höjder wid²⁴⁰⁵ *Lusina*, som står på v[enstra] sidan, gentemot *Se* ❖ *ljákina*, o. s. v.

❖ 292

— De Jenis[eiska] Samoj[ederne] bo icke en gång om sommarna på <sitt> ställe, hafva d[er]-före inga ärftliga räf- och fjällracks gropar, utan fånga der de finna en grop.

— De begagna små nötter i sina pokolki. Endast höst fisk.

— Wid wildrensjagt förena sig 7, 10 och ännu fl[ere] Samojeder om fänget. Ty då fänget idkas af fotgångare, äro m[ån]ga jägare af nöden. En fångst af 100 vildrenar för ett sådant bolag anses för ringa

skärpadt i förening med den skarpa kölden en så || 3. Efter ytt[erligare] || 4. Efter en <---> i 5 timmars tid || 5. För att <--> || 6. En d genom fros || 7. Den isande skarpa kölden i föreningen med , skaknignen moss-tufvorna i förening med samt den inst[ängda] luften i släden hade under fär[den] nästföreg[ående] station öfvat på mig

2399 *lyckligtvis* || dock

2400 *följande dagen* || 1. följande || 2. efter ett dygn

2401 *Dudinka* || ~ vinterlä[ger]

Cf. Castrén's sketch for a letter on p. 1220.

Castrén was in Dudinka by 10/22 Nov. See his letter to Rabbe in the volume of letters in this series. (TS)

2402 From the Feast of the Apostle Philip to The Presentation of Mary in the temple, 14–21 Nov. Old Style (26 Nov.–2 Dec. New Style in Castrén's time). (TS)

2403 *Tschir-fiskens återvändande* || Tschir-fisken fångas

2404 *sidan* || ~ finnas

2405 *wid* || ännu ~

- 2406 *Pokolka-sjö* || ~ (Sam *Naadade* – tredje *Indjia*)
 2407 *Samojj.* || man
 2408 *utfaller i Fura* || löper parall[ellt] med *Fura* och utfaller i *Pjasina-sjö*
 2409 *midten* || ~ ¶ – Ifrån
 Castrén most likely means the River *Bystraja/Jantododa* discharging into the River *Pura* from the left 146 km from the mouth of the latter. The length of the *Pura* is 348 km. (TS)
 2410 *Pjasina* || *Jeni[sej]*
 2411 *wid källorna* || i myn[ningen]
 2412 *Karasinska Samojeder* || Ostjak-familjer na

☞ 293 ☞ – Fiskafänget bedrifves ej om våren i *Pokolka-sjö*²⁴⁰⁶ *Berajem*, h[var]efter *Samoj[ederne]*²⁴⁰⁷ draga sig [till] floden (*Sam[ojediska]* *Fura*), som faller i *Pjasina* (ej i *Jenisej*). Wid *Fura*-floden bo *Karas[inska]* och *Podgorodn[aja]* wid källorna, *Chantaiskije* i midten och *Beägua-st[ammen]* bland de *Awamska* wid mynningen.

– Ur *Naadade-sjö*, som säges wara omkr[ing] 70 verst lång utgår ☞ en annan flod *Быстрая* (*Sam[ojediska]* *Beedutsjä*), som utfaller²⁴⁰⁸ i *Fura* wid midten²⁴⁰⁹

– I *Berajem* fiska om våren *Beägua*, i *Naadade* de *Chantaiska*.

– Om sommaren fara de med renar (ej med båt) till *Beägua* till mynningen af *Fura* omkr[ing] mynningen; de *Chantaiska* wid ☞ *Fura* omkr[ing] sjelfva utloppet af *Beedutsjä*).

☞ 295 ☞ – *Karasinska Samojeder* fiska om våren i fl[oden] *Egáabu*, som utf[aller] i *Pjasina*²⁴¹⁰; om sommaren wid²⁴¹¹ källorna af *Fura*.

– *Beägua* och de *Chant[aiska]* *Sam[ojederne]* drifva g[emen]samt fänge.

☞ 296 ☞ *Karasinsko.*

20 v[eršt] ifrån *Karas[ino]* på högra sidan finnes en sjö ”*Karasinskoje osero*”, 10 v[eršt] lång, men afbruten g[enom] smala sund, dock så att alla ega en slags g[emen]skap med h[varan]dra.

Äfven här uppehålla sig vintertiden några *Karasinska*²⁴¹² *Samojeder* och *Imbatska Ostjaker* –

– Wid *Kureika* hägg, asp, al, etc.

☞ 298 ☞ det²⁴¹³ <lider> dock ej alltför

men jag har att skaffa här med ett ohjelpigt slägte
 men ändock ges för mig utom <----> till sidan
 ingen förlossning

Med allt hvad m[enni]skan lider och sliter i
 d[en]na Lappm[ar]k

☞ 299 ☞ 1 Ostj[akerne]s lif om sommaren
 Båten deras magazin vid en flod

2 Ryssarnes lefnads-sätt
 Den Sib[iriska] Ryssen och den deporterade
 Hatet dem emellan
 Duchobortsi – deras flit och huslighet
 Trädgårdsskötsel

3 Monastir

4 Gumman i Mirojebinsk

4 5 Turuchansk

Ny series –

a 5. Enlewering

6 Monastir

7 Turuchansk –

8. Hiſtorien om den Baichinska Samoj[eden],
 som spetsades

9. Huru inf[ödingarne] akta sig om en Embets-
 man – Darrande faſthålla de honom i armar,
 nacke, och rock skörten

2413 On mscr p. 298 there are four fragments, the context of which remains unclear. Cast-rén struck out the first three completely.

- 2414 It is uncertain if this note is in Castrén's handwriting.
For the letter to F.J. Rabbe, 11/23 Jan. 1847, see the volume of Castrén's letters in this series.
- 2415 This and the next fragment seem to belong to a disappeared letter from Dudinka to either Rabbe or Collan. Cf. Castrén's description of the journey from Tolstjy Nos to Dudinka p. 1215. For a longer draft of the same letter, see p. 1223–1224.
- 2416 *jag [...] mig att* || 1. jag skynda mig a[tt] || 2. ehuru trött och sönderbråkad sätta mig vid företaga mig att så wäl i officiell som privat
- 2417 *Det är mig* || Du bör så må
- 2418 *inlåta [...] rese-angelägenheter.* || en[igt] Din begäran inlåta mig i theologiska diskurs[er] och andra diskurser
- 2419 *en [...] kategorie* || 1. ~ || 2. ett af de kinkigaste lägen, jag søm hvare en syndare någonsin kan bä || 3. ett af de kinkigaste lägen jag under mina <h->
- 2420 *emot* || ut
- 2421 *Natten* || Eg
- 2422 *på [...] stjernor* || på den hvarken måne, stjer[nor]
- 2423 *norrskén.* || ~ E
- 2424 See Castrén 1847h and p. 851 of this volume.
- 2425 *detta* || vinter[lägrét]
- 2426 *fick [...] uppwaktningar* || upp-waktades
- 2427 *Samojediska* || ~ och
- 2428 *war [...] mjölpriset* || 1. är att beskärma sig öfver det höga mjölpriset, || 2. war att tigga om brännvin || 3. war såsom en Dolgan Furste med wemod yttrade sig, "att yppa sina bekymmer och begära en lindring i sitt öde." || 4. war såsom en Dolgan Furste med wemod yttrade sig, "behofwet att få uttala sina

☞ 301 ☞ Cf. Rabbe 11/1 47²⁴¹⁴

Med²⁴¹⁵ 12 hunder för min släde gjorde jag för en timme sedan mitt inträde i Turuchansk. Emdan pošten kanske redan i morgon afgår, måste jag²⁴¹⁶ ehuru trött och sönderbråkad företaga mig att genaßt att expediera vid pass tio numror till Wet[enskaps-]Akad[emien] Det²⁴¹⁷ är mig alltså omöjligt att denna gång denna gång inlåta²⁴¹⁸ mig i theol[ogiska] diskurser, eller ens redogöra för mina rese-angelägenheter. Blott en omst[ändi]gh[et] synes mig vara af den vigt, att jag omöjligén kan förbigå dens[amma].

☞ 303 ☞ wid emottagandet af Din sednaste post befann jag i en²⁴¹⁹ högst kinkig och beklagansvärd kategorie. Jag hade i förtröstan på friska renar och min goda pels begifvit mig emot²⁴²⁰ natten ut ifrån ett vinterläger, som var af cynisk och fuktig beskaff[enhet], att jag deri wille taga mitt nattherberge. Natten²⁴²¹ war kall och dimmig; på²⁴²² fästet syntes hvarken måne, stjernor eller norrsken.²⁴²³

☞ 305 ☞ Efter²⁴²⁴ min återkomst till detta²⁴²⁵ vinterläger fick²⁴²⁶ jag hvarje dag emottaga uppwaktningar af Samojediska²⁴²⁷[,] Dolganska och Tungusiska höfwidsmän. Ändamålet med dessa besök war²⁴²⁸ såsom en Dolgan Furste med wemod yttrade sig, "behofwet att få uttala sina bekymmer, ☞ föränledda af det stegrade mjölpriset". Andra åter tiggade om brännwin och stundom blef man anlitad att wara skiljedomare uti ringre mål. Så beträdde en dag uti mitt rum tvenne Samojeder, hvilka²⁴²⁹ råkat i delo med hvarandra i fråga om en äktenskaps-handel. Begge²⁴³⁰ <af dem> hade en son och en dotter,

307 alla giftwuxna utom den ena Samojedens dotter, som ännu icke fyllt²⁴³¹ 5 år. Nu hade fäderna utan²⁴³² att se hvarandra[☞] dras barn stiftat emellan dem en äktenskaps-förening, hvarwid fadren till den femåriga dottern wisligen fördolt hennes ålder. När sveket ändteligen upp<ve>ktes, fordrade²⁴³³ den förorättade parten <20> renar i ersättning. Genom min bemedling ned<--->de han likwäl sina anspråk till antalet <af> tio renar, hvarefter²⁴³⁴ bytet lagligen för sig gick.

308 Efter afresan ifrån Dudinka mötte jag åter i Lusina en talrik samling²⁴³⁵ af Jenis[ejska] Samoj[eder]. I högsta grad misstroagna hade de intill närwar[ande] våret envisats att för²⁴³⁶ mig underhålla sjelfva de upplysningar, som rörde deras lefnadssätt²⁴³⁷, wistelse-orter o. m. d. Nu inträffade likw[äl] en händ[else] som förmådde dem att upplåta sitt hjerta i de allra djupaste hemligheter. Härtill war ☞ en tillstädeswarande Magazinsförwaltare eller så k[al]l[a]d Wachter en oskyldig orsak. Mannen framträdde²⁴³⁸ för mig i ett öfverlastadt tillstånd och anföll mig ifrån första ögonblicket med p<--->elser²⁴³⁹ och skymford af deltagande för hans wackra²⁴⁴⁰, hyggliga och gästfria hustru, tillslöt jag mina öron för den rusiges tal, men härigenom tillwäxte efterhand hans djerfhet till den grad, att han jagade på dörren alla²⁴⁴¹ dem, af h[il]ka jag ville erhålla n[å]g[o]n upplysning. Nu²⁴⁴² kunde jag ej underlåta att låta min kosack²⁴⁴³ utdrifva Magazinsförwaltaren ur sin egen boning, ehuru det gjorde mig ondt om familjen, som åtföljde huswården och måste tigga sig ett tak för natten. Men då Samoj[ederne] sågo denna raska handling, täflade de sig emellan att få redogöra för alla sina förhållanden[.] De berättade, att alla²⁴⁴⁴ de tre slägterna: [] om sommaren ☞ uppehålla sig - - -

309

bekymmer”. Det arma folket har, sedan mjölpriset g[enom] guldvaskeriernas anläggning blifwit stegradt ifrån 5 och 10 kop[ek] ända till 6 Rub[el] 47 kop[ek] pudet insjunkit i ett sådant [elände], att enligt nyssn[ämnda] infödingars gemensamma witsord, menniskorna || 5. war såsom en Dolgan Furste med wemod yttrade sig, ”behofwet att få uttala sina bekymmer”. Det arma folket har, sedan mjölpriset g[enom] guldvaskeriernas anläggning blifwit stegradt ifrån 5 och 10 kop[ek] ända till 6 Rub[el] 47 kop[ek] pudet insjunkit i ett sådant alla Furstars elände, att || 6. war såsom en Dolgan Furste med wemod yttrade sig, ”behofwet att få uttala sina bekymmer. Dessa bekymmer hafva sin grund i det g[enom] guldvaskeriernas anl[äggning] stigande mjölpr[iset] ifrån 5–10 kop. ända till 6 Rub 47 kop. stegrade mjölpriset för ett pud mjöl

2429 *hvilka* || som

2430 *Begge [...] hade* || Hvardera hade

2431 *fyllt* || hade ~

2432 *utan [...] äktenskaps-förening* || stiftat äktenskaps-förening mellan sina, men fäderna

2433 *fordrade [...] ersättning* || fordrade fadren till den fullväxta dottern tjugo renar i mellan<----->

2434 *hvarefter* || 1. <---> || 2. hvarpå

2435 *samling* || Samojedi[sk]

2436 *för mig underhålla* || 1. icke meddela mig || 2. ~ allt, som

2437 *lefnadssätt* || 1. <bort> || 2. ~, religion

2438 *framträdde* || 1. up[rvaktade] || 2. visa[de]

2439 *p<--->elser* || hotelser

2440 *wackra [...] hustru* || hustru, som undfägnade mig på bästa vis

2441 *alla dem* || allt folk

2442 *Nu [...] kosack* || 1. Detta war bewekte mig omsider att låta

- min kosack || 2. Nu ansåg jag tiden vara inne
- 2443 A cossack had been set by the local governor to be at Castrén's disposal (see p. 1190). The order in its entirety is preserved as KK Coll. 539.26.10. (TS)
- 2444 *alla* [...] *slägterna* || så wäl de Kar[asinska] som Chant[aiska] och <-->
- 2445 *erhållit* || upph
- 2446 *utvalde* [...] *till* || 1. fortsatte jag följ[ande] dagen min resa till || 2. wïdtog <--> jag en || 3. utvalde jag en tolk
- 2447 Some unidentifiable prices in roubles and kopecks counted by Castrén.
- 2448 *nordv. eller* || nordv., den
- 2449 *intager* || str[äcker]
- 2450 *wid* [...] *vistande* || Jenis[ejska] samt alla
- 2451 *rättel.* || i norr
- 2452 A fragment of a letter to Rabbe. Cf. the shorter draft of the letter on p. 1220 as well as the travel description on p. 858.
- 2453 *Din* || Ditt
- 2454 *taga* || vil[le]
- 2455 *och* [...] *ropa* || 1. <sig> till || 2. och renarne gjorde halt. Kosak || 3. och renarne gjorde halt. I dets[amma] || 4. och renarne gjorde halt af ett plaskande ljud, || 5. och renarne gjorde halt. I detsamma kom kosak-halunken springande till min *balok* och berättade

— Efter att hafva erhållit²⁴⁴⁵ dessa och dylika upplysningar af Furstarne och de äldsta bland folket, utvalde²⁴⁴⁶ jag bland de närw[arande] en ändamålsenlig tolk och fortsatte derpå resan till Chantaika.

— Rummets beskaffenhet

Redogörelse för de Jenis[ejska] Samoj[ederne]

❖ 307 ❖ 2-
-80
1-50
50
4-80

6-50
1-50
<8-00> ²⁴⁴⁷

❖ 309 ❖

D. 12 Januarii

Afresan från Chantaika.

— På vägen fr[ån] Plachina frös jag fast i flodwatten och befriades af postkarlen – Tillbragte Nyårs natten i ett näfvertält –

— Följ[ande] dagen tröttnade renarne och jag gick till fots <8> verst till Igarka, hvilade här öfver natten och afreste med <os> i ❖ hufvudet.

❖ 310

- 311 För att nu i få ord[ning]ställa resultat[er] af mina hittintills gjorda unders[ökningar] öfver Samoj[ediska] st[ammens] utstr[äc]k[ni]ng, delar jag densamma i tre hufvudgrenar: ❖ den nordv[äst-]liga²⁴⁴⁸ eller Jurak[iska], den nordöstra l. Taugi, och den södra l. Ost[jakiska]. Den östra gr[eenen], som är den utan jemf[örelse] talrika ste utbreder sig från Hvita Hafvets stränder ända till Jen[isej] och in[n]efattar alla de Kan[inska] Tun[drans], de Bolsch[esemelska] Samoj[ederne] i Arch[angelska] Guv[ernementet], de Obdorska ❖ och Kas[ymska] l. Kond[inska] i Tobol[ska] och de Tas[ovska] samt Jenis[ejska] i Guv[ernementet] Jenis[ejsk]. Den östra grenen intager²⁴⁴⁹ enda st den lilla terrängen ifrån Jenis[ej] till Taim[yr] och utgöres af de wid²⁴⁵⁰ och öster om Jen[isej] vistande Samojeder med undantag af de nedra Karas[inska] och de Turuch[anska], som tillh[öra] den södra grenen. Denna gren börjar rättel[igen]²⁴⁵¹ wid Sattun-floden, som utf[aller] i Tas, och fortg[år] sedan uppför sist[nämnda] flod i ett oafbr[utet] s[amman]hang ända till Tschulym[.]
- 312
- 313 ❖ Wid²⁴⁵² emottagandet af Din²⁴⁵³ sednaste post befann jag mig i en högst kinkig belägenhet. Jag hade i förtröstan på friska renar och en god pels gifvit mig emot natten ut ifrån ett vinterläger som var af en så ömklig besk[a]ff[en]h[et] att jag deri ej taga²⁴⁵⁴ mitt nattherberge – Natten var mycket kall, men det oaktadt syntes på fästet hvarken måne, stjerner eller norrsken. Knappt hade wi tillryggalagt 5 verst <-----> nyss[nämnd] vinterläg[e]r, förrän skjutskarlen uppgaf ett nödrop, och²⁴⁵⁵ renarne gjorde halt. I detsamma hörde wi kosak-halunken ropa ifrån en an[nan] släde, att formannen i nattens

- 2456 *i rörelse* || min
- 2457 *wi [...]* stället. || 1. wi som följakteligen inom kort, || 2. wi följakteligen inom några ögonblick skulle sitta fastfrusna i sörjan || 3. ~ Så skadad, emedan ingen att ingen <---> yxa o. s. v.
- 2458 *gick [...]* fullbordan || 1. gick bokstafl[igen] i werket. Wäl arbetade wi oss fram ett stycke i sörj[an] || 2. gick bokstafl. i werket. Wi ansträngde våra yttersta krafter för att slå oss igenom. I-ett Wi sutto likasom <-----> förtrollade på floden och bidade wäntade började wänta afbida på hjälp ifrån höjden. Medan wi så sutto, kom anlände twenne män <---> åkande md fyra renar || 3. gick bokstafl. i werket. Wi ansträngde våra yttersta krafter för att slå oss igenom. Wi sutto likasom förtrollade på floden och började wänta, att Gud skulle sända oss hjälp ifrån höjden.
- 2459 Kalliolinna was F.J. Rabbe's villa in Kaivopuisto Park in Helsinki, built in 1842–1844 (architect E.B. Lohrmann). Its present address is Kalliolinnantie 12. Rabbe lived there until 1859. Pesonen 1957: 15–21, 32; see also Tommila 1982: 35, 46, 59. (TS)
- 2460 *Man [...]* <postbudet> || 1. Dina bref hade || 2. En post || 3. En <---->
- 2461 *löste* || 1. <---> || 2. hjälpte || 3. <--->
- 2462 *några hjälprenar* || sina renar
- 2463 *företog mig* || 1. tillbragte återstoden af natten || 2. började
- 2464 *jag [...]* lopp || och då jag drog mig till minnes det
- 2465 *Säg [...]* kom || 1. Sålunda <kom> Din post ur || 2. Säg mig då, om || 3. Säg mig då, att
- 2466 *angelägenheter.* || ~ Icke heller kan jag något
- 2467 *må [...]* att || 1. har jag derom intet nytt att förtälja. Wäl råkade

- ☞ 318 jag härom dagen i samtal med en medlem ☞ af den sect, som fader August grundlade med anl[edning] af M [], men mannen var så absurd, att <-> || 2. har jag derom intet nytt att förtälja. Wäl råkade jag härom dagen i samtal med en medlem af den sect, som fader August grundlade med anl. af M [], men ~~secten är på en gång~~ så denna sect är verkl[igen] så absurd, att derom intet förnuf-tigt låter säga sig. Dertill äro de så k[al]l[a]de Skoptserne så fanatiska, att de med våld göra prose-lyter här i bygden – Denna sect vore i sanning wärd att deporteras, icke till Sibirien, utan in i afgrundens innersta sköte. || 3. så vill jag endast anm[äla], att alla vilda folkslag, med h[vil-]ka jag hitintills kommit i närmare berö-ring, erkänna blott en enda verk-
☞ 319 lig ☞ sann och verklig Gud som de igenkänna öfverallt i skapel-sen, ~~men förnämligast~~ i haf-
vet på land och haf, i winden och wåg, men förnämligast i det wida fästet. Också är den nordiska himmelen mera än allt annat egna[d] i naturen egnad att upplifva den religiösa känslan
2468 i [...] tid || 1. en tillbak[a] || 2. na
2469 få || komma att ~
2470 fjällrackorna || ~ och ekorrar
2471 This fragment seems to belong to a letter that has otherwise disappeared.
2472 annars || med en
2473 Don Quijote in Miguel de Cervantes Saavedra's novel. Cf. also p. 914. Tuulio 1961. (TS)
2474 till || 1. <slut> || 2. <->
2475 gamla stamgods || fädernegods
2476 Jean Paul was the pseudonym under which the German writer Johann Paul Friedrich Richter (1763–1825) published his

☞ 314 mörker åkt in i en sörja af snö och flodwatten, att renarne ej mäktade få i²⁴⁵⁶ rörelse ☞ min tunga släde, att wi²⁴⁵⁷ skulle frysa fast på stället. D[en]na profetia gick²⁴⁵⁸ äfven i fullbordan, ty ☞ inom några ögonblick sutto wi liksom fast-trollade i sörjan. I denna bedröfwelsens stund sände oss Gud sin hjälp per postö ifrån Kallio-linnas²⁴⁵⁹ tinnar. Man²⁴⁶⁰ hade ifrån Tu-ruch[ansk] affärdat till mig express med Din kronopacket; postbudet mötte mig här, och lös-te²⁴⁶¹ förtrollningen med sin yxa och några²⁴⁶² hjälprenar. Genomfrusen anl[ände] jag kort derpå till Sam[ojediskt] näfvertält, uppställde här mitt thekök och företog²⁴⁶³ mig att uppbyg-ga <-----> bland hv[i]lka <utom ---> ett sakna-des <----> första <paquet> jag öppnade ☞ inne-höll tvenne almanackor för innew[arande] år; jag²⁴⁶⁴ började draga mig till minnes tidens lopp och fann efter någon besinning, att nyåret just på stunden tog sin början. Säg²⁴⁶⁵ mig då, om Din post ej kom mig i grefvens [tid] tilhanda; fastän somliga bref voro halftårs gamla –

☞ 316 Med min hellsa och öfriga affärer står det till, såsom Du kan finna ur närliggande bref. Öf-verhuf[vu]d felar mig intet annat än benkläder i denna förfärliga ☞ köld är en nog känbar brist.

Emedan jag med morgondagens post måste till Akad[emien] affärda åt[m[in]stone] 10 numror och ännu ej har halfva antalet i ordning, så är det mig platt omöjligt att ingå i några vid-löftiga relationer om mina resor och öfriga an-gelägenheter.²⁴⁶⁶ Hvad den hedn[iska] theol[o-gien] anbelangar, så må²⁴⁶⁷ det wara nog sagdt för d[en]na gång, att

Obs. Turk[isk] Grammatik.

– Bland märkliga tilldragelser i detta land höra:

1. att solen, som i²⁴⁶⁸ två månaders tid, varit sypenderad från tjensten, åter inträdt i sin tjenste-utöfning –

320 2. Att Chines[erne] i nästa år torde få²⁴⁶⁹ ondt om pelsar, emedan vintern i Sib[irien] varit så kall, att fjällrackorna²⁴⁷⁰ ihjälfrusit –

3.

Wid²⁴⁷¹ mitt intr[äde] till Tur[uchansk] förliden natt rann mig i hågen, huru den berömde D[on] Q[vixote] af Lamancha annars²⁴⁷² Lejonriddaren k[al]l[a]ad²⁴⁷³, återwände till²⁴⁷⁴ sitt gamla²⁴⁷⁵ stamgods. Jean Peaul²⁴⁷⁶ yrkar²⁴⁷⁷ i ett bref till Wagner²⁴⁷⁸, att m[enni]skan är så m[yc]k[e]t sjuk, som hon²⁴⁷⁹ sjelf will, och jag är²⁴⁸⁰ ungefär af s[am]ma tanke. Åtm[instone] har jag gjort den anm[ärkni]ng, att sjukd[omen] alldrig får makt öfver mig, der jag såsom sjuk skulle varit ohjelpigen²⁴⁸¹ till spillo gifven. För²⁴⁸² fantasien framst[äller] sig då sjukdomens elände²⁴⁸³ i så fasawäckande gestalt, att wiljan bekämpar hvarje kroppslig anfäktning. Så hoppas jag äfven, att min närv[arande] g[e-nom]²⁴⁸⁴ en ytterst mödosam resa ådragna krämpor skola snart²⁴⁸⁵

322 Efter²⁴⁸⁶ att hafva tagit mitt sista afsked af Samojediens tundror, anl[ände] jag för några dagar sedan till Turuchansk under nästan samma omständigheter, som den berömde riddaren af La Mancha ifrån sin andra resa återwände till hemmet²⁴⁸⁷. Som Du wäl minnes, befann sig²⁴⁸⁸ den Manch[enska] etc. innesluten²⁴⁸⁹ i en kur och framsläpades²⁴⁹⁰ i sakta mak af ett par oxar.

novels but at the same time also a fictive character in his works. Bruyn 2006. (TS)

2477 yrkar || <menar>

2478 Johann Ernst Wagner (1769–1812), a German writer. Brockhaus Enzyklopädie 19: 778 [Wagner, Johann Ernst]. (TS)

2479 hon sjelf || hon

2480 är ungefär || h tusende gån[ger]

2481 ohjelpigen till spillo || till spillo

2482 För [...] krämpor || Äfven i när-v[arande] saken är, att o

2483 elände || faror

2484 g. [...] krämpor || krä[mpor]

2485 The continuation is missing.

2486 Efter [...] resa || Nu har jag om-sider <----> tagit en evig farväl af Samoj[ediens] tundr[or] och befinner mig här för <an> <-> i Turuchansk <---gast> i samma belägenhet, som den ande riddaren af L[a] M[ancha] då han efter sin andra resa

2487 hemmet || sitt arfs-st[älle]

2488 sig || han

2489 innesluten || 1. ~ || 2. sönder<---glad>

2490 framsläpades || sl[äpades]

2491 This is a fragment of a letter from 1846 that has otherwise disappeared. Another version of it is included in Castrén's travel report from Turuxansk to Tolstij Nos. See p. 817–818.

2492 stundom upplefver || ser, erfar och

2493 i || unde[r]

2494 på || under

2495 man [...] sjelf || 1. den || 2. man mången gång, <---> || 3. man knapt tror sina || 4. jag sannfärdeligen efter || 5. jag på full rent allwar || 6. ~ || 7. man mången gång frågat sig

2496 detta || ~ allt

2497 foster [...] fantasie || 1. för || 2. ~ || 3. foster af genom resor och nattvak

- 2498 *några få* || 1. de sista || 2. två sista weckorna
- 2499 *bland [...]* *Ostjaker* || i sällskap med Ostjaker, Sa[mojeder]
- 2500 *än [...]* *värsta af* || 1. än rönt all upptänklig möjlig godhet och välwilja, än åter nödgats begagna all möjlighet kloket för att försigtighet för att wärja mig för list och bedrägerie. o. s. v. m. m. Allt sedan afresan ifrån Moltschanova by, o. s. v. || 2. Försök att s blott i föreställningen försätta dig bl[and] p den ena dagen i en eländig jurten jurts smutsig <ned>rökt jurt, den andra i Excellens-försal || 3. legat än på || 4. Försök att blott i inbillningen försätta Dig på en stund till i en Tatar-Jurt och derifrån med ett steg förflytta Dig träda in i Excellensers lysande [] än åter bland deporterade banditer och stråtröfvare, hvilka utan långa betänkligheter stöta || 5. Allt sedan min afresa ifrån Moltschanowa har lifvet för || 6. än åter || 7. än varit ett föremål – It is uncertain in which order the different versions have been written.
- 2501 *nödgats befara* || befarat
- 2502 *det värsta af* || att få mig knifstyng i hjertat
- 2503 On mscr p. 324–325 is a copy of a letter sent by Castrén to the Governorate Postal Office of Tomsk in 1845 (see the volume of letters in this series). In his letter, Castrén asks to keep all mail addressed to him until he arrives to pick it up. This suggests the likelihood that these notebooks have at least partly been bound together afterwards from miscellaneous papers, and especially the last part of the diary may not have maintained its original order.
- 2504 Notes probably from the summer of 1847.
- 2505 *bommulstyg* || lärft

☞ 323 ☞ ”Icke²⁴⁹¹ är hjerpen brokig, utan brokigt är människans lif” säger ett Finskt ordspråk och jag tillägger: resenärens lif är af allt det brokigaste. Hvad man under resor stundom²⁴⁹² upplefver under loppet af några få dagar, kan i²⁴⁹³ wanliga förhållanden icke erfaras på²⁴⁹⁴ en hel lifslängd. I s[yinner]het är lifvet här i Sibirien så rikt på mångfalld, så fullt af motsattser, att man²⁴⁹⁵ mången gång frågat sig sjelf: ”Är detta²⁴⁹⁶ äfven verklighet, eller blott foster²⁴⁹⁷ af en förvirrad fantasie?” Du skall ej finna en sådan fråga onaturlig, då Du besinnar, att jag nu inom loppet af några²⁴⁹⁸ få weckor än befunnit mig bland²⁴⁹⁹ än vilda Ostjaker och Samojeder, hedniska Tunguser, döpta Tatarer och verkliga Musulmän, Kirgiser, Judar och Zigenare, än åter lefvat i sällskap med ☞ högtförnäma Ryssar, förfinade Tyskar och Fransoser, ruinerade Polackar, än²⁵⁰⁰ sutit i smutsiga jurt och gnagat på öfrigblefna brödsmulor, än åter bespisat mig wid Excellensers bord, än stundom varit ett föremål för m[enni]skors godhet och wälwilja, men den andra nödgats²⁵⁰¹ befara det²⁵⁰² värsta af²⁵⁰³

☞ 327 ☞ Obs.²⁵⁰⁴ Tatariska qvinnor bära om sommaren långa, breda owiga skjortor, vanl[igtvis] ant[ingen] af brokig kattun, eller oftare af blåfärgadt bommulstyg²⁵⁰⁵ wida ärmar –
– Äfven männerna röra sig om sommaren mest i korta, blå skjortor och dylika pantalonger –
– Tat[arerne] rida för *wad*.

Tat[arerne] äta²⁵⁰⁶

1. hvit²⁵⁰⁷ sarana (aķ sep²⁵⁰⁸)
2. gul s[arana] (Saarax sep²⁵⁰⁹)
3. *Kandyk* ('Sengne), kokas med vatten, lägges i <kött>soppa
4. Чеснокъ (Bis), rå
5. *Lök* (Muksun) rå
6. *Badan*, sås[om] dryck²⁵¹⁰
7. Черемша (Köbirgen) – ätes rå
8. Хлѣбѣнка (*Djomdjela*) en art *sarana* rotfrukt
- 328 9. *Кырлык*
10. *Kaskara*,

Obs. De Minus[inska] Tat[arerne] begagna utom *Kandyk* och *sarana* sällan gräsrötter –
– Gå föga på jagt²⁵¹¹

336 *Tschud*
Tschudgraf.²⁵¹²

289 *Ifrån*²⁵¹³ Jenisejsk leder till Atschinsk en liten genväg²⁵¹⁴, som före anläggningen af Krasnojarsk²⁵¹⁵ utgjorde den allmänna postvägen²⁵¹⁶, men nu mera sällan²⁵¹⁷ befaras af andra²⁵¹⁸ än formän, handlande och speculanter. Af både vetenskapliga och oekonomiska skäl walde jag wid resan ifrån Jenisejsk²⁵¹⁹ till Minusinsk²⁵²⁰

2506 See also, e.g., p. 1347, 1358–1359.

2507 *hvit* || *gul*

2508 Castrén wrote 's above s.

2509 Castrén wrote *ex* 's above *Saarax sep*, (Saarex 'sep).

2510 *Bergenia crassifolia*, used as tea in Siberia and Mongolia. Головкин 2005. (TS)

2511 Mscr p. 329–334, see p. 813–815.

2512 Castrén excavated prehistoric graves especially in the Minusinsk Valley in 1847. See below in this volume and also the article *Om kurganer...*, Castrén 2017a: 89–105.

2513 The mscr of this loose fragment is a sheet (KK Coll. 539.26.22 [Varia 1.22], p. 289) of size ca. 18 x 21.5 cm.

2514 *genväg* || *smal* <---> *wäg*

2515 In 1628. (TS)

2516 *postvägen*, *men* || 1. stråtvägen || 2. postvägen, och || 3. postvägen. För

2517 *sällan* || endast ~

2518 *andra* [...] *skäl* || 1. köpmän och speculanter || 2. andra än köpmän, borgare och specula[n]ter, att ej tala om || 3. andra än handlande och speculanter. Många bewekelsegrunder || 4. andra än handlande och speculanter. Många viktiga skäl förmådde mig att taga denna väg.

2519 *Jenisejsk* || Min[usinsk]

2520 *Minusinsk* || Ats[chinsk]

In late winter 1847, Castrén stayed for three weeks in Nazimovo on the Enisej, and he arrived in Enisejsk around 15/27 March. Bergstadi left Castrén because of illness in Nazimovo and continued to Enisejsk and further on to Krasnojarsk. See Castrén's letters to Rabbe, Lönnrot and Sjögren, 22 Feb./6 March, to Collan and Sjögren, 22 March/3 Apr. and to Rabbe, 1 Apr. (old style?) in the volume of letters in this series. (TS)